UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra obchodního práva

Internet a mezinárodní právo soukromé

Diplomová práce

Martin Roubíček

Vedoucí diplomové práce:
Prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc.

Datum uzavření rukopisu:
14. 6. 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem v ní řádně citoval všechny použité prameny a literaturu. Dále prohlašuji, že tato práce, ani její část, nebyly využity k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 14. 6. 2013 Martin Roubíček

Poděkování

Je milou povinností autora poděkovat na tomto místě Prof. JUDr. Monice Pauknerové, CSc. za vstřícné vedení práce a podnětné připomínky, jež přispěly k jejímu zkvalitnění Poděkování patří také mým nejbližší za podporu a porozumění po celou dobu studia.

Martin Roubíček

Obsah

Úvod 1

1. Právně-technologické aspekty Internetu 3
   1.1 Internet a jeho služby 3
      1.1.1 WWW 4
      1.1.2 E-mail 5
   1.2 Právní povaha internetu 6
   1.3 Virtuální právní vztahy 9
   1.4 Geoidentifikace 11

2. Uplatnění mezinárodního práva soukromého 15
   2.1 Mezinárodní prvek v prostředí Internetu 15
   2.2 Určení rozhodného práva 17
      2.2.1 Kolizní metoda 18
      2.2.2 Choice of law 20
      2.2.3 Přímá metoda 21
   2.3 Jurisdikce, uznání a vykonatelnost 23
   2.4 Evropské mezinárodní právo soukromé 27
      2.4.1 Normy v oblasti pravomoci, uznání a výkonu rozhodnutí 29
      2.4.2 Normy určující rozhodné právo 33
   2.5 Prameny mezinárodního práva soukromého v České republice 35
   2.6 Mezinárodní obchodní zvyklosti, doložky, obchodní podmínky 39
      2.6.1 Imperativní normy 39
      2.6.2 Lex mercatoria 40
      2.6.3 Obchodní zvyklosti 41
      2.6.4 Doložky 42
      2.6.5 Obchodní podmínky 43

3. Právní úprava mezinárodní B2B e-commerce 46
   3.1 Vymezení a specifika 46
   3.2 Prameny právní úpravy 48
      3.2.1 Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží 49
      3.2.2 Haagské úmluvy o jednotném zákonu o mezinárodní koupi zboží 51

3.2.3 Úmluva OSN o použití elektronických komunikací v mezinárodních smlouvách 52
3.2.4 Právně relevantní aktivity mezinárodních organizací 52
3.2.5 Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT a principy evropského smluvního práva 53
3.2.6 Meze uplatnění pramenů právní úpravy e-commerce 54
3.2.7 Obchod s nehmotnými statky a službami 56
3.2.8 Související předpisy 57
3.3 Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží v prostředí e-commerce.60
3.3.1 Část I (čl. 1 – 13)....60
3.3.2 Část II (čl. 14 – 24) 63
3.3.3 Část III (čl. 25 – 88) 66
3.3.4 Část IV (čl. 89 – 101) 68

Závěr 69
Seznam zkratek 71
Seznam bibliografických záznamů....76

Úvod

„Je to malý krok pro člověka, ale velký skok pro lidstvo.“[1] Rok 1969 byl rokem velkých poselství. První z nich lidstvu zanechal Neil Armstrong v přímém televizním přenosu z přistání na Měsíci a stovkám miliónům lidí se mohl tajit dech v očekávání, jakým způsobem to ovlivní jejich život. Druhé znělo *„LO“*… *„a pak druhý počítač spadl.“*[2] Šlo o první dvě písmena ze slova *login* a první zprávu, zaslanou po síti typu internet. Byl to jeden z malých kroků, směřujících k vytvoření počítačové sítě, která umožní vzdáleným pracovištím vzájemnou komunikaci a výměnu informací a která bude schopná fungovat bez centrálního řídícího bodu. Ačkoliv obsahově nevýrazná, v jejím významu a důsledku ji můžeme přisuzovat stejnou váhu jako slavnému citátu amerického astronauta. Výzkumný záměr se podařil a dalšími kroky vznikla technologie, která pronikla do mnoha oblastí lidského života a která prolomila zažité bariéry lidské komunikace.

Ani v této době, po více jak 20 letech existence moderního internetu, není téma „Internet a mezinárodní právo soukromé“ jednoduché; o to lákavější však jeho zpracování je. Vždyť co jiného než internet charakterizuje podstatu kolize právních norem lépe? Síť sítí dává každému připojenému uživateli možnost snadno vstoupit do faktických i právních vztahů s obyvateli celého světa v jeho téměř 200 jurisdikcích. Popularita některých globálních stránek jako aktuální obliba sociální sítě Facebook reálnou šanci na vstup do mezinárodního soukromoprávního vztahu ještě zvyšuje. Jsou to však přednosti internetu, které aplikaci norem mezinárodního práva soukromého v jeho prostředí znesnadňují, následně pak i dodržování a vymáhání práva na internetu obecně. Otázkou je, zda současné, geograficky založené metody regulace právních vztahů jsou pro internet dostačující a jestli není na místě přijmout na základě „digitální revoluce“ jiný přístup – a pokud ano, tak jaký.

Cíle této práce jsou následující: zjistit, co je internet z pohledu práva, jaké jsou jeho charakteristiky, které způsobují největší problémy s aplikací norem mezinárodního

---

[1] *„One small step for [a] man, one giant leap for mankind.“* Neil Armstrong, 20. července 1969.

[2] KLEINROCK, Leonard, profesor počítačových věd na Univerzitě v Kalifornii, Los Angeles, k první zprávě zaslané po ARPANETu dne 29. října 1969, jak je citován v VERGANO, *First Internet message sent 40 years ago today*, in: *USA Today* [online], 2009.

práva soukromého a jestli lze tato jeho specifika nějak překonat. Těmito otázkami se bude zabýváno v první kapitole. V druhé kapitole bude zjištěno, jestli se současné metody mezinárodního práva soukromého dokážou s novým prostředím vyrovnat a jakým způsobem. Nejprve budou identifikovány základní okruhy otázek mezinárodního práva soukromého, přiblíženy metody jejich řešení a určeny silné a slabé stránky jejich užití. Poté bude vymezen okruh použitelných norem evropského, následně pak českého práva, které v současnosti právní vztahy mezinárodního práva soukromého na internetu upravují, a ukázány způsoby jejich užití v prostředí internetu. Poslední kapitola se bude zabývat právní úpravou stále významnějšího odvětví mezinárodního obchodu – B2B e-commerce. Cílem je vymezit B2B e-commerce z pohledu práva, identifikovat nejdůležitější mezinárodní prameny úpravy a nakonec analyzovat Úmluvu OSN o mezinárodních smlouvách o koupi zboží, která má v právu mezinárodního obchodu důležité postavení, z pohledu B2B e-commerce.

Autor se cítí být vázán historií závěrečných prací na toto téma na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, které mu byly inspirací a podnětem k rozvoji vlastní práce. Autor se snažil vyhnout přepisování informací, které již byly několikrát zpracovány, a jeho cílem naopak bylo téma rozšířit a doplnit, popř. poskytnout na věc odlišný názor. S touto premisou se věnoval především nejaktuálnější právní úpravě (preference Nařízení Řím I před Římskou úmluvou a Nařízení Brusel I před Bruselskou úmluvou) i té, jejíž účinnost ještě nenastala (zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, Nařízení Brusel I bis) a zvolil i celkové zaměření práce na mezinárodní B2B obchod, kontradiktorně k častěji rozebírané úpravě spotřebitelských smluv. Na druhou stranu byl autor vázán zadaným tématem v celé jeho šíři, tedy i v jeho obecnosti a nutnosti vypořádat se s některými základními otázkami, společným všem pracem.

1. Právně-technologické aspekty Internetu

Počátky internetu spadají do akademické sféry. Dle Charlese M. Herzfelda, bývalého ředitele agentury ARPA, nevznikl, jak by se z financování z grantu ministerstva obrany USA zdálo, pro vojenské účely, ale *„na základě frustrace, že v zemi je pouze několik velkých, výkonných výzkumných center a mnoho výzkumníků, kteří jsou od těchto center geograficky odděleni.“* [3] Cílem tedy bylo umožnit výzkumníkům se připojit k počítačům ve výzkumných centrech. Počítačové sítě v té době sloužily zejména univerzitám a vědcům. Zlom přišel v roce 1991, kdy byla zpřístupněna veřejnosti technologie WWW. Internet přešel z rukou akademických pracovníků a počítačových nadšenců do rukou široké veřejnosti a to s následným přívalem technických inovací mělo pro společnost nečekané důsledky. Právo se s nástupem internetu vyrovnávalo postupně; nepřipravenost mu však nelze vyčítat, jelikož ani společnost nemohla předem vědět, co jí internet přinese. S trochou nadsázky lze říci, že společnost i právo naskočily na vlnu a nechaly se unášet vlnou digitální revoluce. Během ní internet postupně měnil chování spotřebitelů, reformoval a urychlil informační cyklus a přinesl s sebou řadu sporných otázek, na které dodnes není jednoznačná odpověď. V této kapitole bude internet představen, právně zařazen a ukázány základní překážky, s kterými se lze při aplikaci práva setkat.

1.1 Internet a jeho služby

Internet, dříve též jako *internetwork*, nyní spíše hovorově krácen na *net* (angl.), je celosvětová počítačová síť. Někdy bývá označován jako *síť sítí*, což jen jinými slovy vystihuje význam anglické složeniny *Inter-Net* jako síť mezi jinými sítěmi, tedy propojující jiné sítě. Původně šlo o jedinou meziuniverzitní síť, k níž postupně přibývaly další akademické, vojenské a výzkumné sítě; v roce 2003 se Internet skládal již z 500 000 sítí a nyní může být tento počet až několikanásobně vyšší.[4]

Síť je v obecném slova smyslu soustavou propojených prvků; internet mezi sítě počítačové řadíme proto, že propojuje zařízení výpočetní techniky za účelem přenosu dat. Vedle těchto charakteristik internet vyniká především technologií, kterou přenos dat

---

[3] BELLIS, *Inventors of the Modern Computer: ARPAnet - The First Internet*, in: *About.com* [online], 2012.

[4] TANENBAUM, *Computer Networks*, 2003, str. 333.

zajišťuje – jedná se o rodinu protokolů TCP/IP. Do ní spadá několik desítek protokolů pojmenovaných po dvou nejvýznamnějších z nich – přenosovém protokolu (TCP) a internetovém protokolu (IP). Jejich účelem je rozdělení dat do menších jednotek (paketů), jejich doručení do cílové destinace a zajištění souvisejících činností, od vytváření spojení mezi síťovými body až po využití dat ke konkrétním službám pro uživatele. V oficiálních standardizačních dokumentech se nazývají jako „sada internetových protokolů“, tento název se ale příliš neujal.[5] Rodina protokolů TCP/IP a schopnost propojovat jiné sítě je to, co z internetu dělá unikátní typ počítačové sítě.

Internet je v zásadě technická infrastruktura určená k přenosu dat; neurčuje povahu dat ani jejich následnou interpretaci. O to se starají na internetu postavené distribuované systémy, označované též jako služby. Účelem služeb je nabídnout uživateli určitou funkčnost. Mezi ně patří např. VoIP pro hlasovou komunikaci, Telnet pro ovládání terminálu nebo FTP pro přenos souborů. Nejznámější a nejpoužívanější z nich se však staly dvě: World Wide Web (WWW, web) a e-mail. Jejich prostřednictvím se realizuje většina právních vztahů. Obě se významným způsobem zasadily o rozšíření Internetu a staly se základními pilíři e-commerce.[6]

1.1.1 WWW

WWW vymezuje většina definic shodně jako *systém vzájemně propojených dokumentů – webových stránek*[7]. Tato definice je logická, jelikož vychází z posledního slova v názvu – *web* (angl.) neboli česky *pavučina*. Základem je architektura klient-server: stránky jsou uloženy na webovém serveru, který je na požádání zašle klientovi. Klient též může odesílat data zpět na server, díky čemuž se stává prostředí webu interaktivní – návštěvníci stránek se sami mohou podílet na jejich obsahu, činit objednávky nebo spolu komunikovat. Ke vzájemnému propojení stránek dochází tím, že se na sebe jednotlivé webové stránky odkazují, což umožňuje návštěvníkům mezi

---

[5] PARZIALE et al., *TCP/IP Tutorial and Technical Overview*, 2006, s. 4.

[6] V oblasti B2B e-commerce je třetí základním pilířem systém EDI. Ten se nemusí realizovat pouze přes internet, avšak jeho prostřednictvím je uskutečňována významná část B2B e-commerce. Česká republika je navíc jedinou zemí Evropské unie, kde objem prodejů uskutečněná přes EDI převyšuje prodej uskutečněný po webu, viz Eurostat, *E-commerce statistics*, in: *Eurostat* [online], 2012.

[7] Srov. *World Wide Web (WWW)*, in: *Encyclopædia Britannica Online*, 2006; *World Wide Web*, in: *Merriam-Webster.com*; LIM, *Cyberspace law: commentaries and materials*, 2007, s. 2.

stránkami snadno přecházet. Odkazy jsou jednostranné – k odkázání se na cizí stránku není třeba souhlasu ani vědomí jejího vlastníka.

Web se od ostatních internetových služeb liší tím, že *„[s]taví na grafickém uživatelském rozhraní. Jeho vnější tvář je velmi pohledná. […] Jeho použití je velmi snadné – stačí ukázat myší a klepnout na zvolený objekt.“*[8] Jednoduchost, možnost grafické prezentace informací a interaktivita stály za úspěchem webu jako vedoucí platformy komerčního Internetu. Od poloviny 90. let tvoří webový provoz většinu celkového internetového provozu[9] a web je od té doby dominantou Internetu a pro mnoho lidí jeho synonymem. Z právního pohledu je však nezbytné mezi Internetem a jeho službami rozlišovat. Internet je nadřazený pojem; síť, v níž WWW provoz tvoří jen jednu část vedle datových přenosů v privátních sítích, šifrované komunikace státních úřadů nebo audiovizuálních přenosů z bezpečnostních kamer; web je jedním z mnoha distribuovaných systémů, postavených na bázi internetu, který je navržen ke snadné prezentaci a výměně informací. Zatímco VoIP se podobá telefonu a e-mail běžné korespondenci, WWW je prostředí sui generis, které se od dosud známých způsobů komunikace nejvíc liší. V porovnání s ostatními službami je též velmi variabilní a neustále se vyvíjí. O to větší pozornost z pohledu práva si zasluhuje.

1.1.2 E-mail

Název jedné z nejstarších služeb vznikl zkrácením označení *electronic mail* (angl.), neboli *elektronické pošty*, a v zásadě platí, že *„[t]ext emailové zprávy je jednoduše digitální ekvivalent dopisu“* a *„[e]mail je schopen plnit všechny funkce klasické pošty.“*[10] Přesto se e-mail od pošty v několika ohledech liší. Jednak zprávy nejsou doručovány v celku, ale po částech – paketech, na které je zpráva rozdělena. Každý z těchto paketů může jít při průchodu sítí jinou cestou, následkem čehož pak různé části jednoho e-mailu mohou procházet různými jurisdikcemi. Další rozdíl spočívá v důvěryhodnosti obsahu i odesílatele. Snadnými úpravami lze falzifikovat odesílatele, čas odeslání a přijetí či obsah sdělení bez zanechání zřejmé stopy. Dále je možné i bez manipulace s originálem zprávy poslat e-mail pod cizí, ukradenou či smyšlenou identitou a jak dokazuje případ

---

[8] SATRAPA, *World-Wide Web pro čtenáře, autory a misionáře*, 1996, s. 17.

[9] COFFMAN/ODLYZKO, *Growth of the Internet*, 2001, s. 16.

[10] LIM, *Cyberspace law: commentaries and materials*, 2007, s. 71 (autorský překlad).

Horyna – odhalit pravého odesílatele není snadné a dokazování je často nejednoznačné.[11] Takové nedůvěryhodné prostředí by nebylo vhodné pro právní úkony. Praxe nalezla několik řešení založených na kryptografii, z nichž nejznámější je elektronický podpis. Elektronický podpis umožňuje *„jednoznačné ověření identity podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě,“*[12] jinými slovy zaručí, že e-mail je skutečně od osoby, která se v e-mailu (elektronicky) podepsala. Česká právní úprava s elektronickým podpisem počítá a staví jej na roveň běžnému vlastnoručnímu podpisu;[13] Frimmel zachází ještě dál a vyjmenovává oblasti, ve kterých elektronický podpis překonává vlastnoruční, když tvrdí, že *„elektronický dokument se zákonem uznaným elektronickým podpisem vykazuje podle shodného názoru expertů podstatně vyšší odolnost proti padělání než klasický písemný dokument vázaný na papír.“*[14] Elektronický podpis má zvláštní význam v procesním právu, kdy zvyšuje důkazní hodnotu e-mailu v soudním sporu. Rozdíl spočívá i v ochraně při doručování. Česká Ústava zaručuje ochranu listovního tajemství, které se vztahuje jak na klasickou poštu, tak na e-mail; avšak zatímco poštovní zásilky jsou přepravovány v ochranném obalu a přepravovány státem kontrolovaným subjektem vázaným dodržováním poštovního tajemství, e-maily jsou standardně přenášeny nezabezpečené a libovolný počítač, přes který jsou pakety přepravovány, je může číst. Jedinou obranou proti neoprávněnému vstupu třetích osob k obsahu e-mailu je používání šifrovaného spojení postaveného na protokolu SSL nebo použití elektronického podpisu. Shrnuto, na rozdíl od dopisu je e-mail méně důvěryhodný a je potřeba opatřit jej zvláštními elektronickými ochrannými prostředky, díky kterým se pak e-mail stává přinejmenším stejně důvěryhodný jako klasický písemný dokument.

1.2 Právní povaha internetu

V předchozí kapitole byl internet vymezen z technického hlediska jako soustava vzájemně propojených síťových prvků. Byla též zmíněna rodina protokolů TCP/IP jako jedna ze základních technologií, jež zajišťuje základní účel této sítě a odlišuje ji od

---

[11] Rozsudek Městského soudu v Brně sp. zn. 95 T 172/2010; též viz ČERNÝ, *Soud za vulgární e-maily mezi profesory potvrdil pokutu 50 tisíc*, in: *IDNES.cz* [online], 2011.

[12] § 2 písm. a) zákona o elektronickém podpisu.

[13] KOUKAL/ZAHOŘOVÁ, *Listinná a elektronická podoba písemného právního úkonu*, in: *Epravo.cz* [online], 2012.

[14] FRIMMEL, *Elektronický obchod: právní úprava*, 2002, s. 34.

ostatních druhů sítí. Pro vymezení internetu z pohledu práva budou nejprve právně zařazeny tyto jeho elementy.

Síťovými prvky jsou koncová zařízení (počítače, telefony nebo třeba i osobní váhy), servery, rozbočovače, směrovače, přepínače a jiný hardware. Vzájemné propojení se uskutečňuje kabely nebo bezdrátově přes radiové spektrum. Z pohledu práva jde o soubor individuálních, samostatných, oddělitelných věcí, v případě radiového spektra pak o omezený materiální statek, který není věcí v právním smyslu a s nímž nelze disponovat. Hmotný substrát internetu je v soukromém vlastnictví mnoha různých subjektů – koncová zařízení vlastní koncoví uživatelé, zařízení pro rozvod internetu na regionální úrovni vlastní ISP, páteřní sítě budují národní i mezinárodní sdružení a organizace, které infrastrukturu financují z grantů a finančních prostředků od soukromých subjektů.

Rodina protokolů TCP/IP je pro internet zásadní; bez TCP/IP by propojená zařízení nebyla schopna plnit jeho základní funkci, tedy přenos dat pro internet charakteristickým způsobem. Jedná se o technologii – průmyslový standard, jehož autory jsou akademičtí pracovníci a vědci, později označovaní jako otcové nebo zakladatelé internetu.[15] V terminologii práv duševního vlastnictví jde o nehmotný statek. V kontextu novodobých patentových sporů velkých technologických společností, vzniku patentových trollů[16] a rostoucího zájmu veřejnosti o práva duševního vlastnictví je s podivem, že TCP/IP nikdy nebylo patentováno. Vint Cerf, jeden z nejznámějších „otců internetu“ k tomuto říká: *„Jednou z těch podivuhodných a zajímavých věcí na historii internetu je, že protokoly TCP/IP nikdy nebyly patentovány. Naopak byly zpřístupněny veřejnosti co nejdříve a v co nejširší míře. Otevřenost a dostupnost protokolů byly pro jejich přijetí a široké použití klíčové. Myslím, že pokud bychom to s Bobem neudělali – kdybychom se pokusili nějakým způsobem zúžit a omezit přístup k těmto protokolům,*

[15] Více o zakladatelích Internetu viz GOLDSMITH/WU, *Kdo řídí Internet?: Iluze o světě bez hranic*, 2008, s. 37.

[16] Patentový troll je pejorativní označení pro společnost, která ve velkém množství skupuje nebo registruje patenty za účelem vymáhání úhrad za (často nevědomé) užívání patentu jinými společnostmi, aniž by sama tato společnost měla v úmyslu patenty uvádět v život.

pravděpodobně bychom dnes všichni používali jinou sadu protokolů.“[17] Jde o ukázkový příklad, kterak nepatentované technologie mohou významně přispět k technologické inovaci a silný argument odpůrců současného amerického patentového systému.

Elementární stavební prvky lze právně zařadit, přesto se internet redukci na soubor věcí a technologií brání. Při úvaze o právní povaze internetu lze jen souhlasit, že *„[d]efinovat po právní stránce internet […] je poměrně náročné.*“[18] Že internet není věcí v právním smyslu, vyplývá především z toho, že nesplňuje právní požadavky na věc – nemá hmotnou povahu, nelze jej individuálně určit, nelze jím disponovat. Na ‚věcech‘ výše je internet pouze provozován. Z podobného důvodu to není ani technologie, přestože k ní má asi nejblíž; s internetem nelze jako s vynálezem nebo jiným výsledkem duševní tvůrčí činnosti právně zacházet. Internet také není služba (na rozdíl od připojení k internetu), nemá právní subjektivitu a není ani jednotně řízen (způsob řízení se blíží nejvíc k samosprávě). Data a služby formují představu uživatelů o internetu, avšak pro jeho právní definici jsou nevýznamná, jelikož internet je schopen existovat i jako holá síť bez nich. Ve výsledku se lze ztotožnit se závěrem, že internet má z pohledu práva nejblíže k médiu – prostředí[19] – což je nakonec možné říci o počítačových sítích obecně. Tento závěr lze podpořit rozsudky *Reno vs. ACLU*, ve kterém Nejvyšší soud Spojených států amerických přiznal internetu status kyberprostoru jako prostoru se zvláštním právním statusem a *Dow Jones & Co. Inc. vs. Gutnick*, kde australský Nejvyšší soud popsal internet jako „*všudypřítomný, bez hranic, celosvětový a obklopující*“.[20, 21] Ačkoliv ideje kyberprostoru byly již opuštěny (zejména jeho zvláštní právní status), jsou tyto rozsudky důkazem, že nejen teorie, ale i soudní praxe nahlížejí na internet jako na něco víc než jen soubor počítačů, kabelů a technologií.

---

[17] Výňatek z panelové diskuze Internet Society uskutečněné 3. října 2000 tak, jak je citován v O'REILLY, *Software and Business Method Patents*, in: *O'Reilly Network* [online], 2005 (autorský překlad).

[18] BRODEC, Jan in: KUČERA/PAUKNEROVÁ/RŮŽIČKA et al., *Právo mezinárodního obchodu*, 2008, s. 321. Podobně též SVOBODA et al., *Právní a daňové aspekty e-obchodu*, 2001, s. 57.

[19] Ibid.

[20] Rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojených států č. 521 U.S. 844 (1997) ve věci *Reno vs. American Civil Liberties Union*.

[21] Rozhodnutí australského Nejvyššího soudu č. [2002] HCA 56 ve věci *Dow Jones & Co. Inc vs. Gutnick*. Rozhodnutí patří mezi *„nejvýznamnější australské rozhodnutí na internetovou jurisdikci k aktuálnímu datu“* – DAVIDSON, *The Law of Electronic Commerce*, 2009, s. 185.

1.3 Virtuální právní vztahy

Je-li internet z pohledu práva prostředím, které existuje paralelně s prostředím reálného světa, čím se od něj liší? Svantesson rozeznává celkem 11 charakteristik, jež odlišují Internet od komunikace v reálném světě i od ostatních médií a činí jej *„výzvou pro tradiční modely regulace“* [22]. Patří mezi ně geografická nezávislost, komunikace typu *jeden-k-mnoha*, reaktivní povaha či absence ústřední kontroly. Pokud bychom se charakteristiky pokusili shrnout, došli bychom k tomu, že pro právní vztahy je určující sám fakt, že pomocí internetu lze komunikovat, a způsob, kterým komunikace probíhá. Ta se odehrává zásadně elektronickými prostředky a nepřímo (zprostředkovaně). Obvyklé komunikační metody jsou *push*, kde odesílatel informaci doručuje jednomu nebo více subjektům (typické pro e-mail), a *pull*, kde původce informaci zveřejní a příjemce si informaci sám vyhledává (typické pro web). Pokud u metody *pull* původce informaci nezabezpečí heslem nebo nezašifruje, je informace dostupná de facto po celém světě. Komunikace se liší i v dalších ohledech. Strany spolu mohou snadno jednat pod falešnou identitou nebo anonymně; jednou ze stran komunikace může být i automatizovaný systém (počítačový program). Při komunikaci může docházet k obtížně zjistitelným chybám, majícím za následek zkreslení nebo znehodnocení sdělení. Tyto a další rozdíly konstituují nové otázky, s nimiž se právo musí vyrovnat – ať už interpretací stávajících pravidel, nebo vytvářením pravidel nových. Jsou také hlavním důvodem pro odlišnosti právních vztahů uzavíraných po internetu.

Mezi právní vztahy zmiňované v souvislosti s internetem patří nejčastěji smluvní a deliktní závazky a trestněprávní odpovědnost. S rozvojem internetu se jejich okruh rozšiřuje, např. díky e-governmentu vznikají právní vztahy mezi osobami a státem. Existují pak vztahy, které se uskutečňují pouze díky internetu a které lze označit za *internetové právo*; jeho základními oblastmi jsou doménová jména, internet a webové stránky, obchodování a komunikace, autorské právo na internetu, e-government a internetová kriminalita. [23] Na druhé straně existují právní vztahy, které jsou svojí povahou z internetu vyloučeny: sem patří typicky vztahy z oblasti rodinného práva či práva životního prostředí.

---

[22] SVANTESSON, *Private International Law and the Internet*, 2007, s. 29.

[23] JANSA/OTEVŘEL, *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*, 2011, s. 23.

Internet jen zřídka nechává vzniknout právním vztahům principiálně novým, častěji spíš modifikuje obsah a předmět již známých právních vztahů. Např. smlouva o dílo se může týkat vytvoření webových stránek, odpovědnost za škodu přichází v úvahu i u poskytnutí odkazu (linku) na závadný obsah při současném porušení obecné prevenční povinnosti.[24] I u obsahově totožných právních vztahů pak internet má vliv na jejich vznik, změnu a zánik – dojde-li k nim přes internet. Mezi často řešené problémy v oblasti elektronického obchodu patří otázky virtuální identity, prokazatelnosti existence právního úkonu, určitosti projevu vůle nebo formálních náležitostí právních úkonů.[25] Zde platí tvrzení, jež k právním vztahům uvádí Frimmel: *„Případná specifika tzv. elektronického obchodu nejsou ani tak specifiky právními, jako spíše věcnými. To neznamená, že by nevznikaly specifické problémy, ty je však možné vcelku uspokojivě vyřešit s použitím stávající právní úpravy.“* [26] Na druhou stranu nelze stávající pravidla aplikovat mechanicky; v úvaze je třeba předvídat všechny výsledky, k nimž může dojít, a zhodnotit jejich smysluplnost a předvídatelnost. Pokud by byl výsledek nesmyslný či neočekávaný, je na místě přijmout zvláštní právní úpravu. Příkladem je aplikace tzv. *postal rule* (pravidla pošty) na přijetí smlouvy odeslané e-mailem. Podle tohoto pravidla, přítomného nejen v angloamerickém právu, se stává akceptace perfektní okamžikem odeslání.[27] Za okamžik akceptace se pak považuje čas odeslání a místem akceptace je místo podání (poštovní úřad). Aplikováno analogicky na e-mail, místem akceptace by bylo fyzické umístění SMTP serveru, který přijal e-mailovou zprávu k odeslání. Umístění SMTP serveru je obvykle odesílateli skryto. Jeho umístění ve stejné jurisdikci jako je odesílatel není zaručeno a smlouva by se ve výsledku mohla řídit právem sousedního nebo jiného státu. Podobně jako ve sporu *UEJF et LICRA c/ Yahoo! Inc. et Yahoo France*, kdy se až po několika měsících probíhajícího soudního řízení zjistilo, že francouzské uživatele neobsluhoval server v Americe, nýbrž ve Švédsku,[28] i v tomto případě by se strany

---

[24] ČERMÁK, *Právní aspekty odkazů (hyperlinks) - část II: Odpovědnost za odkazovaný cizí obsah*, in: *ITprávo.cz: Server o internetovém a počítačovém právu* [online], 2002.

[25] KOŠČÍK, *Pojem a obsah právních úkonů na internetu*, in: *RPT - Revue pro právo a technologie*, 2011, s. 32.

[26] FRIMMEL, *Elektronický obchod: právní úprava*, 2002, s. 13.

[27] Rozhodnutí Soudu Královské lavice č. [1818] EWHC KB J59 ve věci *Adams vs. Lindsell* a Odvolacího soudu pro Anglii a Wales č. [1892] 2 Ch 27 ve věci *Henthorn vs. Fraser*.

[28] GOLDSMITH/WU, *Kdo řídí Internet?: Iluze o světě bez hranic*, 2008, s. 18.

uzavírající smlouvu mohly dozvědět místo uzavření smlouvy až u soudu. Taková situace je ohrožením právní jistoty, kterou kontrahenti až doposud měli při uzavírání smluv v běžném světě.

K řešení problému se státy postavily různě: zatímco Spojené státy americké a Austrálie přijaly novou právní fikci, anglické soudy začaly uznávat ujednání stran o tom, jaké jednání zakládá přijetí návrhu.[29] Problém s aplikací *postal rule* byl vyřešen, oblasti vyžadující pozornost práva či ustálenou judikaturu však ještě zcela nevymizely.

1.4 Geoidentifikace

Mezi základní charakteristiky internetu patří nedostatek geografických ukazatelů. Fakt, že na internetu nelze určit, kde se která strana právního vztahu právě nachází, má negativní dopad na právní jistotu stran a je limitujícím faktorem pro aplikaci práva obecně. Geoidentifikace je technologie, která má tento nedostatek napravit. Zastáncem jejího přínosu pro mezinárodní právo je především Svantesson. Ve svých pracech geoidentifikací označuje soubor metod a technologií, které umožňují co nejpřesněji určit geografickou polohu zařízení připojeného k internetu.[30] V jeho pojetí, stejně jako v současné praxi, je zjišťování polohy komplexním procesem; v nejjednodušší podobě si ale lze geoidentifikaci představit jako jednoduchou statickou informaci o umístění zařízení, reprezentovanou číslem udávajícím GPS souřadnice. Bohužel, v této jasné podobě geoidentifikace na Internetu neexistuje.

Důvodem absence jednoznačných geoidentifikačních údajů je v první řadě fakt, že internet byl jako geograficky nezávislý již navržen. Poloha není zjišťována ani komunikována; pokud jde o logistiku datových paketů, jsou protokolem TCP/IP směrovány na základě nikoliv geografických, avšak topologických informací.[31]

---

[29] REED/ANGEL, *Computer law: the law and regulation of information technology*, 2007, s. 203.

[30] Autor pojem výslovně nedefinuje, avšak použití v kontextu jeho prací je zřejmé. Srov. SVANTESSON, *Private International Law and the Internet*, 2007, s. 319 a násl. a SVANTESSON, *Geo-location technologies and other means of placing borders on the 'borderless' Internet*, in: *The John Marshall Journal of Computer & Information Law*, 2004.

[31] V topologickém prostoru jsou údaje o bodu v síti stanoveny relativně vůči ostatním bodům v síti. Rozdíl mezi topologickou a geografickou informací lze připodobnit k rozdílu mezi schematickým plánkem pražského metra a mapou. Zná-li cestující umístění stanic „Náměstí Republiky“ a „Křižíkova“, může z plánku přibližně odvodit umístění stanice metra „Florenc“. Nedozví se ale, ve které ulici se přesně Florenc

Geoidentifikace by tak byla pouze informací „navíc“. Přesto poptávka po ní existuje; mezi hlavní důvody patří cílené zobrazování reklamy (*geo targetting*), usnadnění přístupu k lokálním informacím i kontrola nad dodržováním lokálně platných předpisů.[32] Obecně se jedná o poptávku ze strany subjektů (většinou společností), které webové stránky provozují; podle toho vypadá i nabídka, která zahrnuje prodej celých geoIP databází[33] nebo dotazů do této databáze v minimálním počtu několika desítek tisíc dotazů[34] a zaměřuje se na automatické zpracování získaných údajů. Konsorcium W3C, mezinárodně uznávaná standardizační autorita pro WWW, vytvořilo standard pro získávání geografické polohy, ten je ale opět cílen na provozovatele webových stránek.[35] Běžný uživatel Internetu má tak jen omezené možnosti, jak získat informace o poloze protistrany. Navíc se jedná o možnosti komplikované, vyžadující technickou zručnost, nákladné a/nebo nespolehlivé. Spolehlivost služeb je vůbec dalším slabým místem současné geoidentifikace. Zatímco Svantesson s jistotou vymezuje úspěšnost pouze neurčitě pod hranicí 100 % s tím, že skutečnou úspěšnost je obtížné určit,[36] zkušenosti uživatelů vypovídají v nejlepším případě o 57% úspěšnosti při určení polohy s odchylkou do 2 km.[37] K nevysoké míře úspěšnosti přispívá i nízká důvěryhodnost samotných údajů, ze kterých je geografická poloha usuzována. Pro zjišťování polohy je nejvýznamnější IP adresa, která je přidělena každému zařízení připojenému do internetu. IP adresu lze úmyslně podvrhnout pomocí tzv. anonymizérů, nebo neúmyslně zakrýt jinou IP adresou při připojení přes proxy server. U dynamicky přidělovaných adres může zařízení IP adresu neustále měnit. Ve výsledku, i pokud je IP adresa lokalizována správně, nemusí se jednat o skutečnou IP adresu odesílatele či příjemce dat.

---

nachází, ani jestli patří na území stejné městské části jako Náměstí Republiky. Podobně se z topologických informací používaných směrovacími zařízeními na internetu nedozvíme, jestli cílové zařízení patří na území jednoho či druhého státu.

[32] VÁVRA, *Lokalizace a geografické určení polohy počítače v Internetu*, in: *Posterus: portál pre odborné publikovanie* [online], 2012, s. 3.

[33] např. IPligence.com nebo IP2location.com.

[34] např. Maxmind.com.

[35] W3C, *Geolocation API Specification: W3C Proposed Recommendation 10 May 2012*, 2012.

[36] SVANTESSON, *Private International Law and the Internet*, 2007, s. 324-329.

[37] CGP Holdings, *Geolocation Providers*, in: *WhatIsMyIPAddress.com* [online], 2013.

Z pohledu teorie mezinárodního práva soukromého by vyřešení otázky geoidentifikace pomohlo k zodpovězení základních otázek právního vztahu, jako jsou identifikace mezinárodního prvku či určení rozhodného práva, ještě před tím, než strany do právního vztahu vstoupí. Technologie je již zavedená, existuje však na základě nabídky soukromých subjektů, je cílena primárně na provozovatele webových stránek, její implementace vyžaduje změny na stránkách, vzhledem k tomu je nákladná a kvůli nedostatku jednoznačných geografických údajů na Internetu ani ne zcela přesná. Zatím se tak s geograficky přizpůsobeným obsahem návštěvník potká spíše jen u stránek velkých společností. Až další zvýšení rozšířenosti, dostupnosti a spolehlivosti přinese, že s technologií bude možné v širším měřítku společensky i právně počítat a následně dojít na jednu z předpovědí, že *„geolokační technologie přispějí k proměně Internetu, který známe, na něco, co více připomíná náš svět, rozdělený hranicemi mnoha druhů.“*[38] Vývoj v posledních letech ale spíš nasvědčuje geografické diverzitě jiného druhu. Zatímco s rostoucí popularitou virtuálních datových úložišť a cloud computingu diverzita datových zdrojů vzrůstá a data jsou stále více oproštěna od své fyzické polohy a přítomna „všude a nikde“, na druhé straně je zde zřejmý nárůst tendencí vlád některých zemí dostat internet na svém území pod svoji kontrolu – z poslední doby jmenujme neoficiální, leč potvrzené akce Lybie, Egyptu nebo Sýrie a konferenci WCIT-12.[39] Tento způsob přechodu od deteritoriolizovaného Internetu k *„národně rozparcelovanému Internetu“*[40] nespočívá na metodách geoidentifikace popsaných výše, ale na státní kontrole páteřních linek Internetu vedoucích z/a do dané země, tedy stejném způsobu, kterým si Čína již v počátcích celosvětového Internetu vystavěla svůj „Velký čínský firewall“. Současný vývoj by spíš ukazoval na rozdělení Internetu na dvě části: svobodný internet, který se potýká se stále vyšší geografickou rozmanitostí prvků právního vztahu, a restringovaný internet, který je národně ohraničen a na kterém je obtížné se naopak k nějakému zahraničnímu prvku vůbec dostat. Do doby, než se geoidentifikace stane běžnou a žádanou součástí internetu, pokud taková potřeba nakonec vůbec nastane, čeká právo

---

[38] SVANTESSON, *Private International Law and the Internet*, 2007, s. 352 (autorský překlad).

[39] K tomu víc PETERKA, *Jak to dopadlo s uchvácením Internetu: Konference v Dubaji skončila neúspěšným úspěchem*, in: *Lupa.cz: server o českém Internetu* [online], 2012.

[40] Termín použit ibidem.

i internet ještě několik kroků k nalezení nejschůdnějšího řešení problému, že internet je geograficky rozsáhlý, uvnitř však umí být velmi malý.

2. Uplatnění mezinárodního práva soukromého

Internet je celosvětovou sítí spojení. Jedním z důsledků Internetu je masivní nárůst mezinárodních kontaktů i kontraktů, což znásobilo příležitosti pro přeshraniční konflikty a spory.[41] Často kladenou otázkou v tomto ohledu je, zda se současné nástroje mezinárodního práva soukromého dokáží s prostředím Internetu vyrovnat. V této kapitole bude ukázáno, že mezinárodní právo sleduje vývoj podobný vývoji práv národních: již existující instrumenty jsou po překonání drobných potíží aplikovány na identické či analogické případy na Internetu, nejrychleji rozvíjející se oblasti vyžadující zvláštní pozornost jsou upraveny speciálně. Právo procesní nedoznává větších změn; kritika neefektivnosti některých oblastí jako např. určení jurisdikce nebo řešení internetových sporů s nízkou hodnotou obecně zůstává spíše na papíře[42] a jeho vývoj je otázkou budoucnosti. Evropské právo si pomocí směrnic a nařízení poradilo s adaptací flexibilně a zaručuje tak stranám právního vztahu vyšší míru právní jistoty a ochranu jejich práv.

2.1 Mezinárodní prvek v prostředí Internetu

Základní premisa uplatnění mezinárodního práva soukromého zní, že mezinárodní právo soukromé se uplatní v soukromoprávních vztazích s mezinárodním (zahraničním, cizím) prvkem.[43] Mezinárodní prvek *„spočívá většinou v okolnosti, že jeden ze subjektů je cizincem nebo má v zahraničí bydliště či obvyklý pobyt, nebo právnická osoba má v zahraničí své sídlo [a] může spočívat i v dalších skutečnostech.“*[44] Na Internetu je přítomnost mezinárodního prvku spíš pravidlem než výjimkou. Způsob, kterým směrovače směrují datové pakety k cílovému počítači, může za určitých okolností (porucha, výpadek, přetížení sítě) vést k tomu, že i jinak vnitrostátní komunikace bude probíhat přes síťové uzly umístěné v zahraničí. Webové stránky mohou obsahovat hned několik zahraničních prvků – být provozovány subjektem ze státu A, na serverech

---

[41] HÖRNLE, Julia, *The Jurisdictional Challenge of the Internet* in: EDWARDS/WAELDE, *Law and the Internet*, 2009, s. 121.

[42] Ibid.; MUÑOZ-LÓPEZ, *Internet Conflict of Laws: A Space of Opportunities for ODR*, in: *International law: Revista Colombiana de Derecho Internacional*, 2009.

[43] Požadavek na přítomnost mezinárodního prvku, který je pro daný právní vztah významný, se vyskytuje v ZMPS, NZMPS i v systému kontinentálního a angloamerického práva obecně.

[44] PAUKNEROVÁ, *Evropské mezinárodní právo soukromé*, 2008, s. 4, marg. č. 2.

umístěných ve státech B a C, s doménou prvního řádu státu D. Ne každý mezinárodní prvek je však pro daný právní vztah významný. Prvek je společensky *„dostatečně významný, [pokud] není zjevně zanedbatelný“*, přičemž mezi zjevně zanedbatelné patří i takové prvky, které by vedly k tomu, že použití mezinárodního práva soukromého by bylo v daném případě nepřiměřené a neodpovídalo by představám účastníků.[45]

Zanedbatelnost mezinárodního prvku v internetových právních vztazích zůstává prozatím opomíjené téma. Literatura se shoduje, že mezinárodní prvek může spočívat v subjektu, předmětu právního vztahu nebo ve skutečnosti právně významné pro vznik nebo existenci právního vztahu.[46] V ostatních případech je třeba posuzovat významnost prvku ad hoc; na Internetu spíš restriktivně. Někdy si strany kvůli chybějící geoidentifikaci ani mezinárodního prvku nemohou být vědomy. Vliv Internetu na posouzení významu mezinárodního prvku v jednotlivých oblastech je následující:

a. U subjektu je významným zahraničním prvkem cizí státní příslušnost, bydliště, popř. zahraniční sídlo nebo umístění pobočky v zahraničí u právnické osoby; může jím být i aktuální poloha. Neznalost některého z těchto faktů, byť nezaviněná, nemá stejně jako v prostředí reálného světa vliv na zařazení vztahu do mezinárodního práva soukromého. Na druhou stranu, pokud subjekt tyto informace uvádí nepravdivě nebo zatajuje, měla by být chráněna práva všech, kteří na uvedené informace v dobré víře spoléhali. Tedy pokud se bude švýcarská společnost klamně prezentovat jako společnost založená a fungující podle českého práva, měla by být ostatním subjektům vstupujícím se společností do právního vztahu zaručena ochrana jejich práv podle českého právního řádu.

b. U předmětu je zahraniční umístění věci, práva nebo nehmotného statku, jichž se týká chování účastníků právního vztahu, významné jen do určité míry: zvláštní přístup si mohou vyžadovat nehmotné statky, které existují přímo v prostředí internetu. Význam vlivu jejich umístění na obsah právního vztahu je prvořadým kritériem, avšak snadnost umisťování, trvalost či nestálost daného umístění a znalost stran umístění jsou další faktory, které mohou rozhodnout o tom, zda má zařazení do oblasti mezinárodního práva opodstatnění. Například fakt, že

---

[45] KUČERA, *Mezinárodní právo soukromé*, 2009, s. 18.

[46] Ibid.; Vláda ČR. Vládní návrh na vydání zákona a o mezinárodním právu soukromém. 2011, s. 43.

provozovatel webhostingových služeb provozuje stránky smluvních obchodních partnerů na serveru v zahraničí, není ještě dostatečně významný na to, aby byl smluvní vztah o poskytování webhostingových služeb posouzen jako mezinárodní. Podobně pokud předmětem smlouvy mezi společnostmi bude posílání a zálohování účetních dat, bude právně nevýznamné, že se data budou přesouvat na počítačích, umístěných v jiných zemích, než jsou sídla společností.

c. V ostatních případech je vhodné postupovat ad hoc. Mezinárodní povaha internetu implikuje častější výskyt mezinárodních prvků, které nejsou pro vztah dostatečně významné. Přihlédnuto musí být k vůli stran a jejich vědomí o přítomnosti mezinárodního prvku. Za nevýznamné budou často považovány zahraniční technické prvky účastnící se výměny dat, např. že webová stránka české firmy má databázi umístěnou v Německu a k ověření uživatele využívá služby amerického serveru. Na druhou stranu, typicky místo účinku způsobené škody v zahraničí, bývá posuzováno jako významné vždy, přestože na internetu je snadné komunikací typu *one-to-many* způsobit škodu kdekoliv na světě i na více místech současně a je obtížné tento důsledek nějak omezit.[47]

2.2 Určení rozhodného práva

Na rozhodné právo bývá nahlíženo jako na *„ústřední téma mezinárodního práva soukromého“*.[48] Přestože jde o samostatný problém, je úzce provázán s otázkami pravomoci, uznání a vykonatelnosti rozhodnutí; tyto tři oblasti společně tvoří jádro mezinárodního práva soukromého. Soud (nebo jiný orgán) nejprve musí rozhodnout, zda je či není ve věci příslušný, až poté řeší otázku, jaké právo bude aplikovat. I když bude rozhodovat příslušný soud a vydá rozhodnutí, které nabude právní moci, nebude mít rozhodnutí žádný dopad, pokud nebude uznatelné a vykonatelné v jurisdikci, pod kterou subjekt dotčený rozhodnutím spadá. Na některé právní i faktické obtíže lze narazit i v průběhu řízení, např. při obstarávání důkazů. Dosažení spravedlnosti a naplnění účelu zákona je tak celkově komplikovanější než v případě vnitrostátního řízení, což může mít

---

[47] K tomu blíže POLČÁK, *Právo na internetu: spam a odpovědnost ISP*, 2007, s. 21-23.

[48] EHRENZWEIG, *A Treatise on the Conflict of Laws*, 1962, s. 1 (autorský překlad). V originálním znění je použit termín *„conflict of laws“* (kolize právních norem), který je v angloamerickém právním systému používán i jako označení pro mezinárodní právo soukromé.

ve spojitosti s mezinárodní povahou internetu neblahé účinky na dodržování práva. Jedním z cílů mezinárodního práva soukromého každého státu by mělo být tyto obtíže minimalizovat.

Výběr práva probíhá následujícím způsobem:

1. soud, aby mohl ve věci vůbec postupovat, aplikuje nejprve procesněprávní *lex fori* a
2. podle v něm definovaných pravidel určí rozhodné právo. Řídí se právem zvoleným stranami, je-li platně zvolené, aplikuje přímé normy, je-li to možné, alternativně případ kvalifikuje a subsumuje jej pod některý z právních pojmů obsažených v rozsahu kolizních norem nebo jej kvalifikuje v rámci použité metody *choice of law* (viz podkap. 2.2.2).

Výběr se provádí různými způsoby v závislosti na metodě úpravy vztahů mezinárodního práva soukromého v daném právním řádu. Metody se historicky vyvíjely; některé z nich již zastaraly nebo se staly právní teorií kritizované (např. výhradní používání *lex fori* nebo výběr rozhodného práva bez jakýchkoliv pravidel).[49] Následující metody jsou pro určování rozhodného práva v právních vztazích na Internetu nejvýznamnější.

2.2.1 Kolizní metoda

Jde o základní metodu úpravy; spočívá v aplikaci kolizních norem, které dále stanoví, která hmotněprávní úprava se má použít. Uplatňuje se především v evropském právu a systému kontinentálního práva vč. právního řádu České republiky. Rozlišujeme kolizní normy jednostranné, které, ač splňují náležitosti kolizních norem, obracejí se ve výsledku pouze k jednomu – tuzemskému – právnímu řádu, a dvoustranné, které navazují na jedné straně do tuzemska a na druhé straně na kterýkoliv jiný právní řád. V úpravě mezinárodních právních vztahů na Internetu se uplatňují téměř výhradně kolizní normy dvoustranné. Od jednostranných kolizních norem se odlišují svoji konstrukcí, kdy v navázání používají pro výběr právního řádu tzv. hraniční určovatele. Ten může spočívat v některém z mezinárodních prvků, které se vztahu účastní, nebo ve skutečnosti pro právní vztah jinak významné. Hraničními určovateli ve stávajících kolizních normách jsou např. právo zvolené stranami (*lex electa*), státní příslušnost (*lex patriae*), právní řád,

[49] KUČERA, *Mezinárodní právo soukromé*, 2009, s. 39.

podle něhož byla založena právnická osoba (*lex incorporationis*), místo uzavření smlouvy (*lex loci conclusionis contractus*), místo vzniku škody (*lex loci damni infecti*) aj.

Hraniční určovatele jsou územně závislé. Obvykle spočívají v umístění prvku, popř. sounáležitosti prvku s konkrétním právním řádem. Internet, ač s komplikovanou geoidentifikací, existuje v prostředí reálného světa a v zásadě tak není důvod, který by bránil stávajícím určovatelům být použity. Způsobilost hraničního určovatele být stranami vyhodnocen v patřičné fázi právního vztahu, k čemuž by byla geoidentifikace nezbytná, netvoří *condicio sine qua non* jejich užití. Použití kolizních norem a hraničních určovatelů je přirozený přístup, kterým se kontinentální právo s internetem snaží vyrovnat: nejprve se aplikují tradiční instrumenty mezinárodního soukromého práva; až tam, kde se tyto projeví jako neefektivní nebo nedostatečné, dochází k jejich modifikaci či vytváření nových. Dokud existuje možnost, jak racionálně svázat právní úkon učiněný elektronicky s konkrétním fyzickým umístěním, není třeba zavádět nové určovatele. Internet tak žádné nové do právních řádů států nezavedl; přinesl však odlišnou interpretaci určovatelů stávajících. Nejedná se o interpretaci přímočarou. Kučera teoreticky zkoumá možnosti interpretace místa ve smyslu *lex loci server* a *lex loci TLD*, tedy podle umístění (obvykle webového) serveru, resp. místa státu, kterému přináleží doména nejvyššího řádu, a dochází k závěru, že *„lex loci server nemá přílišné opodstatnění, není v souladu s vůlí stran a odporuje principu právní jistoty“* a *„lze považovat takový výklad [místa ve smyslu lex loci TLD] za nepřiměřeně extenzivní a pro jistotu účastníků právních vztahů nevyhovující*“.[50] Směrnice č. 2000/31/ES o elektronickém obchodu zamítá *lex loci server* a *lex loci actus* pro určení místa usazení internetové společnosti v recitálu č. 19. U určovatele „jiná provozovna“ připouští použití *lex loci TLD* Polčák, přesto zakončuje, že *„stran praktické použitelnosti národní domény první úrovně jako identifikátoru použitelného pro hraniční určovatel místa jiné provozovny bude samozřejmě záležet především na ochotě národních soudů tuto interpretaci přijmout.“* [51] Interpretace hraničních určovatelů ve smyslu specifik počítačových sítí, jako je server nebo doména, se nakonec neuplatní, jelikož tyto je snadné volit účelově. Preferovaná interpretace hraničních určovatelů by měla být vícevrstevná, komplikovanější a zároveň technologicky neutrální. Vhodným příkladem je čl. 6 ECC, který v pěti odstavcích

---

[50] KUČERA (2), *Internet a mezinárodní právo soukromé*, 2009, s. 27 a 32.

[51] POLČÁK, *Právo na internetu: spam a odpovědnost ISP*, 2007, s. 33.

vymezuje výklad termínu *místo podnikání*, v němž akcentuje informace poskytnuté stranou, dobrou víru a alternativně zavádí místo nejužšího spojení se smlouvou; zároveň výslovně odmítá aplikaci *lex loci server* a *lex loci TLD*. Lze shrnout, že internet přinesl nutnost zvláštní interpretace hraničních určovatelů pro právní vztahy v jeho prostředí; nejedná se však o zjednodušené navázání některého konkrétního internetového elementu na jeho fyzické umístění, jako spíš systém opatrného posuzování a vyvažování vůle stran, poskytnutých informací, dohledatelných informací a garance minimálního standardu právní jistoty.

2.2.2 Choice of law

Pro angloamerický právní systém je typická pluralita metod, kterými soudy provádí výběr rozhodného práva (*choice of law*). Od kolizní metody se liší v první řadě tím, že výběr se neřídí hraničními určovateli stanovenými zákonem. Výběr práva se chápe spíše jako výběr mezi právními normami (*rule selection*) na rozdíl od výběru mezi právními řády (*jurisdiction selection*).[52] *„Jediné právo, které soudce aplikuje, je právo soudu, jediný zákon jím uplatněný je ten, který má oporu v právu soudu. Avšak díky zahraničnímu prvku v konkrétním případě je zahraniční právo skutečností, která musí být vzata v potaz a soudce se snaží najít a vynutit právo co nejbližší právu, které by zde našel zahraniční soud, pokud by byl zatížen stejným případem čistě domácího charakteru.“*[53]

Mezi čtyři základní přístupy patří *lex fori*, *substantive law* (posuzuje různá hmotná práva, hledá vyšší právní pořádek), unilateralismus a multilateralismus. Další metody existují, ale často obsahují prvky jedné nebo více z těchto metod. Významné jsou především poslední dvě; uplatní se i při výběru práva ve vztahu k jurisdikci, uznání a vykonatelnosti rozsudku. Unilaterální metodou soud zjišťuje, zda lze na daný případ aplikovat právo soudu bez ohledu na to, jestli se ve vztahu uplatní i jiný právní řád, u multilaterální metody hledá právo s nejužším vztahem k danému případu. Výzkum prof. *Little* dokazuje, že američtí soudci v řízeních týkajících se přeshraničních internetových sporů inklinují k unilateralismu, pozoruje tuto tendenci i v jiných jurisdikcích a zároveň tento přístup kritizuje, jelikož *„výsledkem je, že soudy pak nemohou využít pozitivního přínosu analýzy střetu právních norem: kolizní spravedlnosti*

---

[52] KUČERA, *Mezinárodní právo soukromé*, 2009, s. 36-37.

[53] NORTH/FAWCETT, *Cheshire and North's Private International Law*, 1999, s. 9 (autorský překlad).

(ve smyslu systémových hodnot jako efektivnost, předvídatelnost a ochrana svrchovaných zájmů) i individuální materiální spravedlnosti (ve smyslu dosažení optimálního výsledku pro stranu sporu za daných okolností v daném případě).“[54] Přestože každá z metod s sebou nese určité výhody, z pohledu dosažení spravedlivého rozhodnutí se jeví opatrný přístup multilateralismu v řízeních s mezinárodním „internetovým“ prvkem jako nejvhodnější. Slabou stránkou multilateralismu je vyšší náročnost jeho uplatnění; vzájemné posuzování mnoha právních řádů, navíc v oblasti internetového práva, jež samo o sobě i v rámci národních právních řádů bývá upraveno se značnými mezerami a kde četnost mezinárodních elementů exponuje právní vztah ještě více právním řádům, než v případě neinternetového práva, si vyžaduje velké odborné i intelektuální schopnost soudců a zatěžuje soud (časově i jinak) více než prostá aplikace *lex fori* nebo unilateralismu. V této rovině pak proti sobě stojí koncepce, kdy soud je schopen věc důkladně posoudit a dosáhnout „osvíceného“ rozhodnutí, avšak vzhledem k časové náročnosti ve výsledku vyprodukuje méně spravedlnosti za časovou jednotku než soud, který rozhoduje s omezenými premisami, avšak rychle, byť s vyšší mírou hmotněprávně nedokonalých rozhodnutí. Zde považuji za dostačující řešení, využívající víceinstančnosti soudní soustavy: nižší instance by byly oprávněny činit výběr práva v přeshraničních internetových sporech pomocí jednodušších, snáze aplikovatelných metod, zatímco vyšší instance by byly povinny posuzovat každý případ komplexně a dosáhnout tak při rozhodování *„jednotného výsledku, bez ohledu na to, kde je spor veden.*“[55]

2.2.3 Přímá metoda

Též základní metoda úpravy. Spočívá v používání přímých norem, které samy obsahují hmotněprávní úpravu a uplatní se bezprostředně, tedy při ní není prováděn výběr práva. Pro orgán, který podle normy rozhoduje, tak odpadají obtíže s posuzováním hraničních určovatelů na internetu a strany mají vyšší jistotu v použití očekávaného práva

---

[54] LITTLE, *Internet Choice of Law Governance*, in: *China Private International Law Forum 2012*, s. 13 (autorský překlad). Pozn.: kolizní spravedlnost (conflicts justice) a materiální spravedlnost (material justice) jsou dva specifické přístupy ke střetu právních norem – *conflicts justice* hledá nejrelevantnější právo nezávisle na výsledku, zatímco *material justice* usiluje o dosažení hmotněprávně správného výsledku, bez ohledu na to, zda-li je použití daného práva nejvhodnější.

[55] JUENGER, *The Need for a Comparative Approach to Choice-of-Law Problems*, in: *Tulane Law Review*, 1999, roč. 73, s. 1316 (autorský překlad).

(přímé normy). Jejich mezinárodní unifikace vede k jednotnému způsobu aplikace ve státech, které přímou normu začlenily do svých právních řádů, a sbližování právních kultur. Z těchto důvodů jsou přímé normy aplikovatelné na právní vztahy na internetu znatelným přínosem. Unifikované přímé normy jako základní pramen úpravy právních vztahů na internetu nalezly oporu u právních teoretiků, politiků i významných osob historie internetu; společně bývají označováni jako *internacionalisté*. Jejich vliv byl znát především na přelomu tisíciletí, kdy byl již internet dostatečně rozšířen mezi širokou veřejnost a kvůli tomu bylo potřeba řešit zvýšené množství problémů – podvody, vznik tzv. datových rájů nebo otázky svobody slova a soukromí. Výhodnost univerzálních pravidel přizpůsobených internetu obhajovali např. francouzský ministr vnitra Jean-Pierre Chevenement, univerzitní profesor David G. Post či zakladatel AOL Steve Case. Proti nesporným výhodám přímých norem na internetu stojí v první řadě realita obtížnosti nalezení mezinárodního konsensu v oblasti práva: vlády jednotlivých zemí musí úzce kooperovat v rámci mezinárodních institucí a i tak „*státní pravidla a standardy budou často narážet v těch případech, kdy budou odlišné od zbytku světa*.“[56] Přímé normy mezinárodního práva soukromého zatím nacházejí uplatnění v podobných oblastech, v jakých se uplatňují i ve fyzickém světě: práva duševního vlastnictví, finanční operace a různé oblasti týkající se mezinárodního obchodu.

V oblasti přímých norem týkající se B2B e-commerce je významná především normotvorba orgánů OSN, z jejichž aktivity vzešla *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží* (tzv. Vídeňská úmluva, 1980) a *Úmluva o používání elektronických komunikací v mezinárodních smlouvách* (ECC, 2005). OSN navíc vytvořila řadu legálních dokumentů, které se neřadí mezi přímé normy, avšak mají unifikační efekt: *Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém obchodu* (1996), *Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém podpisu* (2001) nebo z procesních *Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži* (1985). OSN není jedinou mezinárodní institucí, která zasahuje do tvorby práva na mezinárodní unifikační úrovni; za zmínku stojí i aktivity OECD, např. *Direktiva OECD pro ochranu spotřebitele v kontextu elektronického obchodu* (1999). Vzorové zákony a jiná soft law sahají již nad rámec

[56] CAIRNCROSS, *The Death of Distance: How the communications revolution is changing our lives*, 2001, s. 157-158, v překladu dle GOLDSMITH/WU, *Kdo řídí Internet?: Iluze o světě bez hranic*, 2008, s. 41.

rozhodného práva; důležitým pramenům bude další pozornost věnována v podkapitolách 2.6 a 3.2.

2.3 Pravomoc, uznání a vykonatelnost

Pro osoby vstupující do právního vztahu na internetu je důležité nejen kterým hmotným právem se daný vztah řídí, ale i u kterého orgánu se bude moci domáhat svých práv a jestli vydané rozhodnutí bude efektivně vykonatelné. Někdy není obtížné znát odpověď na tyto otázky předem; např. při spotřebitelském elektronickém kontraktu v rámci Evropské unie si může být spotřebitel jist, že nalezne ochranu u soudu v místě svého bydliště i v místě bydliště (sídla) smluvního partnera[57] a díky velkorysému pojetí uznání a výkonu cizích rozhodnutí v Nařízení Brusel I má výsledné rozhodnutí velmi dobrou šanci na uznání i výkon ve státu smluvního partnera (v případě, že se spotřebitel rozhodne pro žalobu v místě bydliště).[58] V mnoha případech jsou ale pravomoc, uznání a vykonatelnost komplikované problémy, vyžadující pečlivou úvahu soudu, s nepředvídatelnými výsledky. Příkladem je známý spor *UEJF et LICRA c/ Yahoo! Inc. et Yahoo France*: francouzský soud uložil americké společnosti Yahoo, nabízející na svých globálních stránkách v aukci též nacistické předměty, povinnost zamezit francouzským uživatelům ke sporným aukcím přístup.[59] Soud rozhodl o své pravomoci na základě *lex loci damni infecti*, což později rozšířil i o tzv. *effect test* (splněný díky reklamám, které se objevovaly se na stránkách Yahoo francouzským uživatelům ve francouzštině) a své rozhodnutí potvrdil.[60] Po neúspěších u francouzského soudu ale společnost Yahoo *„oznámila, že bude ignorovat rozhodnutí soudce Gomeze, pokud ho k tomu nepřinutí soud v USA“*[61] a podala žalobu k americkému soudu. Soud pro obvod Severní Kalifornie v San Jose podobně určil, že má ve sporu pravomoc, a s odůvodněním, spočívajícím v rozporu francouzského rozhodnutí s Prvním dodatkem americké Ústavy, mu účinky ve

---

[57] Čl. 16 odst. 1 Nařízení Brusel I, resp. čl. 18 odst. 1 Brusel I bis.

[58] Kap. III Nařízení Brusel I, resp. kap. III Brusel I bis.

[59] Soudní příkaz Soudu prvního stupně v Paříži (*Tribunal de Grande Instance de Paris*) ze dne 22. května 2000 ve věci *UEJF et LICRA c/ Yahoo! Inc. et Yahoo France* č. 00/05308 a 00/05309 (společné řízení).

[60] Soudní příkaz Soudu prvního stupně v Paříži (*Tribunal de Grande Instance de Paris*) ze dne 20. listopadu 2000 ve věci *UEJF et LICRA c/ Yahoo! Inc. et Yahoo France* č. 00/05308.

[61] GOLDSMITH/WU, *Kdo řídí Internet?: Iluze o světě bez hranic*, 2008, s. 21.

Spojených státech nepřiznal.[62] Fakticky tak zde nastala situace, kdy na území Francie bylo porušováno její národní právo a francouzský soud, v pozitivním kompetenčním konfliktu s americkým soudem s porušováním práva nemohl nic dělat, jelikož vydaný rozsudek nebyl vymahatelný. Francouzské právo neumožňovalo vymáhat sankci za nesplnění povinnosti ve francouzské pobočce Yahoo (pokutu ve výši 100 000 franků za každý den prodlení) a Yahoo nemělo v zemi žádný další majetek. Lze si představit, že v případě menší společnosti by spor mohl v této patové situaci skončit. Yahoo však nakonec sama ustoupila a zhruba měsíc před vypršením lhůty ke splnění rozsudku sporné aukce z „etických důvodů“ odstranila. Na americkém rozsudku tak již příliš nezáleželo, přesto proces v USA pokračoval; v kontextu této kapitoly stojí za zmínku především to, že odvolací soud v r. 2004 nejprve rozhodl o nedostatku osobní pravomoci okresního soudu nad odpůrci LICRA a UEJF,[63] o dva roky později v novém stání ten samý soud *en banc* v poměru 8 ku 3 soudcům rozhodl, že okresní soud osobní pravomoc nad odpůrci měl.[64]

Případ společnosti Yahoo reprezentuje hlavní nevýhody geograficky závislého přístupu k jurisdikci:

a. Vyšší pravděpodobnost konfliktu soudních pravomocí. Týká se především zemí angloamerického práva, kde soudy mají možnost odmítnout jurisdikci na základě doktríny *forum non conveniens*, tedy existuje-li jiné, vhodnější fórum (USA) nebo je-li soud zjevně nepříslušný (Austrálie). Země kontinentálního práva jsou omezeny doktrínou *lis alibi pendens*. Tvoří-li překážku zahájené věci i řízení zahájené u zahraničního soudu, pravděpodobnost konfliktu soudních pravomocí se naopak snižuje. V českém mezinárodním právu soukromém se doktrína uplatní

[62] Rozhodnutí Federálního soudu pro obvod Severní Kalifornie v San Jose (*District Court for the Northern District of California, San Jose Division*) č. 169 F.Supp.2d 1181 ze dne 7. listopadu 2001 ve věci *Yahoo!, Inc. v. LICRA*.

[63] Rozhodnutí Odvolacího soudu Spojených států, devátý obvod (*United States Court of Appeals, Ninth Circuit*) č. 379 F.3d 1120 ze dne 23. srpna 2004 ve věci *Yahoo!, Inc. v. LICRA*.

[64] Rozhodnutí Odvolacího soudu Spojených států, devátý obvod (*United States Court of Appeals, Ninth Circuit*) č. 433 F.3d 1199 ze dne 12. ledna 2006 ve věci *Yahoo!, Inc. vs. LICRA*.

vůči členským státům Evropské unie plně,[65] od účinnosti NZMPS omezeně i vůči ostatním státům (s nimiž ČR není jinak smluvně vázána).[66]

b. Snazší účelové využívání *forum shopping*. Zvýšené množství mezinárodních prvků na internetu zvyšuje možnosti žalobce hledat soud, u něhož dosáhne subjektivně nejpříznivějšího výsledku.

c. Riziko vysokých nákladů. Obavy provází zejména velké zpravodajské portály a vydavatele internetového obsahu – při zveřejňování informací o celosvětově známých osobnostech vydavateli hrozí, že proti němu může být zahájeno řízení téměř kdekoliv, a to i v několika jurisdikcích najednou (např. jedno z nosných témat studie britské Komise pro právo, předcházející právní úpravu pomluvy na internetu)[67]. Mezi další rizikové oblasti patří právo ochranných známek nebo odpovědnost za škodu způsobenou škodlivým počítačovým kódem (např. webové stránky nakažené virem) – zde opět vznikají škody po celém světě, subjekty mohou být vystaveny finančně i časově neúnosnému počtu soudních řízení.

d. Nepřiměřená délka soudního řízení, obzvlášť probíhá-li řízení před soudy více států. V případě společnosti Yahoo řízení týkající se publikovaného závadného obsahu trvalo celkem 6 let. Při průměrném životním cyklu webových stránek čítajícím pouhých několik měsíců (44 % webových sídel zanikne do 1 roku)[68] je pravděpodobnější, že k narovnání či změně právního stavu dojde dřív mimosoudně. Obecně vše spojené s informačními technologiemi má krátký životní cyklus (hardware, informace, technologie). Efektivně tak lze požadovat v dlouhodobém horizontu pouze různé formy zadostiučinění. Zde samozřejmě záleží na konkrétních okolnostech, např. je zřejmé, že webové stránky státních institucí a velkých společností mají delší životnost než osobní blog nebo informace publikované na sociálních sítích.

---

[65] Čl. 27 Nařízení Brusel I, resp. čl. 29 Brusel I bis.

[66] § 8 odst. 2 NZMPS.

[67] The Law Commission. *Defamation and the Internet: A Preliminary Investigation, Scoping Study No 2*. 2002, s. 32, marg. č. 4.21.

[68] BARKSDALE/BERMAN, *Saving Our Digital Heritage*, in: *The Washington Post* [online], 2007.

Trochu stranou pak dávám problémy s uznáním a vykonatelností. Jednak je nutno připustit, že i mimo elektronické prostředí jde o velmi komplikovanou oblast mezinárodního práva, kde spolu soupeří státní suverenity a jejich často nesourodé zájmy. Uznání rozsudku a nařízení jeho výkonu cizí mocí je v užším smyslu procesněprávní, v širším smyslu pak politický či mocenský problém, na který má internet jen minimální vliv. Zajímavější jsou důsledky internetu na faktickou vykonatelnost. Přestože je internet decentralizovaná síť bez ústřední autority, *de facto* jakákoliv přítomnost na Internetu závisí na jiném subjektu. Koncoví uživatelé se do sítě připojují přes ISP, webové servery fungují na doménách přidělovaných registrátory a jejich dostupnost je založena na záznamu na autorizovaném DNS serveru. Všichni účastníci mají IP adresu; o přidělování těchto adres se na nejvyšší úrovni stará organizace IANA. V zásadě všechny klíčové části internetové architektury jsou spravovány hierarchicky uspořádanou soustavou soukromých subjektů, což autoritativní výkon některých rozhodnutí usnadňuje. V mediálně známé kauze Megaupload, vedené proti finsko-německému občanovi Kim Dotcomovi, žijícímu na Novém Zélandu, a dalším 8 obžalovaným (z toho 2 právnickým osobám), americký úřad FBI na základě soudních příkazů amerického federálního soudu zablokoval celkem 18 domén, zabavil řadu serverů v několika zemích vč. jejich obsahu (ve vlastnictví celkem 150 mil. uživatelů) a přesměroval domény na oznámení o znepřístupnění původního obsahu.[69, 70] Rychlost a tvrdost opatření byla v daném případě kontroverzní, ukázala však limity, kam až státní moc může při výkonu uložených opatření zajít. Typickou soukromoprávní oblastí, kde se využívá uvedené závislosti účastníků internetu, je řešení sporů o doménová jména. *„Rozhodnutí příslušného rozhodčího soudu (panelu) […] přímo zavazuje subjekt registrující domény k realizaci nápravy. […] Výkon rozhodnutí nezávisí na libovůli neoprávněného uživatele domény.“*[71] U české domény nejvyššího řádu .cz toto zajišťuje bod 16.3 závazných registračních

---

[69] MASNICK, *Unsealed Megaupload Seizure Warrants Reveal Use of Flawed Logic... and an 'Undercover Computer'*, in: *Techdirt* [online], 2012. K příspěvku jsou přiloženy elektronické kopie soudních příkazů (nejedná se o oficiální zdroj, avšak nic nenasvědčuje tomu, že by dokumenty neměly být shodné s originálem).

[70] PERRY, *Popular file-sharing website Megaupload shut down*, in: *USA Today* [online], 2012.

[71] SEHNALOVÁ, *Řešení sporů v oblasti domén podle ICANN*, in: *ITprávo.cz: Server o internetovém a počítačovém právu* [online], 2002.

pravidel sdružení CZ.NIC – provozovatele registru doménových jmen .cz.[72] Faktem zůstává, že autoritativní výkon pravomoci na internetu bývá usnadňován především v oblasti veřejného práva; v poslední době je zvlášť znatelná snaha o vynucování ochrany práv duševního vlastnictví, které lze podložit nedávnou legislativní aktivitou na aktech SOPA, PIPA a ACTA. Ty se za účelem potírání internetového pirátství pokoušely zavést přísná opatření a sankce jako hraniční kontroly osobních počítačů, povinnost ISP poskytovat údaje o podezřelých uživatelích, odpojování uživatelů od internetu či autoritativní uzavírání celých domén.

2.4 Evropské mezinárodní právo soukromé

Pro zmírnění negativních důsledků extenzivního střetu právních norem a přístupů k základním otázkám mezinárodního práva soukromého na Internetu je každá legislativně-unifikační aktivita přínosem. Evropská unie v tomto směru vyvinula pozoruhodné úsilí a harmonizovala základ všech hlavních okruhů – pravomoc, rozhodné právo, uznání a vykonatelnost. Úprava snižuje právní riziko osob členských států Evropské unie vstupujících do přeshraničních právních vztahů, zejména pak usnadňuje přístup na vnitřní trh i obchod s nečlenskými státy. Ne nadarmo se hovoří o renesanci mezinárodního práva soukromého a nejdynamičtěji rozvíjejícím se oboru.[73]

Evropské mezinárodní právo soukromé nedisponuje normami, které by speciálně upravovaly právní vztahy na internetu. Aplikovány jsou tak obecně zaměřené instrumenty. Těmi jsou především nařízení (vrcholné právní akty EU, součást sekundárního práva) a úmluvy (terciární právo), jejichž signatáři jsou i některé nečlenské země (Švýcarsko, Island) – z nejvýznamnějších sem patří Nařízení Brusel I, Luganská úmluva či Nařízení Řím I. Ty, ačkoliv právní vztahy na Internetu speciálně neupravují, již Internetem ovlivňovány jsou. Např. znění čl. 15 Nařízení Brusel I bylo z původního čl. 13 Bruselské úmluvy přeformulováno tak, aby usnadnilo přesun internetově založených marketingových a smluvních operací do sféry zvláštních jurisdikčních pravidel pro spotřebitelské kontrakty.[74] Vedle těchto pramenů se uplatní i další unijní akty, které se

---

[72] CZ.NIC, *Pravidla registrace doménových jmen v ccTLD .cz*, 2012, s. 8, bod 16.3.

[73] PAUKNEROVÁ, *Evropské mezinárodní právo soukromé*, 2008, s. 18, marg. č. 17.

[74] BYGRAVE/SVANTESSON, *Jurisdictional Issues and Consumer Protection in Cyberspace: The View from "Down Under"*, 2001, s. 15.

v některých případech již specializují na prostředí elektronických komunikací, mohou obsahovat kolizní normy a normy mezinárodního civilního procesního práva, právní vztahy s mezinárodním prvkem ale neupravují. Sem spadá řada směrnic, z internetově-relevantních jsou jimi směrnice č. 2000/31/ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (dále jen „směrnice o elektronickém obchodu“), směrnice č. 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku či směrnice č. 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu. Směrnice o elektronickém obchodu v čl. 3 odst. 1 zakládá princip země původu; kolizněprávní dopady směrnice o službách na vnitřním trhu byly široce diskutovány; obě směrnice se však od norem mezinárodního práva soukromého výslovně distancují – Směrnice o elektronickém obchodu *„nevytváří dodatečná pravidla mezinárodního práva soukromého ani neupravuje pravomoc soudů,“*[75] u směrnice o službách na vnitřním trhu by se *„použitelné právo […] mělo určit podle pravidel mezinárodního práva soukromého.“*[76] Lze tak říci, že kolizní normy v těchto směrnicích mají povahu norem spíše kvazi-kolizních. I přes výše zmíněná ustanovení někteří autoři uvádí rozsah vlivu směrnic na mezinárodní právo soukromé jako nejasný.[77]

V uceleném systematickém přehledu bylo opominuto právo primární. Primární právo vytváří legální základ všech nižších aktů, aktuálně nejvyužívanější instrumenty se obvykle opírají o články 61-69 SES ve znění po Amsterodamské smlouvě, které zakládají právní rámec harmonizace pravidel pro střet právních norem (zejm. čl. 61 písm. c, 65 a 67 SES).[78] Účinností Lisabonské smlouvy se ohnisko úpravy evropského mezinárodního práva soukromého přesunulo do čl. 67 a 81 SFEU; stále však platí, že při dosahování cílů v těchto článcích je rozhodováno řádným legislativním postupem, u zásadních otázek výsledným normativním aktem zůstává nařízení. Dle čl. 4 odst. 2 písm. j) SFEU je prostor svobody, bezpečnosti a práva oblast se sdílenými pravomocemi EU a členských států. Lisabonská smlouva úpravu justiční spolupráce v občanských věcech navíc rozšířila prolomením podmínky, dle níž bylo dříve možné v této oblasti přijímat opatření, pouze

---

[75] Čl. 1 odst. 4 a recitál č. 23 směrnice č. 2000/31/ES, o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu.

[76] Recitál č. 90 směrnice č. 2006/123/ES, o službách na vnitřním trhu.

[77] SVANTESSON, *Private International Law and the Internet*, 2007, s. 230.

[78] STONE, *EU Private International Law: Harmonization of Laws*, 2006, s. 4.

bylo-li to nezbytné k řádnému fungování vnitřního trhu, a odstraněním dosavadních restrikcí jurisdikce Soudního dvora EU, který má nyní rozhodovací pravomoc pro celou oblast spolupráce.[79] Obecnou změnou s důsledky v mnoha oblastech je zakotvení právní subjektivity EU,[80] která se promítla i do potřeby přijmout novou Luganskou úmluvu, viz podkap. 2.4.1. Jinak má ale primární právo zejména doplňující efekt – dovozují se z něj některé principy s významem pro interpretaci kolizních a procesních norem. Za přímý pramen mezinárodního práva soukromého se nepovažuje.[81]

2.4.1 Normy v oblasti pravomoci, uznání a výkonu rozhodnutí

V současné době nejpoužívanějším pramenem evropského mezinárodního práva je *Nařízení Rady (ES) č. 44/2001, o soudní příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních* (Brusel I). Nařízení je účinné od 1. března 2002 ve 14 členských státech s výjimkou Dánska; pro později přistoupivší státy začalo platit přiměřeně později (pro ČR od 1. května 2005). Jeho účelem je stanovit pravidla soudní příslušnosti[82] pro sporná i nesporná řízení soukromého práva s mezinárodním prvkem a pravidla pro uznání a výkon soudních rozhodnutí v ostatních členských státech.

Věcná působnost Nařízení je vymezena v čl. 1 na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu; z toho jsou vyňaty oblasti vyžadující zvláštní úpravu – věci osobního stavu, majetkové záležitosti rodiny, konkursy, rozhodčí řízení aj. Výkladem ustanovení se zabýval ESD mj. v případu *Tiard*,[83] v němž judikoval, že do působnosti Nařízení patří i spory, ve kterých je jednou ze stran subjekt veřejného práva, pokud příslušný právní vztah nezahrnuje výkon jiných práv a povinností, než které by v daném případě měly soukromé osoby. Z pohledu B2B e-commerce to znamená, že Brusel I se uplatní na většinu sporů z kontraktů včetně B2A kontraktů. Těm obvykle předchází veřejná zakázka; Brusel I se uplatní i ve sporech z kontraktu z veřejné zakázky, jelikož

---

[79] JANKŮ/JANKŮ, *Právo EU po Lisabonské smlouvě*, 2012, s. 153-154.

[80] Čl. 47 SEU ve znění po Lisabonské smlouvě.

[81] PAUKNEROVÁ, *Evropské mezinárodní právo soukromé*, 2008, s. 38, marg. č. 42.

[82] Pojem *příslušnost* používaný v unijním právu je ekvivalentem českého výrazu *pravomoc*. Vzhledem k ustálené konvenci bude v této kapitole upřednostněn pojem *příslušnost*, významově totožný s *pravomocí* nebo *jurisdikcí* tak, jak je používána v kapitole 3.3. K tomuto více viz PAUKNEROVÁ, *Evropské mezinárodní právo soukromé*, 2008, s. 133, marg. č. 200.

[83] Rozsudek ESD č. C-266/01 ve věci *Tiard*.

zde jsou subjekty v rovném postavení, nebude jej však možné použít na spor, který se jakkoliv dotýká samotné veřejné zakázky, kde mají subjekty postavení zadavatele a dodavatele. V českém právu byly novelou zákona o veřejných zakázkách zavedeny povinné elektronické aukce[84], což dále usnadňuje účast zahraničním dodavatelům, s nimiž musí být zacházeno podle zásad nediskriminace a rovného zacházení – i v oblasti B2A e-commerce (nebo-li *e-procurementu*) v ČR tedy může Nařízení Brusel I, popř. jeho následovník, nacházet stále větší uplatnění.

Základní příslušnost dle Bruselu I se určuje podle bydliště (sídla, ústředí, hlavní provozovny) žalovaného, je-li na území některého členského státu. Uplatní se, nestanoví-li Nařízení jinak. U žalob ze smluv se pak uplatní i tzv. zvláštní příslušnost podle čl. 5 odst. 1, stanovící, že osoba může být žalována i v jiném členském státě *„u soudu místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn.“*[85] Na rozdíl od Bruselské úmluvy pak Brusel I místo plnění dále specifikuje. U elektronických kontraktů, jejichž předmět se týká dodání hmotných věcí či poskytování služeb, se určí podle čl. 5 odst. 1 písm. b); problém s jeho určením nastává u dodání nehmotných statků. Příkladem je obchodní společnost, která nabízí přes webové stránky za úplatu audiovizuální obsah nebo software ke stažení. Libovolný zájemce si může přímo ze stránek obsah zakoupit a stáhnout; kontrakt v takových případech bývá uzavírán automaticky (strojově), aniž by prodejce přišel s kupujícím do styku. K posouzení místa plnění u tohoto typu smluv se již vyjádřil ESD v případu *Falco*, když odmítl, že by poskytnutí oprávnění k výkonu práv duševního vlastnictví bylo poskytováním služeb ve smyslu druhé odrážky čl. 5 odst. 1 písm. b) (*a fortiori* není prodejem zboží ve smyslu odrážky první) a díky znění čl. 5 odst. 1 písm. c) tak podřadil licenční smlouvy do režimu písm. a).[86] Judikát též potvrdil, že při výkladu čl. 5 odst. 1 písm. a) se uplatní zásady, vyplývající z dosavadní judikatury k čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy.[87] S ohledem na zvláštní povahu internetu je třeba pozornost věnovat především zásadě předvídatelnosti[88] a blízkosti[89]. Pro výklad místa plnění se jako

---

[84] Zákon č. 55/2012 Sb., čl. 1 odst. 135.

[85] Čl. 5 odst. 1 písm. a) Nařízení Brusel I.

[86] Rozsudek ESD č. C‑533/07 ve věci *Falco*, body 40 a 44.

[87] Ibid., bod 57.

[88] Stanovená v rozsudku ESD č. C-440/97 ve věci *Groupe Concorde*, I-6308.

[89] Stanovená v rozsudku SDEU č. C-204/08 ve věci *Rehder*, I-1.

první nabízí analogie nejbližší k tradičnímu doručování zboží ke kupujícímu, tedy *„umístění počítače kupujícího.“*[90] Interpretace v tomto smyslu ale výše zmíněné zásady nenaplňuje. Nepředvídatelnost vyplývá z nedostatku geografických identifikátorů, čímž je pro strany obtížné určit, kde se nalézají, i z povahy sítě, kde se mohou zařízení vzájemně překrývat (anonymizéry, proxy servery, mezisíťové počítače tzv. gateway). Naopak by zde mohlo docházet k *forum shoppingu* na straně kupujícího, který by ovlivňoval výběr jurisdikce volbou počítače, na který si obsah stáhne. Nedostatek blízkosti spočívá v dočasné povaze volby zařízení, na které bude nosič práv duševního vlastnictví stažen – jeho volba je dílem okamžiku a nemusí mít vztah k dalšímu nakládání s obsahem, následně pak soud místa stažení nemusí mít vztah k dané smlouvě. Analogie jako taková ani není na místě; na rozdíl od dodávky zboží prodejce obsah nikam nedodává, pouze nabízí ke stažení ze svého serveru. Závěry opravňují použít tzv. „pravidlo Tessili“, tedy určit místo plnění podle kolizního práva místa soudu, který ve věci rozhoduje,[91] alternativně retrahovat k doktríně nejužšího spojení a považovat za místo plnění místo, které má ke smlouvě s přihlédnutím ke všem okolnostem nejužší vztah, tedy dojít k interpretaci, shledané v závěru podkapitoly 2.2.1 jako nejvhodnější. Zajímavá interpretace se nabízí při akceptaci Internetu jako kyberprostoru, ne však v překonaném smyslu odděleného prostoru, ale s napojením na existující jurisdikce: místem plnění by byl virtuální prostor, existující mezi státy, v rozsahu, ve kterém byl využit k transakci, tedy jako vícejurisdikční prostor, který by bylo možné připodobnit k mezistátnímu tunelu mezi státy, které se na transakci podílely. Tento přístup by zajistil vyšší ochranu stran a snížil riziko vzniku negativních kompetenčních konfliktů; na druhou stranu se jedná o atypickou koncepci, kterou by bylo třeba dále rozvinout a prozkoumat její dopady. Závěrem lze dodat samozřejmost, vyplývající z jedné z hlavních zásad soukromého práva,

---

[90] Např. HRUBEŠOVÁ, *Právní vztahy uzavírané prostřednictvím internetu v mezinárodním právu soukromém*, 2009, s. 49.

[91] Rozsudek ESD č. C-12/76 ve věci *Tessili*, bod 15, str. 1486. Příkladem budiž smlouva mezi českým programátorem a slovenským grafikem na jedné straně a německou společností na straně druhé, o vytvoření webových stránek pro Maďarsko. Vzájemná spolupráce programátora a grafika může probíhat ve vývojovém prostředí fyzicky umístěném mimo všechny výše zmíněné státy (realita větších komerčně nabízených CMS systémů), výsledek být nahrán na server v Maďarsku, přesto by asi ani jedna strana neočekávala soud u jiného místa, než jsou místa jejich sídel – volba soudu dle *lex causae* by se zdála v daném případě nejvhodnější.

autonomie vůle stran – nejjistější je místo plnění smluvně vymezit. V B2B kontraktech by takové ujednání mělo být běžnou praktikou; jeho uznání je zajištěno formulací *„a pokud nebylo dohodnuto jinak“* v čl. 5 odst. 1 písm. b) Bruselu I, pro Bruselskou úmluvu vyplývá ze soudního výkladu v případu *Zelger*.[92]

Vedle nejpoužívanějšího Bruselu I se uplatní i další akty. Jednak jsou jimi akty, upravující oblasti vyňaté z věcné působnosti Bruselu I, jako *Nařízení Brusel IIa*; mimo právní akty EU je to např. *Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů*. Ve stejné šíři jako Brusel I upravuje pravomoc, uznání a vykonatelnost *Bruselská úmluva* (1968). Ta najde uplatnění v právních vztazích s Dánskem a členskými států EU do 1. července 2007, pro všechny ostatní vztahy má pak dopad na soudní výklad Bruselu I díky zásadám dovozeným ESD (zmíněný judikát *Falco*). Nařízení Brusel I doplňuje *Luganská úmluva* (1988), která je speciální úpravou ve vztahu k subjektům z nečlenských států – států EFTA. S přijetím Lisabonské smlouvy vznikla potřeba uvést Luganskou úmluvu do souladu s primárním právem EU a r. 2007 byla uzavřena Luganská úmluva II. Pozoruhodný je posudek ESD, který vydání druhé Luganské úmluvy předcházel: ESD dospěl k závěru, že pravomoc Společenství uzavřít novou Luganskou úmluvu je výlučná, z čehož vyplývá, že jednotlivé členské státy EU nejsou oprávněny uzavírat samy mezinárodní úmluvy v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech.[93]

Tento „bruselský režim“ v nedávné době rozšířilo nové *Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1215/2012* Brusel I bis, které má nahradit stávající Brusel I. Nařízení Brusel I bis je platné od 9. ledna 2013 a s výjimkou dřívější účinnosti některých prováděcích ustanovení (čl. 75 a 76) se použije od 10. ledna 2015. Cílem Nařízení je zjednodušit a zrychlit oběh soudních rozsudků v rámci EU v souladu s principem vzájemné uznatelnosti a Stockholmským programem. Ruší se procedura známá jako exequatur, tedy řízení o prohlášení vykonatelnosti rozsudku.[94] Rozšiřuje se působnost Bruselu I i na žalované, kteří nemají bydliště na území členského státu.[95] Z pohledu

---

[92] Rozsudek ESD č. C-56/79 ve věci *Zelger*.

[93] PAUKNEROVÁ, Monika, *Proměny mezinárodního práva soukromého* in: PAUKNEROVÁ/TOMÁŠEK et al., *Nové jevy v právu na počátku 21. století: Proměny soukromého práva*, 2009, s. 189, anotující posudek ESD č. 1/03 ve věci *Luganská úmluva II*, I-1145.

[94] Čl. 39 Brusel I bis.

[95] Čl. 6 Brusel I bis.

obchodního práva je potěšující posílení účinnosti dohod o volbě soudu: především došlo k omezení pravidla lis pendens, což pomáhá řešit problém *italského torpéda*[96], posílen byl i vliv rozhodčích doložek, oslabených rozhodnutími West Tankers[97] a Endesa[98]. Ve vztahu ke smluvnímu právu a e-commerce k žádné závažnější změně nedošlo; znění čl. 5 se přesunulo do čl. 7, soudní příslušnost je pojatá restriktivně, tedy zůstává pouze pro osoby z členských států EU.

2.4.2 Normy určující rozhodné právo

Druhou významnou oblastí úpravy evropského mezinárodního práva soukromého je úprava sjednocující pravidla pro určení rozhodného práva. Účel je zajištěn soustavou „římských“ úmluv a nařízení, tedy systému podobnému bruselskému režimu. Základem je úprava pro oblast smluv v *Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy* (Římské úmluvě) z r. 1980, na kterou navazuje a rozšiřuje ji *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy* (Řím I). Jedná se o relativně nové nařízení, proto na rozdíl od nové úpravy příslušnosti, uznání a vykonatelnosti rozhodnutí Brusel I bis se nová úprava zatím nepřipravuje; naopak čl. 27 odst. 1 Řím I stanoví, že do 17. června 2013 předloží Komise dalším evropským orgánům zprávu o uplatňování tohoto nařízení. Římskou úmluvu a Řím I doplňuje *Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 864/2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy* (Řím II), *Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky* (Řím III, uplatní se ve 14 členských státech, které se účastní posílené spolupráce dle čl. 331 SFEU; ČR se neúčastní) a další nařízení, ať již dokončená nebo ve fázi přípravy, upravující rozhodné právo v jiných oblastech soukromoprávních vztahů. Pro e-commerce jsou významné především Římská úmluva a nařízení Řím I a II.

Řím I je nástupcem Římské úmluvy. Věcná působnost obou instrumentů je podobná: jádro úpravy se vztahuje ke smluvním závazkovým vztahům soukromého práva s mezinárodním prvkem. Signatáři Úmluvy jsou s drobnými výhradami všechny státy Evropské Unie, Nařízení se týká též členských států EU s výjimkou Velké Británie, která

---

[96] Čl. 27 Brusel I bis.

[97] Rozsudek SDEU č. C-185/07 ve věci *West Tankers*.

[98] Rozhodnutí Vrchního soudu pro Anglii a Wales č. [2009] EWHC 196 (Comm) ve věci *Endesa*.

využila práva *opt out* a Nařízením není vázána. Hlavní rozdíl spočívá v časové účinnosti: v ČR se Římská úmluva použije na smlouvy uzavřené od 1. července 2006, [99] Nařízení Řím I na smlouvy od 17. prosince 2009,[100] před účinností obou pak ZMPS. Vzhledem ke krátkému časovému období, které v ČR Římská úmluva pokrývá, aktuální platnosti Řím I i nedostatku ucelenější judikatury k Římské úmluvě je účelnější věnovat se primárně rozboru ustanovení Řím I. Základní principy úpravy, popsané v následujících odstavcích, jsou stejně oběma společné.

Ústředním bodem rozhodného práva je dohoda stran: *„Smlouva se řídí právem, které si strany zvolí.“* [101] Strany jsou oprávněny zvolit si libovolné právo vč. práva nečlenského státu i práva, které nemá se smlouvou zřejmé spojení (tzv. neutrální právo). Limity autonomní volby práva spočívají v nemožnosti odchýlit se od komunitárních imperativů[102] a tom, že volba práva *„musí být vyjádřena výslovně nebo jasně vyplývat z ustanovení smlouvy nebo okolností případu.“*[103] Jelikož zde není požadavek písemnosti ani jiné formy, je ústní dohoda uzavřená během jednání, mající za následek dohodu o podstatných částech smlouvy, považována též za platnou.[104] Pouze pokud volba práva nebyla učiněna, nebo jsou její vady natolik závažné, že není platná, použije se právo určené kolizní normou. Tou je v Nařízení Řím I čl. 4, *„Rozhodné právo při neexistenci práva*“, jež stanoví podrobná kolizní pravidla určení právního řádu.

Článek 4 zakotvuje obecný princip, podle něhož je právem rozhodným pro smlouvu právo země, s níž smlouva nejúžeji souvisí; pro účely posouzení nejužšího spojení pak uvádí řadu vyvratitelných domněnek. Zjistí-li soud, že smlouva je úžeji navázána na jiný právní řád, než kterému svědčí stanovená domněnka, použije přednostně tento jiný právní řád.[105] V obchodních smluvních závazcích se typicky uplatní domněnky podle odst. 1 písm. a) a b), vztahující se ke smlouvám o koupi zboží a poskytování služeb,

---

[99] Čl. 5 odst. 1 Lucemburské úmluvy.

[100] Čl. 28 Řím I.

[101] Čl. 3 odst. 1 Řím I.

[102] Recitál č. 15 a čl. 3 odst. 3 a 4 Řím I.

[103] Čl. 3 odst. 1 Řím I.

[104] Rozhodnutí Vrchního soudu pro Anglii a Wales č. [2005] EWHC 872 (Ch) ve věci *Oakley vs. Ultra Vehicle Design Ltd*.

[105] BĚLOHLÁVEK, *Římská úmluva, Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého*, 2009, s. 626, s. 690, marg. č. 4.28.

a odst. 2 pro případy přesahující rámec odst. 1, zobecňující, že „*smlouva se řídí právem země, v níž má strana, která je povinna poskytnout plnění charakteristické pro smlouvu, své obvyklé bydliště*“[106] – písm. a) a b) odst. 1 jsou jen konkretizací tohoto principu. V návaznosti na obecnou úpravu jsou pak zvlášť upraveny smluvní typy vyžadující zvláštní ochranu: přepravní, spotřebitelské, pojistné a pracovní smlouvy. Zatímco přepravní smlouva se vyskytuje v obchodních závazkových vztazích běžně (kdykoliv se dopravce zaváže přepravit zásilku odesilateli za úplatu) a lze ji vztáhnout na všechny druhy přepravy vč. přepravy elektronickou cestou, úprava týkající se spotřebitelských a pracovních smluv se v B2B e-commerce vzhledem k nerovnému postavení stran neuplatní vůbec. Pojistné smlouvy tvoří konkrétní, specializované odvětví hospodářských vztahů a využití jejich úpravy v e-commerce je úzce zaměřené.

Autonomie stran při volbě rozhodného práva se považuje za „*pilíř evropského systému kolizních norem v oblasti smluvních závazků.*“ [107] Lze shrnout, že normy evropského práva preferují při určení rozhodného práva dohodu stran. V případě neplatnosti nebo absence dohody je použije právo místa, ke kterému má smlouva nejužší vztah, přičemž pro běžné obchodně-závazkové právní vztahy platí domněnka, že se právo řídí místem bydliště poskytovatele plnění.

2.5 Prameny mezinárodního práva soukromého v České republice

Vzhledem ke koncepci změn, která přinesla Lisabonská smlouva, Brusel I bis nebo které byly potvrzeny v již zmíněném posudku *Luganská úmluva II*, je nepochybné, že evropské mezinárodní právo soukromé má na mezinárodní právo soukromé svých členských států stále větší vliv. Přesto si každý členský stát zachovává vlastní zákonodárnou autonomii ve vztahu k nečlenským státům EU i ve věcech mimo unijní pravomoc. České republice patří prvenství v kodifikaci mezinárodního práva soukromého mezi evropskými zeměmi;[108] obor má v ČR jednu z nejdelších tradic a významnou

---

[106] Čl. 4 odst. 2 Řím I.

[107] BĚLOHLÁVEK, *Římská úmluva, Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého*, 2009, s. 626, s. 586, marg. č. 3.3.

[108] Viz PAUKNEROVÁ, Monika, *Proměny mezinárodního práva soukromého* in: PAUKNEROVÁ/TOMÁŠEK et al., *Nové jevy v právu na počátku 21. století: Proměny soukromého práva,*

mezinárodní pozici. Korunou zákonné úpravy mezinárodního práva soukromého v ČR je *zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním* (ZMPS); ten má být od 1. ledna 2014 nahrazen novou kodifikací – *zákonem č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém* (NZMPS). Hlavním důvodem pro vydání nového zákona je probíhající rekodifikace soukromého práva, tedy uvedení starého zákona v soulad se změněnými předpisy občanského a obchodního práva, zároveň ale dochází k dalším změnám, které reflektují vývoj v oblasti evropského práva a dosavadní zkušenosti s uplatňováním ZMPS. Vzhledem k nedávnému potvrzení účinnosti nového občanského zákoníku od 1. ledna 2014[109] lze předpokládat, že účinnost NZMPS zůstane též nezměněna. Dopady nové právní úpravy jsou aktuálním tématem, kterému je třeba se věnovat.

Zákon byl přepracován z hlediska systematického i z hledisek dílčích. Bylo opuštěno rozdělení zákona na kolizní ustanovení a procesněprávní ustanovení, nový zákon je věcně uspořádán. Procesní část se částečně integruje do kolizních ustanovení a celkově se zeslabuje v důsledku unifikace evropské přímo použitelné úpravy, na kterou zákon často výslovně odkazuje (§ 2, § 47 odst. 3, § 84 NZMPS aj.), což odůvodňuje změnu názvu předpisu. Zákon má 9 částí, z nichž první tři se týkají obecných ustanovení celého zákona, 4. část je nejrozsáhlejší a upravuje jednotlivé druhy soukromoprávních vztahů, 5. – 7. poskytuje úpravu zvláštních procesních otázek vč. vztahu k rozhodčímu řízení, 8. – 9. jsou přechodná ustanovení a účinnost. Základní úprava rozhodného práva, soudní pravomoci,[110] uznání a vykonatelnosti rozsudku se nachází v obecných ustanoveních, odchylky a upřesňující ustanovení jsou pak přítomny v dalších částech, zejm. 4. části NZMPS (těžiště kolizní úpravy).

Základem B2B e-commerce je závazkové právo. NZMPS se svojí úpravou přiblížilo evropskému právu. V určení rozhodného práva přebírá princip Nařízení Řím I, když stanoví, že *„[s]mlouvy se řídí právem státu, s nímž smlouva nejúžeji souvisí, pokud*

2009, s. 198. Prvenství ČR náleží díky zákonu č. 41/1948 Sb., o mezinárodním a mezioblastním právu soukromém a o právním postavení cizinců v oboru mezinárodního práva soukromého.

[109] *Občanský zákoník bude účinný od příštího roku*, in: *Vláda ČR* [online], 2013.

[110] V tomto ohledu česká úprava trend nastolený evropským právem nepřejala a zůstává věrná zažité české právní terminologii, tedy používá *pravomoc* pro označení oprávnění soudu rozhodovat, což je z hlediska sounáležitosti s ostatními právními předpisy ČR jedině dobře.

smluvní strany nezvolily rozhodné právo.“[111] (srov. podkap. 2.4.2). Domněnky, které za hraniční určovatele v závazkových vztazích uváděly bydliště jedné ze stran (§ 10 odst. 2 ZMPS), byly opuštěny, a ačkoliv internet nebyl důvodem jejich zániku, je to pro e-commerce jednoznačným přínosem. V internetových vztazích tak nebude třeba interpretovat *bydliště* či *sídlo* ve vztahu k aktivitám provozovaným po internetu; místo toho se určí ekonomické či sociální těžiště vztahu, přičemž bude možné i lépe zohlednit, jaké geografické informace jsou stranám o sobě navzájem známy. Lze očekávat, že většina smluv bude i nadále *nejúžeji souviset* s bydlištěm jedné ze stran, tento přístup však nabízí větší flexibilitu v neobvyklých situacích, které se v e-commerce mohou poměrně snadno vyskytnout. Doktrína nejužšího spojení je kladně hodnocena i Svantessonem, který hledání místa nejužšího spojení označuje za „*logický přístup tam, kde strany neprovedly volbu rozhodného práva.*“[112] Ochrana spotřebitele se stala běžnou součástí evropské i národní úpravy a je přítomna i zde; v B2C e-commerce se český spotřebitel může i nadále spoléhat na ochranu podle českého práva (§ 87 odst. 2 NZMPS). Úprava rozhodného práva se použije pouze pro mezinárodní závazky, nespadající do věcné působnosti Nařízení Řím I (čl. 1 Řím I), nezávisle na sounáležitosti subjektů právního vztahu s členskými státy EU.

Pravomoc zůstává stejná jako v současné úpravě a je dána, jestliže lze určit místní příslušnost soudu na území ČR, tedy příslušnost podle občanského soudního řádu – obecnou, výlučnou nebo danou na výběr podle § 84 – 89a OSŘ. Pravomoc českého soudu může založit též písemné ujednání, tzv. prorogační úmluva; v NZMPS může být sjednána i příslušnost *(sic)* zahraničního soudu, vylučující pravomoc českých soudů. Pro případ, že by u příslušného soudu nebylo možno věc projednat a rozhodnout, zákon uvádí taxativní výčet případů, za kterých pravomoc českých soudů nelze vyloučit (§ 86 odst. 2 NZMPS). Věcnou příslušnost dohodou změnit nelze. Úprava pravomoci se uplatní subsidiárně k bruselskému režimu, tedy především ve vztahu k příslušníkům nečlenských

---

[111] Čl. 87 NZMPS.

[112] SVANTESSON, *Private International Law and the Internet*, 2007, s. 309 (autorský překlad). Pro úplnost nutno dodat, že ve vzorovém zákonu, který je výstupem Svantessonovy publikace, používá hraniční určovatel *nejvýznamnější spojení (most significant relationship)*, tedy pojem s odlišným významem od *nejužšího spojení (closest relationship)* (čl. 16 Smluvního vzorového zákona, s. 391).

a nesignatářských států (viz čl. 4 Bruselu I / Bruselské úmluvy), se kterými nemá ČR ani jinou úmluvu a u tzv. vyloučených otázek (srov. čl. 1 odst. 2 Brusel I a čl. 1 NZMPS).

Uznání a vykonatelnost je oblast s hranicemi pevně vymezenými evropským právem i mezinárodními smlouvami. Uznání a výkon cizích soudních i jiných rozhodnutí se primárně řídí bruselským režimem, větší část zákonné úpravy tak reflektuje přímo použitelné právní předpisy Evropské unie. Nově byla do ZMPS začleněna úprava rozhodčího řízení a uznání a výkonu rozhodčích nálezů, které je nyní věnována část sedmá NZMPS. Jejím základem je konsolidovaná úprava ze zákona o rozhodčím řízení, především část pátá „Ustanovení o poměru k cizině“ (v daném zákoně ji NZMPS zrušuje – viz § 124 bod 16) s drobnými obměnami, např. že *„ostatní náležitosti [vyjma přípustnosti a formy] rozhodčí smlouvy se posuzují podle právního řádu státu, v němž má být vydán rozhodčí nález.“*[113] V uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů je národní úprava limitována mezinárodními smlouvami, především pak Newyorskou úmluvou.

NZMPS přineslo podrobnou úpravu některých otázek, se kterými praxe přicházela stále častěji do styku, avšak jejich řešení zůstávalo v právní teorii. Oporu v zákoně má nově řešení kvalifikačního problému (§ 20), předběžná otázka (§ 22), používání zahraničního práva (§ 24) nebo uplatnění imperativních norem (§ 3 a 25). Nově jsou rozlišovány osoby fyzické a právnické, resp. cizinci a *zahraniční osoby jiné než fyzické*. Způsobilost fyzických osob k právům a právním úkonům (v terminologii NOZ *právní osobnost* a *svéprávnost*) se nyní řídí *obvyklým pobytem*[114] (§ 29), nikoliv státní příslušností jako doposud, což lépe reflektuje *„mobilitu dnešní doby“*[115]. Procesní způsobilost cizinců a jejich způsobilost být účastníkem řízení byla změněna v podobném duchu, řídí se obvyklým pobytem, nebo českým právem. Přechod od *lex patriae* k obvyklému pobytu se prolíná celým zákonem, nebylo však tak učiněno důsledně.[116] Způsobilost právnických osob se řídí inkorporační zásadou (§ 30), což zůstalo nezměněno, ale dříve ji bylo potřeba dovozovat z obchodního zákoníku (§ 22 ObchZ je kolizní normou *lex specialis* ve vztahu k § 3 odst. 1 ZMPS).

---

[113] § 117 odst. 1 NZMPS, srov. s § 36 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení.

[114] Výklad pojmu poskytuje judikatura ESD, např. rozsudek ESD č. C-76/76 ve věci *Di Paolo*, odst. 17-20. Pojem nemá být vykládán v kontextu národní legislativy.

[115] BŘÍZA, *Několik slov o novém zákonu o mezinárodním právu soukromém*, in: *Epravo.cz* [online], 2012.

[116] Ibid.

Celkově lze v NZMPS vysledovat tři ohniska vývoje: přibližování se evropskému právu i v autonomních oblastech, zpřesnění úpravy nejasných právních institutů, uvedení v soulad s NOZ. Nová úprava má tedy nepochybně opodstatnění a svůj účel splňuje. Oproti NOZ neinovuje instituty, které se v praxi osvědčily a které není třeba měnit; společně s revidovanou strukturou, reflektující tradiční chronologický postup v rámci rozhodovacího procesu tak napomáhá adaptaci adresátů na nový zákon. Bylo by atypické, pokud by v některých ohledech nepodléhal kritice nebo více názorům (změna názvu předpisu,[117] převaha kolizní spravedlnosti nad materiální[118]), jedná se však o méně závažnou kritiku, často poskytující pouze druhý možný názor na tutéž věc. NZMPS je životaschopný, samostatný zákon, stavící na tradici českého mezinárodního práva soukromého, kterou spíše pragmaticky rozvíjí. V jeho umírněnosti však tkví jeho síla i přínos pro praxi.

2.6 Mezinárodní obchodní zvyklosti, doložky, obchodní podmínky

Práva a povinnosti stran mezinárodního obchodního závazkového vztahu často ovlivňuje širší škála pravidel než jen smluvní text *per se* a normy rozhodného práva. „*Připouští se, že hmotněprávní úprava vztahů v mezinárodním obchodním styku právními normami použitelného práva určeného kolizní normou, které jsou určeny jinak zejména pro úpravu vnitrostátních právních poměrů, nemusí být vždy přiměřená zvláštnostem vztahů v mezinárodním obchodu, kterými se tyto vztahy vyznačují […]. Uznává se potřeba zvláštní právní úpravy vztahů v mezinárodním obchodu, určené jen pro určité vymezené skupiny těchto vztahů.*“[119]

2.6.1 Imperativní normy

Hovoříme-li o normách, je zapotřebí ještě zmínit imperativní normy, které stojí nad rozhodným právem: jejich aplikace je vlastní určitému skutkovému stavu, bez ohledu

---

[117] PAUKNEROVÁ, Monika, *Proměny mezinárodního práva soukromého* in: PAUKNEROVÁ/TOMÁŠEK et al., *Nové jevy v právu na počátku 21. století: Proměny soukromého práva*, 2009, s. 225. Autorka svůj názor na změnu názvu neprezentuje, kritické ohlasy pouze zmiňuje.

[118] ZEZULKA, *Internet a mezinárodní právo soukromé*, 2012, s. 95.

[119] KUČERA, Zdeněk in: KUČERA/PAUKNEROVÁ/RŮŽIČKA et al., *Právo mezinárodního obchodu*, 2008, s. 20-21.

na právo, které je pro daný vztah rozhodné. Státy je obvykle používají k regulaci dovozu a vývozu zboží a služeb; např. smlouva, jejíž stranou bude tuzemský podnikatel, o dovozu výrobků, které lze dovážet pouze na základě úředního povolení, bude shledána neplatnou i v případě, že by rozhodné právo smlouvy takový dovoz umožňovalo.[120] Na evropské úrovni je příkladem čl. 36 SFEU, který za předem stanovených podmínek připouští výjimky ze zákazu omezování dovozu, vývozu či tranzitu mezi členskými státy EU; na mezinárodní pak devizové předpisy, jejichž respektování má oporu v čl. VIII odst. 2 písm. b) Brettonwoodské dohody zakládající MMF. Imperativní normy zaměřené specificky na internet (či obecněji na prostředí elektronických komunikací) se v právu nevyskytují. S uplatněním imperativních norem počítá i Nařízení Řím I; čl. 9 Řím I (Čl. 7 Římské úmluvy) připouští použití imperativních norem práva země soudu, jiného členského státu i jiných než členských zemí. Zákaz odchýlení se od kogentních norem určitého právního řádu, použitý např. v čl. 3 odst. 3 (volba práva), čl. 6 odst. 2 (spotřebitelské smlouvy) a čl. 8 odst. 1 Řím I (pracovní smlouvy) není imperativní normou, jelikož na rozdíl od imperativních norem se *„vnitrostátní kogentní normy absolutně neuplatní tehdy, není-li právní řád, jehož jsou součástí, použitelný ve smyslu kolizního statusu právního vztahu s mezinárodním prvkem*.“[121]

2.6.2 Lex mercatoria

Mezinárodní obchodní zvyklosti, doložky a obchodní podmínky jsou právní prostředky, které vytvořila mezinárodní obchodní praxe a které překonávají obtíže, vyplývající z existence rozdílných právních úprav. Společně vytvářejí tzv. *lex mercatoria*, tedy soubor právních pravidel, určených k regulaci právních vztahů mezinárodního obchodu. Přímý vliv těchto prostředků na práva a povinnosti účastníků obchodních vztahů se v různých právních řádech liší: obvykle se jejich použití zakládá na zásadě smluvní volnosti, tedy že strany mohou tyto „již hotové“ prostředky zahrnout do smlouvy nebo se na ně odkázat. V některých případech ale závaznost vyplývá ze zákona: příkladem je § 1 odst. 2 obchodního zákoníku, jež stanoví aplikovatelnost obchodních zvyklostí subsidiárně k obchodnímu zákoníku a občanskoprávním předpisům, resp. § 730,

---

[120] DOLEČEK, *Mezinárodní právo soukromé*, in: *Businessinfo.cz: oficiální portál pro podnikání a export* [online], 2008.

[121] BĚLOHLÁVEK, *Římská úmluva, Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého*, 2009, s. 626, marg. č. 3.154.

stanovící normativní sílu mezinárodních obchodních zvyklostí. Lex mercatoria je v jistých ohledech předmětem sporů a kontroverzí: staví do konfliktu státní právo s nestátními právními pravidly, je vágní a může trpět vnitřními rozpory, na druhou stranu je pružnější, lépe reprezentuje skutečné potřeby regulace mezinárodního obchodu a napomáhá nalezení rovnovážných pravidel mezinárodního obchodu. Zvláštní využití má v mezinárodní obchodní arbitráži. I přes některé odmítavé postoje[122] zůstává existence *lex mercatoria* skutečností s prokazatelným vlivem na mezinárodní B2B obchod.

2.6.3 Obchodní zvyklosti

Obchodní zvyklosti jsou určitá pravidla, které strany v obchodním styku běžně fakticky dodržují, aniž by tato pravidla byla výslovně zakotvena v některém právním předpisu. Existuje mnoho různých dělení zvyklostí; z těch, které něco vypovídají o jejich povaze, lze zmínit především dělení na zvyklosti obecné a odvětvové nebo dělení na zvyklosti normativní (ty ale definici výše přesahují), smluvní a faktické. Druhé dělení používá Mezinárodní obchodní komora v Paříži (ICC), které se mezinárodním obchodním zvyklostem a jiným prostředkům mezinárodní obchodní praxe věnuje. Výsledkem její činnosti jsou i soupisy těchto zvyklostí, např. *Jednotné zvyklosti a obyčeje pro dokumentární akreditivy (UCP 600)*[123], které *inter alia* obsahují pravidla pro elektronický dokumentární akreditiv přímo v těle dokumentu (v předchozí revizi byly přítomny pouze jako dodatek). Významným opěrným bodem obchodních zvyklostí je též Vídeňská úmluva, která v čl. 9 odst. 2 stanoví závaznost mezinárodních obchodních zvyklostí, pokud se strany nedohodly jinak a při splnění jistých podmínek. Odst. 1 strany zavazuje i k dodržování zvyklostí, na kterých se dohodly, i praxe, kterou si mezi sebou zavedly. Praxe zavedená mezi stranami je dalším druhem prostředku mezinárodní obchodní praxe, odlišná od zvyklostí: zatímco zvyklosti jsou normami v tom smyslu, že regulují vztahy mezi neurčitým počtem subjektů, praxe zavedená stranami znamená vytvoření pravidel individuální povahy.[124] NOZ v tradici uznávání obchodních zvyklostí pokračuje, v § 558 stanoví; že v právním styku podnikatelů se k obchodním zvyklostem přihlíží, pokud to nevylučuje ujednání stran nebo zákon. V § 545 NOZ je pak uvedeno, že „*Právní jednání*

---

[122] K tomu více ROZEHNALOVÁ, *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, 2008, s. 234.

[123] Bibl. záznam ICC, *ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits: 2007 revision*, 2007.

[124] PELIKÁNOVÁ, *Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. díl, § 261-408*, 1998, s. 52.

vyvolává […] i právní následky plynoucí ze […] zvyklostí a zavedené praxe stran.“[125] Celkově je tato úprava slabší než zmíněná úprava ve Vídeňské úmluvě. Strany nejsou praxí ani zvyklostmi vázány, pouze se k nim přihlíží v právním styku a při výkladu právního jednání; na druhou stranu přísná regulace ve vnitrostátním styku není tolik žádaná jako v mezinárodním obchodním styku.

2.6.4 Doložky

Doložky nebo též dodací podmínka (parita) jsou vyjádřením souboru práv a povinností stran závazku, na které se strany mohou ve smlouvě odvolat a daná práva a povinnosti tak učinit součástí závazku. Nejznámějšími jsou doložky INCOTERMS, což je zkratkou pro *Mezinárodní obchodní termíny*. Použitím třípísmenných zkratek, obvykle následovaných označením místa, určují práva a povinnosti při dodání předmětu smlouvy. Termíny mají zvyklostní základ, avšak byly sjednoceny a dopracovány ICC, která nyní pravidla pro výklad termínů vydává. Doložky rychle reagovaly na současné dění a již INCOTERMS 1990 předvídaly nahrazení písemností na tradičních nosičích elektronickým přenosem. INCOTERMS 2000 prakticky ve všech doložkách uvádí, že pokud si strany dohodly elektronickou komunikaci pomocí EDI dokumentů,[126] nahrazují jí výměnu písemností.[127] Doložky umožnily vydávat již většinu dokumentů v elektronické podobě, např. elektronický náložný list. Nejnovější 8. revize INCOTERMS 2010 staví všechny podoby na roveň, když přidává do článků A1 (všeobecné povinnosti prodávajícího) a B1 (všeobecné povinnosti kupujícího) větu „*Jakýkoliv dokument uvedený v článku A1-A10 [B1-B10] může být nahrazen elektronickým záznamem nebo postupem dohodnutým mezi stranami nebo podle zvyklosti.*“ [128]; ve výkladu podmínek je o *elektronickém záznamu nebo postupu* stanoveno, že „*[Elektronický záznam nebo postup] představuje ekvivalent papírového dokumentu.*“[129] Na příkladu doložek je dobře

---

[125] § 545 NOZ.

[126] EDI – systém výměny elektronických obchodních dokumentů, odlišný od e-mailu, WWW i jiných služeb. Není spojován s internetem, spíše tvoří jeho alternativu, avšak přes internet může též fungovat (zdůrazňuji definici internetu jako přenosového média).

[127] ROZEHNALOVÁ, *Právo mezinárodního obchodu*, 2006, s. 228.

[128] ICC, *Incoterms 2010: pravidla ICC pro použití dodacích doložek ve vnitrostátním a mezinárodním obchodě: platnost od 1. ledna 2011*, 2010, s. 36, 48 aj. (identická formulace se nachází u všech 11 doložek).

[129] Ibid., s. 28.

vidět flexibilita, s kterou se prostředky praxe mezinárodního obchodu adaptují na nové trendy, na druhou stranu v tomto případě zakotvená úprava předbíhá skutečnou praxi. Elektronické ekvivalenty dokumentů mohou sice být bezproblémové v obchodním styku stran, avšak jejich uznání může z pohledu jiných právních norem činit obtíže. Např. britský zákon o mořské přepravě (*Carriage of Goods by Sea Act 1971*) se na elektronický náložný list nevztahuje, pokud se tak strany výslovně nedohodly.[130] Pro právní jistotu stran je tak stále výhodnější držet se osvědčených postupů a tradiční podoby dokumentů. Shodně uvádí i Rozehnalová, že na některá pravidla pro elektronické obchodování praxe zkrátka ještě není připravena.[131]

2.6.5 Obchodní podmínky

Obchodní podmínky jsou souhrnem pravidel, za kterých je možno s obchodníkem obchodovat. Právní předpisy většiny států upravující obchodní závazkové vztahy obsahují obecně jen málo kogentních ustanovení a v mezinárodním obchodu se obchodní podmínky ukázaly jako vhodný sjednocující způsob úpravy. V e-commerce lze pak označit jejich přítomnost za typickou. Zvláštní význam mají ve spotřebitelských internetových kontraktech, u nichž „*obchodník plní základní povinnosti spojené s informováním spotřebitele a zároveň ‚dovysvětluje‘ nákupní a reklamační proces na svém e-shopu*.“[132] Náležitosti stanoví § 53 odst. 4 ObčZ. Ten zakotvení informací do obchodních podmínek nevyžaduje, avšak tato forma se v praxi nejvíc používá. Povinnost informovat vyplývá z ochrany spotřebitele, na B2B e-commerce se nevztahuje. Zatímco v B2C e-commerce elektronické obchody často používají obchodní podmínky ke splnění zákonem jim uložených povinností a zároveň se v rámci zákonných mezí snaží přiblížit podmínky co nejvíce vlastním možnostem, cílem B2B obchodních podmínek je zmenšit nejistotu, která při velkoobjemových transakcích v mezinárodním prostoru panuje, v důsledku čehož jsou preferovány odvětvově standardizované podmínky. Mezi nejuznávanější patří podmínky vydávané ICC nebo podmínky vypracované odbornou komisí OSN (UNCITRAL). Ty patří do kategorie tzv. *standardních*, nebo též *všeobecných* obchodních podmínek; jejich text bývá zveřejněn, jsou považovány za

---

[130] CARR/STONE, *International Trade Law*, 2010, s. 32.

[131] ROZEHNALOVÁ, *Právo mezinárodního obchodu*, 2006, s. 229.

[132] Vyjádření Jana Vetyšky, výkonného ředitele APEK, jak jej cituje MORÁVEK, *Co všechno musí obsahovat obchodní podmínky e-shopů?*, in: *Podnikatel.cz* [online], 2010.

všeobecně známé a podle současné (§ 273 odst. 1 ObchZ) i nové úpravy (§ 1751 NOZ) na ně stačí odkázat. Všechny ostatní podmínky musí být přiloženy, pokud nejsou stranám již známé (např. z předchozího obchodního styku). V praxi se text obchodních podmínek umisťuje na zadní stranu předtištěných formulářů o uzavření smlouvy. Je doporučeno, aby strany podepisovaly zvlášť i tuto druhou stranu s obchodními podmínkami, aby nedocházelo ke sporům ohledně souhlasu s textem obchodních podmínek.[133]

Na internetu, zejména na webu, existuje mnoho způsobů, kterými obchodní podmínky do kontraktu začlenit. Pro nejčastěji používané formy se vžila i specifická označení: nejstarší *shrinkwrap* označovalo umístění smluvních podmínek pod obalem výrobku, ke kterým se kontrahent mohl dostat prakticky až po rozbalení výrobku. Z nich se vyvinuly *browsewrap* kontrakty, kdy akceptant akceptuje smluvní podmínky konáním i bez výslovného souhlasu (např. „použitím tohoto softwaru souhlasíte s obchodními podmínkami…“) a *clickwrap*, kdy kontrahent přistupuje na smluvní podmínky kliknutím na webové tlačítko s nápisem „Souhlasím“ či „Beru na vědomí“. Z těchto forem je nejvhodnější poslední jmenovaná – s přiznáním platnosti a vymahatelnosti ustanovení *clickwrap* smluv nebývají u soudu potíže, a to ani v případě, že by osoba přistoupivší k ujednání prokázala, že se se samotným textem neseznámila,[134] nebo jej pouze *odklikla*, přestože neměla v úmyslu s ním souhlasit, ale chtěla smluvní předmět užívat.[135] Způsoby jmenované výše se netýkají výhradně obchodních podmínek, slouží k uzavírání smluv přes web obecně. V tomto ohledu ale nelze nepoukázat na jisté pokřivení obecných smluvních principů, především zásady smluvní rovnosti: mimo dodávky zboží a typické obchodní kontrakty dochází v mnoha *shrinkwrap*, *browsewrap* a *clickwrap* ujednáních k jednostrannému diktátu smluvních podmínek, na které potenciální kontrahent může

---

[133] MAREK/ŽVÁČKOVÁ, *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*, 2008, s. 32.

[134] *„Pokud se s podmínkami neseznámí a smlouvu uzavře, nebude se moci pak odvolávat na svou neznalost.“* – TOMSA, Miloš in: ŠTENGLOVÁ, Ivana et al., *Obchodní zákoník: komentář*, 2010, s. 923-924.

[135] Viz rozhodnutí Soudu vyšší instance státu New Jersey (*N. J. Superior Court*) č. 732 A.2d 528 ze dne 2. července 1999 ve věci *Caspi vs. Microsoft Network*. Smluvní ujednání se objevilo v posouvatelném okně vedle dvou tlačítek s nápisy „Souhlasím“ a „Nesouhlasím“. Žalobce měl v úmyslu používat Microsoft Network, což ale nemohl udělat bez kliknutí na „správné“ tlačítko, přestože s textem smluvního ujednání nesouhlasil. Odvolací senát Soudu vyšší instance rozhodl, že žalobce ke smlouvě platně a závazně přistoupil.

obvykle reagovat jen tak, že na ně přistoupí, či nikoliv, přičemž podmínky zřetelně zvýhodňují jen vydávající stranu. Ta si obvykle vyhrazuje mnoho práv zasahujících do práv druhé strany, zříká se veškeré odpovědnosti i většiny povinností, které by od ní, při absenci smluvních ujednání, bylo možné rozumně očekávat. Podobná ujednání jsou *„výsměchem právu i samotné základní ideji smlouvotvorby. […] Redukujeme-li vznešenou dohodu na dětskou hru ‚ber či neber', nalamujeme tím samotné základy naší civilizace."*[136] Formálně je způsob kontraktace v pořádku, autonomie vůle stran je stále respektována, ale práva jedné strany jsou fakticky omezena na jediné právo – rozhodnout se, jestli na smlouvu přistoupí, nebo ne. Situace není ojedinělá; při zakládání běžného účtu je též nereálné, že by si běžný střadatel vyjednal zvláštní obchodní podmínky; přesto u nevýhodných bankovních podmínek je obvyklým řešením, že si zájemce zařídí účet u jiné banky, zatímco u smluvních podmínek na webu se spíše stane, že kontrahent ke smlouvě přistoupí a pak jen spoléhá, že mu smlouva nebude příliš ku neprospěchu. Jednostrannost v určování smluvního obsahu může změnit nejlépe další růst konkurence na straně nabídky a celková společenská uvědomělost ohledně důležitosti smluvních podmínek.

[136] DOCTOROW, *Shrinkwrap Licenses: An Epidemic of Lawsuits Waiting to Happen*, in: *InformationWeek* [online], 2007, s. 2 (autorský překlad).

3. Právní úprava mezinárodní B2B e-commerce

3.1 Vymezení a specifika

E-commerce je souhrnný termín pro všechny obchodní transakce, založené na metodách elektronického zpracování a přenosu dat, včetně textových a audiovizuálních záznamů. Pojem „elektronický“ je třeba vykládat restriktivně; kdysi mohla být za elektronickou považována i komunikace přes telegraf či telefon, v současné době do e-commerce spadají téměř výhradně transakce uskutečňované přes počítačové sítě, tedy internet, ale též elektronické peněžní transakce a EDI. Tomuto pojetí odpovídá i název, který podobně jako slova „e-mail“ či „e-book“ využívá prefix „e-“, obecně spojený s érou počítačů a moderní výpočetní techniky. Právní definici pojmu je obtížné nalézt. V českém právu, které je v oblasti elektronických komunikací posouváno spíše evropským právem (s výjimkou např. datových schránek), pojem definován není; v evropském právu též není vymezen, na rozdíl od nadřazeného pojmu „služby informační společnosti“, jež nám ale definici e-commerce příliš neosvětlí.[137] V právních řádech mnoha států existují zákony, založené na Vzorovém zákonu UNCITRAL o elektronickém obchodu. Vzorový zákon obsahuje *Electronic Commerce* v názvu a uvádí, že se *„vztahuje na jakoukoliv informaci v podobě datové zprávy použité v kontextu obchodních aktivit.“*[138] Definice e-commerce odvozená z věcné působnosti by mohla být „obchodní aktivity vykonávané za pomoci datových zpráv“, v této podobě se však blíží spíše e-businessu.[139] Eurostat pro statistické účely považuje za e-commerce *„prodej nebo nákup zboží či služeb, ať už mezi podnikateli, domácnostmi, jednotlivci nebo soukromými osobami, skrze elektronické transakce, prováděné přes internet nebo jinou počítačem zprostředkovávanou (online komunikační)*

---

[137] Contra SVOBODA et al., *Právní a daňové aspekty e-obchodu*, 2001, s. 59, jež uvádí, že *„směrnice 2000/31 […] pojem e-obchodu […] nahrazuje pojmem ‚služby informační společnosti‘“*, přičemž ale směrnice o elektronickém obchodu mezi pojmy rozlišuje – viz název směrnice *„o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu […]“* nebo znění recitálu č. 18.

[138] UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce, čl. 1 (autorský překlad).

[139] Pojem e-business je e-commerce nadřazen. Do e-businessu spadají veškeré online elektronické aktivity podnikatele, které mají obvykle co do činění se strategií, zatímco e-commerce se soustředí na nákup, prodej a výměnu zboží a služeb a jeho primárním cílem je zajistit obchodníkovi zdroj příjmu, popř. úspor při pořizování.

síť."[140] Důraz je kladen na způsob objednávání, platba nebo dodávka zboží mohou být uskutečněny již běžnou, neelektronickou cestou. Do e-commerce spadá mj. obchodování s nástroji finančního trhu, online sázky a hazardní hry, aukce; oproti očekávání do ní Eurostat naopak neřadí objednávky ručně vytvářené a zasílané e-mailem.[141] Širší pojetí nabízí např. OECD nebo WTO,[142] vymezení podle Eurostatu lze však s výhradou nezahrnutí ručně psaných e-mailů považovat pro účely této práce za nejvhodnější (zvláště z pohledu omezení výkonu e-commerce na prostředí počítačových sítí). Pro takové vymezení e-commerce existuje i poměrně přesný výrazový ekvivalent: online obchodování.

Základní třídění e-commerce se uskutečňuje podle účastníků transakce. Účastníci jsou rozdělení na 3 skupiny: A (administration) pro organizace státní správy, B (business) pro obchodníky, C (customer) pro koncové zákazníky či spotřebitele, které mohou v téměř libovolných kombinacích vstupovat do vzájemných elektronických vztahů. Z nich nejčastějším typem transakce jsou B2C obchody, tzv. spotřebitelské obchody, finančně nejobjemnější pak B2B – průmyslové obchody. Jako B2B e-commerce označujeme obchodování mezi podniky či obchodníky navzájem. Jejich odlišnost od ostatních typů transakcí nespočívá jen v účastnících, ale i v dalších skutečnostech:

- Jsou nejstarší a nejvýznamnější formou e-commerce. V roce 2005 tvořila B2B e-commerce 4/5 celkového objemu světového e-obchodu,[143] na konci roku 2013 by měla americká B2B e-commerce převyšovat B2C více jak dvakrát (tzn. tvořit přes 2/3 celkového objemu).[144] Lehce klesající trend (nikoliv v objemu, avšak v poměru) lze zdůvodnit laicizací internetu a rapidním nárůstem koncových spotřebitelů vstupujících do B2C vztahů – zatímco dříve

---

[140] Eurostat. *Glossary:E-commerce*, in: *Eurostat* [online], 2012.

[141] Ibid.

[142] SVOBODA et al., *Právní a daňové aspekty e-obchodu*, 2001, s. 59.

[143] Zpráva agentury Forrester Research Inc. tak, jak ji cituje BRODEC, Jan in: KUČERA/PAUKNEROVÁ/RŮŽIČKA et al., *Právo mezinárodního obchodu*, 2008, s. 317.

[144] HOAR, *US B2B eCommerce Sales to Reach $559 Billion by the End of 2013*, in: *Forrester Research* [online], 2012. Celosvětové statistiky srovnání objemu B2B a B2C e-commerce k datu odevzdání práce nebyly dostupné, avšak USA lze považovat za dostatečně reprezentativní subjekt – země, která světu dala internet a která je v objemu elektronických prodejů i v roce 2013 na prvním místě s téměř trojnásobným náskokem nad druhou, přestože rychle rostoucí, Čínou.

byla záležitost elektronického obchodování věcí profesionálů, nyní si již většina obyvatel civilizovaných zemí vlastnících počítač může dovolit pořizovat a prodávat na internetu.

- Rozdíly v nabídce, poptávce i marketingovém mixu – v průmyslových obchodech se typicky obchoduje s velkým množstvím výrobků a s nízkou marží, v B2C obchodech je poměr opačný. Rozdíly jsou i v propagaci, distribuci, obchodním cyklu aj. oblastech obchodní strategie. Odlišnosti často platí pro elektronické i neelektronické obchodování; jedním z významných rozdílů specifických pro e-commerce je rozdíl v prodejních kanálech: zatímco majorita B2C kontraktů se uzavírá přes internet, pro B2B e-commerce je internet jen jednou z mnoha sítí, přes kterou jsou průmyslové B2B kontrakty uzavírány. Řada větších podniků provozuje pro obchodování s obchodními partnery EDI přes vlastní VPN.
- Právní rozdíly: vyplývají z rozdílu mezi jednotlivými oblastmi soukromého práva v rozhodném právu; uplatňují se jiné zásady, jiné právní normy, v obchodním právu se uplatní též prostředky praxe mezinárodního obchodu a přímé normy mezinárodního práva soukromého. Zatímco ve spotřebitelských kontraktech musí obchodník věnovat pozornost především obsahu kogentních norem práva země spotřebitele, pro obchodní kontrakty je zásadní obsah samotného smluvního závazku.

3.2 Prameny právní úpravy

V právní úpravě mezinárodní B2B e-commerce se prolínají tři různé oblasti práva: mezinárodní právo soukromé, obchodní právo a právo elektronických komunikací. Z toho je patrné, že pramenů práva, které zasahují do některého z aspektů e-commerce, je celá řada. Podnikatel se při výkonu online obchodní činnosti stává subjektem široké škály práv a povinností, jejichž výčet by zaplnil několik stránek (namátkou: právní podmínky podnikání, soutěžní právo, ochrana osobních údajů, právo doménových jmen, odpovědnost poskytovatelů obsahu). Podřídit se musí imperativním normám, přímým normám mezinárodního práva soukromého, režimu národních i mezinárodních kolizních norem, následně pak rozhodnému právu – zejména jeho veřejnoprávním normám a kogentním ustanovením soukromého práva, dále též veřejnoprávním normám

a kogentním ustanovením státu místa podnikání. Některé z těchto norem již byly rozebrány ve třetí kapitole – především kolizní normy určující rozhodné právo, pravomoc, uznání a vykonatelnost, tedy jádro mezinárodního práva soukromého, vč. uvedení jejich pramenů a analýzy jejich použití v elektronickém prostředí. Přesto zbývá široká právní materie, která se v mezinárodních obchodních vztazích na internetu může uplatnit. Z tohoto důvodu se bude téma kapitoly upínat k těžišti elektronické B2B kontraktace, tedy vymezení pramenů právní úpravy vzniku a náležitostí mezinárodního obchodního závazku v elektronickém prostředí, a okolnosti, za kterých se tyto prameny uplatní. Významné jsou především přímé normy mezinárodního práva soukromého, zejména pak Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží a aktivity mezinárodních obchodních organizací či konferencí, které nepřímo ovlivňují mezinárodní i národní úpravu a dotváří elektronické *lex mercatoria*.

3.2.1 Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží

Typickou mezinárodní obchodní transakcí je nákup a prodej zboží. Jedná se o závazkový vztah, který bývá upraven v národních předpisech občanského a obchodního práva. V mezinárodním obchodu se zbožím se normy vnitrostátního původu uplatní až druhotně; důvodem je existence a rozšířenost mezinárodní unifikované úpravy - Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. Vídeňská úmluva (CISG) je výsledkem činnosti komise OSN pro mezinárodní obchodní právo UNCITRAL, vytvořená za účelem odstraňování překážek v mezinárodním obchodu a podporu jeho dalšího rozvoje. Potřebu standardizovaných pravidel v odvětví dokazuje množství států, které již k Úmluvě přistoupily: k 5. březnu 2013 ji ratifikovala Brazílie a stala se tak 79. smluvním státem Úmluvy.[145] S výjimkou afrických a jihoasijských států je Úmluva rozšířená po celém světě s pouze minimem vyspělých států, které k ní nepřistoupily (Velká Británie, Portugalsko).

Vídeňská úmluva se uplatní ve vymezeném okruhu působnosti, který lze stručně charakterizovat jako „mezinárodní smlouvy o koupi zboží“. Jak pojem „mezinárodní“ tak „koupě zboží“ je nutné blíže vymezit.

---

[145] *Brazil accedes to United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*. In: *United Nations Information Service Vienna* [online], 2013.

Mezinárodnost je zaručena tím, že smluvní strany mají místo podnikání v různých státech. Aby bylo možné Úmluvu použít, musí být tyto státy smluvními státy Úmluvy, nebo ustanovení mezinárodního práva soukromého přikáží použít práva smluvního státu – tedy kolizní norma ukáže na právní řád státu, který Úmluvu ratifikoval.[146] K druhé možnosti (čl. 1 odst. 1 písm. b CISG) však učinily některé státy výhradu. Jedná se o USA, Čínu, Singapur, částečně Kanadu, Německo s podmínkou, a v neposlední řadě Československo, jehož výhradu ČR a Slovensko sukcesivně přebraly. V případě, že volba práva nebo ustanovení mezinárodního práva soukromého odkáží na právní řád některého z těchto států, použije se jeho právní řád s vyloučením Úmluvy.[147] Nejasná situace nastává, pokud se dle *lex fori* má použít CISG na základě čl. 1 odst. 1 písm. b) a zároveň jeho kolizní normy navazují na právo jednoho ze států s výhradou. Jeden přístup vychází z vázanosti soudu domácím právem, které přikazuje použít CISG, bez ohledu na výhradu učiněnou jinou suverenitou, která je *de facto* úpravou jejích vnitřních poměrů, druhý přístup zastává stanovisko, že soud je povinen aplikovat všechna pravidla rozhodného práva, u kterých je výjimka z použití Úmluvy jejich součástí. Soudní praxe je v tomto směru nejednotná a řešení problému se spíše vyhýbá. Problém tak zůstává prozatím nevyřešen.[148] Na druhou stranu se od výhrady k čl. 1 odst. 1 písm. b) postupně opouští; důvody pro její vznik pomíjejí (v Československu to byl zákon č. 101/1963 Sb., zákoník mezinárodního obchodu) a naopak převažuje zájem na stimulaci zahraničního obchodu vytvořením důvěryhodného, transparentního právního prostředí. V ČR již vznikl návrh na odvolání výhrady z kompetence Ministerstva průmyslu a obchodu, v dalších státech se možnosti odvolání výhrady diskutují a je pravděpodobné, že od ní bude v dohledné době upuštěno.[149]

Věcně se Úmluva omezuje na smlouvy o koupi zboží, ze kterých vyjímá určité kategorie zboží podle jeho účelu (pro osobní potřebu, do domácnosti), druhu (cenné papíry, letadla) či způsobu pořízení (dražby, aukce). V elektronickém prostředí je pak

---

[146] Vídeňská úmluva, čl. 1 odst. 1.

[147] KANDA, *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (s komentářem)*, 1995, s. 81.

[148] ČECHOVÁ, *Význam výhrady podle čl. 95 Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží*, 2011, s. 40-44.

[149] KORDAČ, *Odvolání výhrady dle čl. 95 Vídeňské úmluvy: chvályhodný návrh MPO*, in: *Jiné právo* [online], 2012. Shodně k hodnocení výhrady též ČECHOVÁ, *Význam výhrady podle čl. 95 Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží*, 2011, s. 61.

třeba pojem zboží specificky vyložit, s ohledem na fakt, že přes Internet lze obchodovat s nehmotnými statky, majícími blízkou obdobu ve fyzickém zboží (elektronická kniha – tištěná kniha). Je pozoruhodné, že *de iure* Úmluva použití pro jiné druhy obchodů než B2B nevylučuje,[150] na druhou stranu *„vynětí zboží kupovaného pro osobní potřebu omezuje oblast použití [CISG] de facto na obchodní nákupy*.“[151] Obchodní je pojem širší než „průmyslové“. Úmluva se tedy aplikuje i např. na nákup vybavení do kanceláře právníka nebo lékaře.

K tomu lze použití Úmluvy, díky čl. 6 CISG, respektujícímu svobodnou vůli stran a vycházejícímu z dispozitivnosti úpravy, částečně nebo i zcela vyloučit, a to i pokud by se jinak Úmluva uplatnila *ex lege*. Všechna tato zmíněná omezení tvoří meze použití Úmluvy v mezinárodním obchodním styku. Při jejich překročení je potřeba hledat jinou právní normu, která daný právní vztah reguluje.

3.2.2 Haagské úmluvy o jednotném zákonu o mezinárodní koupi zboží

CISG měla předchůdce, a to dvě Haagské úmluvy o jednotném zákonu o mezinárodní koupi zboží, vzniklé na Haagské konferenci mezinárodního práva soukromého v roce 1964, známé na mezinárodním poli pod zkratkami ULIS a ULF. Haagské úmluvy vstoupily v platnost v roce 1972, nedosáhly ale znatelného rozšíření – i ve své době k nim přistoupilo 9 států a nakonec platnosti pozbyly, jelikož většina států je musela vypovědět, když přistoupila k CISG. K této povinnosti je zavazuje čl. 99 odst. 3 CISG. Počet ratifikací tím klesl pod hranici, nutnou k jejich platnosti.[152] Úmluvy se tedy v právu mezinárodního obchodu již nedají použít, ve své praxi ale dosáhly pozoruhodného významu v rozhodování německých a italských soudů a soudů zemí Beneluxu a staly se inspirací některých národních právních úprav kupní smlouvy se znatelným vlivem i na obsah CISG.

---

[150] Obvzlášť s ohledem na čl. 1 odst. 3, stanovícím, že se nepřihlíží *„ani k tomu, zda strany nebo smlouva mají občanskoprávní povahu.“*

[151] SCHLECHTRIEM, *Commentary on the UN Convention of the International Sale of Goods (CISG)*, 1998, s. 31, marg. č. 5 (autorský překlad).

[152] CRHA, *Mezinárodní kupní smlouva a interakce metody přímé a kolizní*, 2007, s. 14.

3.2.3 Úmluva OSN o použití elektronických komunikací v mezinárodních smlouvách

Méně rozšířenou, ale poměrně aktuální úpravou elektronické kontraktace je Úmluva OSN o použití elektronických komunikací v mezinárodních smlouvách (ECC). Stejně jako v případě CISG se jedná o přímou normu, její zaměření je ale odlišné: upravuje otázky právních úkonů v prostředí elektronických komunikací, týkající se vzniku a průběhu smluvního závazku, nezávisle na jeho předmětu. Vůči CISG má postavení doplňkové.[153] Účelem ECC je překonání odlišností národních i mezinárodních úprav elektronické komunikace v mezinárodních závazkových vztazích a usnadnění výkonu e-commerce.[154] Ambiciózní cíle a jejich dualita pak někdy vede k rozporům v obsahu samotné úmluvy. Zatímco prvního cíle se dosahuje pomocí hmotněprávních, přímých norem, jejich přebytek brání splnění druhého cíle, jelikož norma pak pozměňuje tradiční normy smluvního práva a vytváří odlišný režimu pro elektronické transakce, čímž se dostává do konfliktu se zásadami stanovenými v preambuli.[155] Na jednu stranu se zde vyskytují inspirativní ustanovení jako možnost replikace originálů (čl. 9 odst. 4 ECC) nebo až osvícená interpretace místa podnikání (čl. 6 ECC, viz podkap. 2.2.1), na druhou stranu použití Úmluvy může vést k potížím, které by měly být *„výstrahou [přinejmenším] pro všechny, jejichž smluvní právo – jak je tomu v Singapuru – je založeno na angloamerickém právu.“*[156] ECC zatím ratifikovaly 3 státy a ve všech vstoupila v platnost v roce 2013; její další rozvoj a použití je tak spíše otázkou budoucnosti.

3.2.4 Právně relevantní aktivity mezinárodních organizací

Mezinárodní organizace, především obchodní organizace, jako jedny z prvních rozpoznaly důležitost e-commerce a jí odpovídající potřebu pro standardizaci pravidel. V textu práce jsou nejčastěji zmiňovány výsledky práce komise OSN pro mezinárodní obchodní právo UNCITRAL, jež má v mezinárodním obchodním právu respektované postavení a díky CISG, ECC a vzorovým zákonům o elektronickém obchodu a elektronických podpisech na soukromoprávní úpravu e-commerce značný vliv. Vedle

---

[153] Čl. 20, odst. 1 ECC.

[154] Úmluva OSN o použití elektronických komunikací v mezinárodních smlouvách, 2005, s. 1.

[155] Ibid., s. 26, odst. 48.

[156] MIK, *Evaluating the Impact of the UN Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts on Domestic Contract Law - The Singapore Example*, 2011, s. 2 (autorský překlad).

toho existuje nezanedbatelná aktivita dalších mezinárodních organizací a smluvních států dohod s vlivem na mezinárodní obchod jako WTO / GATT, OECD, ICC či APEC, z nichž každá příchod e-commerce v rámci své činnosti nějakým způsobem zohlednila. Např. vytvořením pracovního programu pro e-commerce, přijatého Generální radou WTO 28. září 1998, s výstupy ovlivňujícími spolupráci v rámci dohod GATT, GATS i TRIPS, nebo Komise pro digitální ekonomiku u ICC s cílem hájit programové zájmy ICC na různých mezinárodních iniciativách. Výsledky činnosti těchto nově zřizovaných orgánů ovlivňují mezinárodní obchod spíše nepřímo – zavazují členské státy k přijetí či nepřijetí jistých opatření, popř. vytváří pravidla typu soft law – doporučení, příručky, vzorové zákony. Při jejich tvorbě vychází ze stávající právní úpravy, kterou respektují a v jejím rámci se pak uplatňují. Úlohou mezinárodních organizací je dotvářet existující právo a flexibilně pracovat s novými trendy.

3.2.5 Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT a principy evropského smluvního práva

Z nenormativních textů si zvlášť zaslouží pozornost dva instrumenty: Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT (2010) [157] a Principy evropského smluvního práva (PECL, 2002)[158]. Svojí povahou jsou teoretickou rekodifikací určité oblastí práva za účelem dosažení harmonizace práva, kterýžto přístup má původ v sérii amerických „restatements“ Amerického právnického institutu. PECL vytvořila Komise pro evropské smluvní právo (tzv. Landoova), což je sdružení nezávislých akademiků i praktických právníků, Zásady vytvořila UNIDROIT – mezinárodní, mezivládní organizace (přestože vlády jako takové se na přípravě Zásad nepodílely). Oba nástroje mohou být použity jako *lex mercatoria* ve vztahu ke smlouvám, k vyplnění mezer v národních právních řádech i jako předloha pro soudy i zákonodárce. Zásady UNIDROIT mohou díky jejich mezinárodní povaze být použity k interpretaci nebo doplnění jiných mezinárodních pramenů jako CISG, zatímco *„[ú]čelem Principů je být použity jako obecné zásady smluvního práva Evropské unie.“*[159] Přestože ani jedna úprava není součástí právního řádu a nepoužije se jako rozhodné právo dle pravidel mezinárodního práva soukromého, mohou je strany učinit součástí svých smluvních

[157] Bibl. záznam UNIDROIT. *UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2010*. 2010.

[158] Bibl. záznam Commission on European Contract Law. *The Principles of European Contract Law*. 2002.

[159] Čl. 1:101 odst. 1 PECL (autorský překlad).

ujednání (podobně jako jakékoliv jiné dispozitivní ujednání). PECL k takové dohodě přímo vybízí (čl. 1:101), při jejím dosažení mají navíc ustanovení PECL přednost i před kogentními normami národního práva (čl. 1:103). Pro tento účel ale musí vnitrostátní normy volbu práva PECL připouštět.[160] PECL tím překračuje hranice dispozitivní úpravy a blíží se přímé normě, s rozdílem, že na rozdíl od přímé normy se neuplatní před kolizními normami a kogentními pravidly určujícími rozhodné právo. V rozhodčím řízení mají zesílené postavení oba instrumenty díky *lex arbitri*, umožňující stranám volbu i nestátního systému pravidel, což ve výsledku opět vede k přednosti zvoleného systému pravidel před kogentními pravidly vnitrostátního hmotného práva.[161]

3.2.6 Meze uplatnění pramenů právní úpravy e-commerce

Z odstavců výše vyplývá, že v evropském měřítku se z přímých norem může uplatnit prakticky pouze CISG. Úmluva musí být součástí rozhodného práva, pro země s výhradou k čl. 1 odst. 1 písm. b) CISG musí navíc subjekty smluvního závazku mít místa podnikání ve smluvních státech Úmluvy. Běžně uznávaným principem v právní teorii mezinárodního práva soukromého je přednost přímé normy před kolizními normami;[162] ve smluvních státech Úmluvy by se tak Úmluva v mezích své působnosti měla aplikovat přímo a čl. 4 odst. 1 Nařízení Řím I („Rozhodné právo při neexistenci volby práva“) by neměl mít faktickou možnost se ve vztahu ke smlouvám, spadajícím do působnosti Úmluvy, uplatnit (až na výjimky, jako je existence výhrady k použití CISG dle čl. 1 odst. 1 písm. b CISG). V tomto ohledu ale CISG zeslabuje, až nepochopitelně,[163] svoji pozici čl. 90, jež stanoví, že „*Úmluva se nedotýká jakékoliv mezinárodní dohody […] jež obsahuje ustanovení, týkající se věcí upravených touto Úmluvou, jestliže strany mají místo podnikání na území států, jež jsou smluvními státy takové dohody*.“ V členských státech Evropské unie by tedy mělo dojít nejprve k určení

---

[160] VENEZIANO, Anna in: VENEZIANO/ANTONIOLLI, *Principles of European Contract Law and Italian Law: A commentary*, 2005, s. 33.

[161] GOODE et al., 2010, s. 31.

[162] Např. KUČERA, *Mezinárodní právo soukromé*, 2009, s. 212.

[163] „*Základní princip je zřejmý, avšak jeho uplatnění v případě Úmluvy je politováníhodné. CISG tím ustupuje jakékoliv mezinárodní dohodě, ať už vstoupila v platnost, nebo byla ujednána, před nebo po CISG.*“ – SCHLECHTRIEM, *Commentary on the UN Convention of the International Sale of Goods (CISG)*, 1998, s. 688, marg. č. 2 (autorský překlad).

rozhodného práva dle příslušného aktu římského režimu a CISG aplikovat až sekundárně – ukáže-li kolizní norma na právo státu Úmluvy. Ve vztahu CISG a Římské úmluvy dochází k paradoxu, kdy vzhledem k podobnému znění čl. 21 Římské úmluvy „*Touto úmluvou není dotčeno použití mezinárodních úmluv, jejichž smluvní stranou smluvní stát je nebo se jí stane*“ se stává řešení problému, která Úmluva se má použít jako první, bludným kruhem, ne nepodobným zpětnému odkazu. Jedno z možných řešení se opírá o myšlenku, že „*kolizní norma má na mysli v první řadě použití hmotného práva*“[164] a dojít k (jinak očekávanému) přednostnímu použití Vídeňské úmluvy.[165] S Nařízením Řím I k problému nedochází, neboť Řím I v čl. 25 odst. 1 povoluje možné přednostní užití pouze těch mezinárodních úmluv, které stanoví kolizní normy pro smluvní závazkové vztahy. Ve vztahu Nařízení Řím I a CISG by se tak mělo vždy přednostně použít kolizních norem Nařízení včetně čl. 4 odst. 1 Nařízení. Zde ale do úvahy vstupuje interpretace pojmu „mezinárodní dohoda“ *(international agreement)* z čl. 90 CISG – do jaké míry je v autonomním výkladu Úmluvy považováno nařízení za mezinárodní dohodu? Sekundární právo Evropské unie je založeno na právu primárním, které *mezinárodní dohodou* je, avšak jako právo odvozené a nestátní je považováno za právní systém *sui generis* a jeho subsumpce pod pojem „*mezinárodní dohoda*“ by tak připadalo v úvahu spíš analogicky. Vzhledem k již tak dost širokému pojetí čl. 90 je racionální interpretovat článek ve smyslu, že se na akty sekundárního práva Evropské unie nevztahuje. Ve výsledku lze tedy poněkud komplikovanou cestou dojít k očekávanému závěru, že Vídeňská úmluva se uplatní přednostně před Římskou úmluvou i před nařízením Řím I. Čl. 90 je jednou ze slabin Vídeňské úmluvy a jeho význam zůstává nejasný.[166]

Pokud není možné použít CISG a zároveň nebyla platně učiněna volba práva (posuzována dle *lex fori*), určí právní řád kolizní norma. Rozhodným právem pak může být, ve sporu z mezinárodní obchodní smlouvy, který spadá pod pravomoc soudu členského státu EU, jen právní řád některého státu – i výslovná volba práva je podle

---

[164] KUČERA, *Mezinárodní právo soukromé*, 2009, s. 163.

[165] Ke stejnému závěru dochází i HERRE, Johnny in: KRÖLL/MISTELIS/VISCASILLAS, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG): Commentary*, 2011, s. 1193, marg. č. 7.

[166] SCHLECHTRIEM, *Commentary on the UN Convention of the International Sale of Goods (CISG)*, 1998, s. 688, marg. č. 1.

Nařízení Řím I omezena na platné právo konkrétního, existujícího státu.[167] Pokud strany projevily vůli podřídit jejich vztah některé konkrétní právní normě nebo soft law, je to možné, avšak pouze za podmínky, že to rozhodné právo dovoluje. V právním řádu ČR meze stanoví § 1 odst. 2 a § 263 obchodního zákoníku a § 2 odst. 3 občanského zákoníku, z nichž vyplývá, že strany si mohou závazek autonomně upravit do míry, do které nejsou omezovány kogentními normami soukromého práva. Co se tak týče např. určení písemnosti právního úkonu nebo otázek formace kontraktu, český soud by nemohl posoudit tyto otázky podle norem nebo pravidel soft law uvedených výše, i kdyby strany do svých ujednání úpravu navrhovanou mezinárodní organizací zavedly. Pokud by Vídeňská úmluva v daném případě použitelná byla, avšak strany by platně provedly volbu práva i volbu právního předpisu, kterým se má právní vztah řídit, Vídeňská úmluva se již nemůže uplatnit.[168]

Do způsobu výběru rozhodného práva zasahuje ještě Haagská úmluva o právu rozhodném pro mezinárodní koupi zboží z r. 1955. K ní přistoupilo celkem 8 států,[169] z nichž 5 je členskými státy EU. V těchto státech se pak v mezinárodních smlouvách o koupi zboží (při neextenzivním výkladu čl. 90 CISG) na prvním místě uplatní Vídeňská úmluva, na druhém Haagská úmluva a na posledním místě Nařízení Řím I. Tedy např. ve sporu z koupě luxusní zámořské jachty (zboží, na které se CISG nevztahuje – čl. 2 písm e) CISG), uskutečněné mezi českým a italským obchodníkem, by musely italské soudy aplikovat ustanovení Haagské úmluvy (Itálie je smluvním státem Haagské úmluvy), zatímco český soud by použil Nařízení Řím I.

3.2.7 Obchod s nehmotnými statky a službami

Vedle prodeje zboží lze po Internetu obchodovat i s nehmotnými statky a služeb. Základní premisou je, že Vídeňská úmluva se na obchody v těchto kategoriích nevztahuje, až na několik vzácných výjimek (např. prodej softwaru – viz výklad v podkap. 3.3.1).

---

[167] BĚLOHLÁVEK, *Římská úmluva, Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého*, 2009, s. 626, s. 612, marg. č. 3.101.

[168] Viz Usnesení Nejvyššího soudu České republiky 23 Cdo 1425/2011. Soud v daném případu judikoval, že dohoda účastnic o aplikaci zákonů platných v České republice a současně dohoda na aplikaci ustanovení českého obchodního zákoníku vylučuje možnost aplikace Vídeňské úmluvy.

[169] *Convention of 15 June 1955 on the Law Applicable to International Sales of Goods: Status table*. In: *Hague Conference on Private International Law* [online].

Jádro smluv o prodeji nehmotných statků tvoří převod práv, nejčastěji práv průmyslového vlastnictví a práv k autorským dílům, která mají silně teritoriální charakter. Ochrana autorských a průmyslových práv je obsažena v celé řadě mezinárodních smluv, avšak zvláště s ohledem na teritorialitu *„nebyla [licenční smlouva] doposud jako zvláštní smluvní typ samostatně upravena v žádné mnohostranné mezinárodní smlouvě“* a *„ani ZMPS ani Římská úmluva neobsahují zvláštní ustanovení týkající se určení rozhodného práva ve vztahu k tomuto typu smluv.“*[170] Aplikovat na smlouvy o převodu práv úpravu mezinárodní kupní smlouvy pak není zcela žádoucí, jelikož je řešen jiný okruh problémů. Zatímco u kupní smlouvy je podstatou zboží a jeho dodávka, v licenční či jiné smlouvě je základem inter-teritoriální převod práv. Nosič těchto práv má v porovnání s cenou práva výrazně nižší hodnotu a jeho převod je k převodu práva subsidiární. V e-commerce je navíc běžný datový nosič, který má určitá specifika – jeho dodání je na jednu stranu nezbytné, protože bez něj nemůže nabyvatel efektivně vykonávat svá práva, na druhou stranu imaterializovaná podoba nosiče a charakteristiky Internetu umožňují doručovat enormní množství nosičů s minimálními náklady, opakovaně a téměř bez prodlevy. Smlouva o poskytování služeb má podobně složité postavení, různorodost povahy služeb a vysoká individuálnost smluvních závazků neumožnila sjednotit tento druh závazku ani jako smluvní typ v právním řádu ČR. V obou případech platí, že strany si obsah závazku určují samy, za respektování hranic vytýčených mezinárodními dohodami, imperativními normami a kogentními normami rozhodného práva. Při sjednávání smluv mohou strany použít řadu právních příruček, vydaných mezinárodními organizacemi a jejich orgány.

3.2.8 Související předpisy

Základní, ať už národní, či mezinárodní úpravu vzniku a obsahu samotného smluvního závazku doplňují právní předpisy, jejichž cílem je vytvořit bezpečnější prostředí pro online obchodování. Patří mezi ně úprava elektronického podpisu nebo vybraných právních otázek elektronických komunikací, na které aplikace všeobecně zaměřené úpravy nepostačuje. Předlohou pro ně bývají výstupy mezinárodních organizací, mezi nimiž se nejvíc prosadily vzorové zákony UNCITRAL: Vzorový zákon UNCITRAL

---

[170] DOBIÁŠ, Petr in: KUČERA/PAUKNEROVÁ/RŮŽIČKA et al., *Právo mezinárodního obchodu*, 2008, s. 279.

o elektronickém obchodu (1996)[171] a Vzorový zákon UNCITRAL o elektronických podpisech (2001)[172].

Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém obchodu si získal značnou mezinárodní pozornost, jeho ustanovení byla přejata do právních řádů mnoha zemí (např. v australském *Electronic Transactions Act 1999 (Cth)* či americkém *Uniform Electronic Transactions Act 1999*). [173] Vzorový zákon adresuje problémy písemnosti, originálu, utváření a platnosti závazku, právního uznání datových zpráv, času a místa jejich odeslání, komu jsou datové zprávy přičitatelné aj.[174] Z evropských zemí byl zohledněn ve Francii, Irsku a Slovinsku; základ e-commerce v Evropské unii ale spočívá na odlišném pojetí dle směrnice č. 2000/31/ES o elektronickém obchodu. Cílem směrnice je *„přispět k řádnému fungování vnitřního trhu tím, že zajistí volný pohyb služeb informační společnosti mezi členskými státy*.“[175] Směrnice pro tento účel pokrývá širší okruh záležitostí a vedle záležitostí uzavírání elektronických smluv vymezuje též odpovědnost poskytovatelů služeb, podmínky šíření obchodních sdělení, ochranu osobních údajů či mimosoudní urovnávání sporů. Rozsah právní úpravy je přínosem, na druhou stranu terčem kritiky bývá vágnost některých ustanovení s nejasně vymezenými pojmy snižující její regulativní sílu v praxi, z pohledu mezinárodního práva soukromého též ne zcela jednoznačné postavení ve vztahu k normám mezinárodního práva soukromého.[176] V ČR byla Směrnice implementována zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů.

Vzorový zákon o elektronických podpisech byl odpovědí na rostoucí počet mezinárodních elektronických transakcí. Jeho cílem je *„prosadit důvěru v elektronické*

---

[171] Bibl. záznam United Nations, *UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce with Guide to Enactment with Additional Article 5 bis as Adopted in 1998*, 1999.

[172] Bibl. záznam United Nations, *UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures with Guide to Enactment 2001*, 2002.

[173] Kolem 30 zemí jmenuje DAVIDSON, *The Law of Electronic Commerce*, 2009, s. 26, pozn. č. 3.

[174] Ibid., s. 26.

[175] Čl. 1 odst. 1 směrnice o elektronickém obchodu.

[176] Srov. MATEJKA, *Co vlastně přinesl zákon o některých službách informační společnosti?*, in: *Lupa.cz: server o českém Internetu* [online], 2004, závěr článku; VAISHNURS, *The Uncitral Model Law on Electronic Commerce Compared with the European E-Commerce Directive 2000*, 2002, s. 3; SVANTESSON, *Private International Law and the Internet*, 2007, s. 230-231.

podpisy s dosažením právního následku, že takové elektronické podpisy budou funkčně rovnocenné s ručními podpisy.“[177] Návrh ctí zásadu, že by nemělo docházet k rozdílnému zacházení s různými způsoby komunikace nebo ukládání dat, tzv. princip „technologické neutrality“. Jeho vliv je oproti vzorovému zákonu o elektronickém obchodu menší též kvůli pozdějšímu datu přijetí, přesto se prosadil jeho vliv na některé pozdější zákony jako Novozélandský *Electronic Transactions Act 2002*, popř. byl zohledněn v novelizacích. EU vydala směrnici č. 1999/93/ES, o zásadách Společenství pro elektronické podpisy („směrnice o elektronickém podpisu“) již v roce 1999, do českého práva byla implementována zákonem č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů („zákon o elektronickém podpisu“). V době vydání obsahoval český zákon některé legislativní i věcné nedostatky, kterých si byla vědoma i vláda[178] a kvůli kterým musel být zákon již nedlouho po nabytí účinnosti několikrát novelizován. Nedostatky se podařilo odstranit a zákon nyní v souladu se směrnicí dostatečně neutrálně definuje elektronický podpis, vymezuje jeho druhy, které se již blíží současné (technologické) realitě podpisu (z nichž *zaručený* je oproti očekávatelnému významu nejméně důvěryhodný, naopak nejdůvěryhodnější je *uznávaný*), stanoví nepopiratelnost a následnou právní závaznost, dále upravuje elektronické značky a časová razítka, platnost všech těchto nástrojů, povinnosti jejich držitelů, podmínky poskytování certifikačních služeb na území ČR, kontrolu povinností stanovených zákonem i sankce za jejich porušení. Z posledních novel mění text zákona především novela zákona o archivnictví a spisové službě, která zavádí některé technologické postupy elektronické archivace, jejichž dodržení je nutné pro uznání digitálního archivu státem. Po 11 letech od účinnosti zákona existenci elektronického podpisu a datových zpráv reflektuje stále vyšší množství právních norem. Výkon právních úkonů za použití platného a uznávaného elektronického podpisu znamená v obchodně-závazkových vztazích významnou právní i faktickou výhodu, zvyšující právní jistotu a rozpoznatelnost úkonů z pohledu práva, na což by neměly společnosti, nezávisle na jejich velikosti, zapomínat.

---

[177] UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures, 2002, s. viii (autorský překlad).

[178] Vláda ČR usnesením č. 20 k Zelené knize o elektronickém obchodu z 9. ledna 2002 učinila závazek novelizací konkretizovat vybraná ustanovení zákona; k dalším závazkům se přihlásila v Bílé knize elektronického obchodu, která v zákoně o elektronickém podpisu označovala čtyři nejproblémovější oblasti, mj. nekompatibilitu zákona s právem ES.

3.3 Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží v prostředí e-commerce

Bylo dokázáno výše, že Vídeňská úmluva je celosvětově uznávanou právní úpravou obchodních smluv o koupi zboží, která jen obtížně hledá konkurenci, a to jak ve své „světovosti“ a normativní síle, tak v širším kontextu obchodu s nehmotnými statky a službami. Jelikož speciální úprava obchodního styku v elektronickém prostředí zatím neexistuje, používá se Úmluva též na obchodní závazky vznikající a realizované přes Internet nebo jiné počítačové sítě. Účelem této kapitoly je zhodnotit vhodnost užití Úmluvy v prostředí elektronických komunikací a poskytnout výklad některých otázek, které při tomto původně nepředpokládaném způsobu užití mohou vyvstat.

Vídeňská úmluva je rozdělena do 4 částí: první vymezuje působnost a obsahuje základní ustanovení, druhou se řídí vznik smlouvy, třetí upravuje práva a povinnosti stran z kupní smlouvy, poslední obsahuje závěrečná ustanovení.

3.3.1 Část I (čl. 1 – 13)

První interpretační úskalí použití Úmluvy v oblasti e-commerce se nachází hned v prvních paragrafech Úmluvy ve vymezení věcné působnosti: je jím výklad pojmu „koupě zboží“ z pohledu digitalizovaných produktů, přenášených přes Internet. Příkladem je elektronický prodej softwaru, hudby, knih nebo statistických dat. Otázka zní, zda tyto nehmotné statky mohou být za některých okolností považovány za zboží ve smyslu Úmluvy a zda se jedná o koupi, pokud je produkt licencován a jeho nehmotný nosič přenesen přes internet. Úmluva pojmy „zboží“ ani „koupě“ nedefinuje. Při jejich výkladu nelze ustoupit k chápání pojmů v libovolném národním právu, jelikož s ohledem na mezinárodní charakter Úmluvy mají být vykládány autonomně.[179] Ve výše uvedených případech se jedná o autorská díla, resp. nehmotné statky, které dle UNCITRAL do konceptu zboží nespadají.[180] Odlišný názor zastává Schlechtriem, který pojímá termín „zboží“ extenzivně, argumentuje změnou ve francouzském znění „koupě zboží“ (jedno ze 6 originálních znění) a tvrdí, že: „*Počítačové programy (software) tedy musí být chápány*

---

[179] Pace Law School Institute of International Commercial Law. *UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods 2012: Digest of Article 1 case law*. In: *Electronic Library on International Commercial Law and the CISG* [online], 2012, bod 27.

[180] Ibid., bod 28.

jako zboží ve smyslu CISG. Jelikož v takových případech je ‚hmotná' povaha potlačována, musí být stejný princip uplatňován i na dodávku prodaných programů elektronickým přenosem." [181] Podobná argumentace byla již dříve použita německým Vrchním soudem.[182] Někde mezi oběma názory stojí pak Mistelis, který na jednu stranu odmítá subsumpci jakéhokoliv prodeje práv pod zboží dle CISG, na druhou stranu přiznává jistou nejednoznačnost koupi softwaru a poukazuje na mnohost způsobů, kterými lze koupi softwaru uskutečnit.[183] V současné praxi se lze setkat s různými kontrakty, od dodávek softwaru v limitovaných sběratelských edicích (ceněné pro zvláštní obsah a výjimečný vzhled, typické v herním průmyslu) až po „dodávku" pouhých licenčních čísel. V prvním případě by smlouva mohla být velmi snadno posouzena jako smlouva o koupi zboží, v druhém případě naopak velmi těžko. Ve výsledku tak bude záležet na konkrétním obsahu smluvního závazku. Dostatečně přesvědčivou skutečností pro soudy se jeví zahrnutí hmotného předmětu do závazku, resp. doručení nehmotného statku včetně nosiče, uloženého na hmotném médiu (CD, počítačový čip – USB Flash paměť), kdy je pak obvykle rozhodováno ve prospěch použití Vídeňské úmluvy. [184] Dodání média musí být primárním účelem závazku; lze se setkat s nabídkami, kdy je při pořízení digitální verze produktu zdarma doručeno fyzické médium s kopií nosiče díla, dodání média je ale odlišným závazkem, akcesorickým k primárnímu závazku. Taková smlouva by do

---

[181] SCHLECHTRIEM, *Commentary on the UN Convention of the International Sale of Goods (CISG)*, 1998, s. 23, marg. č. 21 (autorský překlad).

[182] Rozhodnutí Vrchního soudu v Koblenci č. 2 U 1230/91 (*Computer Chip case*), bod 1 odůvodnění rozsudku, poslední odstavec.

[183] MISTELIS, Loukas in: KRÖLL/MISTELIS/VISCASILLAS, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG): Commentary*, 2011, s. 32, marg. č. 40.

[184] Viz rozhodnutí Zemského soudu v Mnichově č. 8 HKO 24667/93 (*Standard software case)* a Obchodního soudu v Curychu č. HG 980472 (*Computer software and hardware case*). V prvém případě byla předmětem dodávky síťová verze programu Graphiplus, určená pro 5 pracovišť kupujícího a dodaná blíže nespecifikovaným způsobem; soud judikoval, že *„fakt, že sporná transakce se týká počítačového programu nebrání použití VÚ. Dle názoru soudu je prodej běžného software za dohodnutou cenu ‚smlouvou o koupi zboží' ve smyslu čl. 1 VÚ."* (bod 1 odůvodnění rozsudku). V druhém případě byla předmětem smlouvy dodávka osobních počítačů s nainstalovaným softwarem i poskytnutí dalších služeb (úprava softwaru, školení uživatelů). Soud spojenou dodávku podřadil též pod VÚ a v argumentaci použil i čl. 3 odst. 1 VÚ, podle kterého *„[s]mlouvy o dodávce zboží, které má být vyrobeno nebo vyhotoveno, se považují za smlouvy o koupi zboží […]"* – v tomto případě byla instalace software do počítačů považována za vyhotovení zboží ve smyslu tohoto článku (bod IV. 1. c) odůvodnění rozsudku).

působnosti Úmluvy pravděpodobně nespadala. Pokud je dodávka nosiče spojena s poskytnutím služeb, např. dodání a instalace softwaru, je potřeba posoudit, jestli je v závazku dominantní akt pořízení softwaru, nebo poskytnutí služeb. Dominance může vyplývat ze znění smlouvy (předmětem může být instalace programu pověřenou osobou, která po dokončení práce zákazníkovi instalační disk zanechá) nebo může být vyhodnocena srovnáním peněžitých ohodnocení jednotlivých částí smlouvy. Převažuje-li část o pořízení softwaru, opět lze na smlouvu aplikovat CISG.

I přes zmíněný názor Schlechtriema bych doporučil při pořizování nehmotných statků maximální obezřetnost; mezi pozdějšími názory převažuje přístup, že dodávky (*sic*) nehmotných statků jsou až na výjimky za hranicí pojetí zboží CISG. Výjimky v rozhodování soudů lze najít především u pořizování softwaru, což je v B2B obchodních vztazích asi nejběžnější nehmotný statek, který prokazatelně není službou a ne vždy je omezen na převod práv. Je-li v zájmu kontrahenta zajistit použití CISG, doporučuje se smlouvu primárně koncipovat na dodání nosiče pořizovaného produktu, a to nejlépe off-line, tedy dodávku nosiče na fyzickém médiu tradiční cestou.

Z dalších ustanovení stojí za krátké pozastavení čl. 10 CISG, vymezující místo podnikání, termín používaný v dalších ustanoveních. Nic v úmluvě nenasvědčuje, že by bylo místo podnikání možné vykládat ve smyslu již zamítnutých doktrín *lex loci server* a *lex loci TLD*.[185] Naopak Úmluva sama vymezuje, jak postupovat v případech, kdy nelze místo podnikání přesně určit. Pokud má strana více míst podnikání, je rozhodující místo, které má nejužší vztah ke smlouvě a jejímu plnění. Toto ustanovení by se mohlo uplatnit při nákupu z globálních WWW stránek velkých společností, které přes jednu webovou doménu umožňují činit nákupy ze všech jejích poboček. Aby bylo posouzení místa podnikání spravedlivé k oběma stranám, stanoví čl. 10 písm. a) CISG, že je třeba přihlédnout k okolnostem známým a zamýšleným před a během uzavření smlouvy. Soudy doposud braly v úvahu, s kým bylo vyjednáváno, komu byla zaslána oferta a akceptace, místo odeslání zboží i vyjednávací jazyk.[186] Pokud by podnikatel kupoval zboží od německé pobočky přes celosvětové stránky jejich společnosti, provozované americkou pobočkou na americké doméně, avšak veškeré zařizování kontraktu by zůstalo na

---

[185] Viz podkap. 2.2.1.

[186] BREKOULAKIS, Stavros in: KRÖLL/MISTELIS/VISCASILLAS, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG): Commentary*, 2011, s. 181-182, marg. č. 33-37.

německé pobočce, bylo by za místo podnikání považováno stále Německo. Čl. 10 písm. b) pak říká, že pokud strana nemá místo podnikání, rozhoduje její bydliště (sídlo). Díky tomu není problém určit místo podnikání i u osob podnikajících „z domova“, tedy trendu, jehož rozvoji napomohl právě Internet. Při kontraktech uzavíraných přes EDI je zde šance výskytu potíží minimální, jelikož strany se v těchto případech obvykle dobře znají a vědí, s kým komunikují – EDI bývá provozováno přes privátní sítě. V zásadě tak nejsou s místem podnikání žádné zvláštní obtíže.

Část I završuje čl. 13, jež stanoví „*Pro účely této Úmluvy písemná forma zahrnuje telegram a dálnopis.*“ Historickým výkladem lze dovodit, že úmyslem zákonodárce bylo obsáhnout metody dálkové komunikace, používané v mezinárodním obchodu. Se stejnou logikou pak lze pod písemné formy řadit fax, SMS, e-mail a další nosiče výměny datových zpráv. Netištěné informace jsou považovány za písemné při splnění podmínky funkční rovnocennosti s papírem, tj. že je možné určit obsah a autora.[187] Neměnnost obsahu v čase a identitu autora lze nejlépe zaručit elektronickým podpisem, elektronickou značkou nebo časovým razítkem. Elektronické formy komunikace jsou považovány za písemné i bez těchto způsobů zajištění, avšak v případném sporu by mohla nastat komplikace s prokazováním obsahu a autora. V každém případě je ve Vídeňské úmluvě pouze minimum ustanovení, vyžadujících úkon v písemné podobě (např. čl. 21 odst. 2 a čl. 29 odst. 2 CISG). Pro smlouvu jako takovou požadavek písemnosti stanoven není (čl. 11 CISG). Vídeňská úmluva zde vyznívá ve prospěch elektronických komunikací a je oproti jiným právním úpravám, obzvlášť s přihlédnutím k době, ze které pochází, pokroková.[188]

3.3.2 Část II (čl. 14 – 24)

Podobně jako v ULF, část II Vídeňské úmluvy vymezuje požadavky a postupy potřebné k efektivnímu uzavření obchodního kontraktu ve smyslu objektivní dohody, dosažené na základě oferty a akceptace. Základní proces uzavírání smlouvy je stejný a neměnný na způsobu, kterým je proveden: Potenciální kontrahent zašle jedné nebo více

---

[187] VISCASILLAS, Pilar P. in: KRÖLL/MISTELIS/VISCASILLAS, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG): Commentary*, 2011, s. 202, marg. č. 8.

[188] Srov. s rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. ledna 2009, sp. zn. 30 Cdo 1230/2007, ve kterém soud judikoval, že (dle českého občanského zákoníku) prostý e-mail postrádající elektronický podpis nesplňuje náležitosti písemného právního úkonu.

osobám dostatečně určitou nabídku, popř. bez požadavku určitosti podá výzvu k podání nabídek, na kterou mu taková nabídka bude zaslána. Nabídka může být odvolána, odmítnuta nebo přijata (za určitých okolností i konkludentně), popř. přijata s výhradou. Na intenzitě výhrad, dodatků a odchylek pak záleží, jestli bude odpověď považována za akceptaci nebo odmítnutí s protinabídkou. Okamžikem účinnosti přijetí nabídky nebo protinabídky se stává smlouva perfektní. V rámci postupu je dále upraveno doručování právních úkonů a lhůty, ve kterých je možné nabídku nebo její přijetí přijmout či odvolat, včetně jejich počítání.

Při výkladu ustanovení se řeší stejný okruh otázek, se kterým se musí vypořádat každé právo při aplikaci tradičních pravidel uzavírání smluv do prostředí elektronických komunikací. Mnoho z nich se týká charakteristik a náležitostí právního úkonu na Internetu. Je automatizovaný systém odesílající potvrzení o akceptaci objednávky projevem vůle? V jakém čase a na jakém místě byl na Internetu právní úkon vykonán? Kam až sahá povinnost identifikovat kontrahenta při online prodeji alkoholických nápojů nebo zpřístupňování děl s erotickou tématikou? Je cenově individualizovaná nabídka internetového obchodu, zpřístupněná zaregistrovaným uživatelům, ofertou? Řešení těchto a dalších otázek za pomoci rozsáhlejšího právně-teoretického aparátu je tématem jiných článků a monografií, na které lze zvídavé čtenáře odkázat.[189] Odpovědi nezůstávají toliko v rovině teoretické, avšak i se snahou o praktický přínos v podobě soft law kodifikací – vzorového zákona UNCITRAL o elektronickém obchodu (k jeho přínosu viz podkap. 3.2.8). Vzorový zákon pochází od stejné mezinárodní organizace i orgánu jako Vídeňská úmluva a jako takový tvoří logický doplněk Úmluvy při její aplikaci na mezinárodní elektronický obchod. Ke spojení Vzorového zákona a Úmluvy došlo již ve Stanovisku č. 1 „Elektronická komunikace dle CISG“ poradního sboru CISG,[190] což je nezávislé sdružení s autoritou zakládající se na erudovanosti a osobním věhlasu svých členů, nebo v dalších článcích, zabývajících se spojením CISG a e-commerce.[191] Stanovisko poradního sboru poskytuje stručný a přehledný výklad k 9 z 11 článků druhé

[189] Např. FRIMMEL, *Elektronický obchod: právní úprava*, 2002; KOŠČÍK, *Pojem a obsah právních úkonů na internetu*, in: *RPT - Revue pro právo a technologie*, 2011; ŠČERBA, *Právně teoretické aspekty elektronické kontraktace*, in: *RPT - Revue pro právo a technologie*, 2012.

[190] CISG Advisory Council, *Opinion no 1: Electronic Communications under CISG* [online], 2003.

[191] EISELEN, *E-Commerce and the CISG: Formation, Formalities and Validity*, in: *The Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration*, 2002.

části Úmluvy. Interpretace jednotlivých článků je spíše realistická až střízlivá, usiluje o co nejužší přiblížení způsobu použití ustanovení v reálném světě na fyzické atributy a technické možnosti počítačových sítí, na druhou stranu uznává i některé přednosti pro elektronickou komunikaci specifické. Příkladem je výklad k čl. 18 odst. 2 CISG, který stanoví, že *„[p]řijetí nabídky se stává účinným v okamžiku, kdy vyjádření souhlasu dojde navrhovateli. […] Ústní nabídka musí být přijata hned, ledaže z okolností vyplývá něco jiného.“*[192] Stanovisko poradního sboru vykládá ústní nabídku ve smyslu, že *„termín ‚ústní‘ zahrnuje elektronicky přenesený zvuk v reálném čase a elektronickou komunikaci v reálném čase*“ a termín pak dále specifikuje: *„pokud je jednání uskutečněno v reálném čase, ať už za pomoci zvuku nebo psaných znaků, situace se považuje za obdobu ústního jednání […].*“[193] Pod ústní komunikaci lze tedy řadit i výměnu sdělení přes systémy okamžité výměny zpráv, jako jsou SMS nebo chatovací kanály. U všech způsobů ústní komunikace nebo výměny zpráv v elektronickém prostředí stanovisko dává podmínku, že adresát musí výslovně nebo konkludentně souhlasit s přijetím datové zprávy daného typu, formátu a na danou adresu. V praxi toho bude nejčastěji dosaženo potvrzením přijetí zprávy.

Z dalších problémů je řešeno zejména určení okamžiku, kdy se daný právní úkon považuje za „došlý“ nebo „odeslaný“ (čl. 15 CISG, čl. 16 odst. 1 CISG aj.). Zde stanovisko vychází ze zásady dosáhnutí serveru, resp. odejití dat ze serveru (síťového počítače). Např. nabídka tak působí od doby, kdy vstoupí na server příjemce a může být odvolána, pokud revokace dosáhne serveru příjemce dřív, než akceptace nabídky opustí příjemcův server. Jak je na uvedeném příkladu vidět, mezi serverem jedné strany a serverem druhé strany se nachází z hlediska právní odpovědnosti *hluchý* prostor, kde ani jedna strana neodpovídá za dobu, kterou zpráva putuje, ani to, jestli bude na server příjemce skutečně doručena. Koncept se zakládá na sférách vlivu – presumuje se, že vlastní server má každá strana ve sféře vlivu a tím pádem odpovídá za vše, co se na něm odehraje, ať už je to skutečnost, že se s obsahem doručené zprávy nemůže kvůli technickým potížím na serveru seznámit, nebo se naopak zpráva neodešle (neopustí server odesílatele).

---

[192] Čl. 18 odst. 2 CISG.

[193] CISG Advisory Council, *Opinion no 1: Electronic Communications under CISG* [online], 2003, stanovisko k čl. 18 odst. 2 a odst. 18. 4 tamtéž (autorský překlad).

Ačkoliv nemají právní závaznost, jsou stanoviska poradního sboru CISG všeobecně uznávaným zdrojem doktrinálního výkladu CISG a obzvlášť u rozhodčích soudů je pravděpodobné, že se v nich vymezenými pravidly budou řídit. Faktem je, že nastíněné otázky elektronické kontraktace jsou jen zřídkakdy příčinou obchodních sporů. Dnes již běžně většina firem spolu elektronicky komunikuje, uzavírá smlouvy a soudu pak předkládá vytištěné e-maily a objednávky na důkaz svých tvrzení, i přesto jen v minimálním počtu případů je nutné přesně určovat čas právního úkonu učiněného elektronicky nebo posuzovat, jestli bylo zaslání datové zprávy v daném případě v souladu s Úmluvou. Výše odkazované zdroje literatury ve svých závěrech ani žádné konkrétní rozsudky, kde by se výklad uplatnil nebo mohl uplatnit, necitují.

3.3.3 Část III (čl. 25 – 88)

Třetí část je rozdělena do 5 kapitol: obecná ustanovení, povinnosti prodávajícího, povinnosti kupujícího, přechod nebezpečí a společná ustanovení o povinnostech prodávajícího a kupujícího. Základními povinnostmi prodávajícího jsou včasné a řádné dodání zboží, předání dokladů a převedení vlastnického práva na kupujícího. Kupující má povinnost zboží především prohlédnout, převzít a zaplatit. Upravena je doprava a předání zboží, přechod nebezpečí škody na zboží, odpovědnost za vady a jiné důsledky nesplnění primárních smluvních povinností obou stran. Co do obsahu je část obsažnější a kazuističtější než předchozí části, avšak koncentrace ustanovení, která si zaslouží zvláštní výklad ve vztahu k e-commerce je nižší. Vysledovat zde lze dva základní směry, ze kterých může důvod aplikace ustanovení na elektronický obchod vyplývat:

1. Obchod byl uzavřen prostředky elektronické komunikace, avšak týká se zboží *ex definitione*: k výkladu zvláštních otázek e-commerce lze použít stanovisko poradního sboru CISG, jež v této části téměř výhradně pouze rozšiřuje význam pojmu „oznámení“ i na prostředky elektronické komunikace (čl. 26, čl. 27, čl. 32 odst. 1 CISG aj.).[194] V některých případech s tím musí příjemce souhlasit. Minimální potřebu zvláštního výkladu lze očekávat; ve vztazích, které se z větší části odvíjejí od existence hmotného zboží, strany nemají, kromě vzájemné komunikace, mnoho příležitostí, kterak vykonávat svá práva

[194] CISG Advisory Council, *Opinion no 1: Electronic Communications under CISG* [online], 2003, stanovisko k čl. 26 – stanovisko k čl. 88 odst. 1 a 2.

a povinnosti ve virtuálním prostředí – zboží musí být dopraveno fyzicky na místo určení, tam prohlédnuto a převzato, věcné vady mohou být jen fyzické atd. Přesto lze Stanovisku vytknout jistou nekomplexnost: např. neupravuje možnost předat doklady ke zboží elektronicky (čl. 30 a čl. 34 CISG). Na druhou stranu Úmluva formu jejich předání výslovně neupravuje, resp. stanoví, že *„je-li prodávající povinen předat doklady vztahující se ke zboží, musí je předat v době a místě způsobem, jež jsou stanovené ve smlouvě.“* [195] I s ohledem na možnost konkludentního zavedení praxe je nejvhodnější si u elektronicky zasílaných dokladů tuto možnost smluvně vymezit.

2. Obchod se týká nehmotných statků zasílaných v digitální podobě po telekomunikační síti. S ohledem na vymezení termínu *koupě zboží* v podkapitole 3.3.1 by se mohlo jednat pouze o ojedinělé situace, kdy by byla předmětem smlouvy koupě samotných digitálních nosičů, není však zcela nereálná a v případě výslovně projevené smluvní vůle stran upravit závazek Vídeňskou úmluvou by bylo možné, že by příslušný soud Vídeňskou úmluvu aplikoval. Ve třetí části CISG se pak oproti předchozímu případu objevuje mnoho interpretačních úskalí, která by soud nemusel mít jednoduché překonat. Byl by pak prodejce povinen, v případě aplikace čl. 31 písm. c) CISG, nabídnout kupujícímu digitální nosiče ke stažení ze serveru umístěného ve státě, kde má sídlo podnikání, i když by měl vlastní servery umístěné v jiné zemi? Z pohledu kupujícího nezáleží na tom, na jakém serveru se nosiče nacházejí. Lze využití webového úložiště, nabízeného třetím subjektem, považovat za předání zboží dopravci? Jakým způsobem má kupující provést prohlídku zboží? V kterém místě má podle čl. 57 CISG kupující povinnost zboží zaplatit? Otázky nejsou nezodpověditelné, avšak ukazují, že při zasílání nehmotných statků digitální cestou Úmluva klade více otázek, než poskytuje odpovědí. Trendy napovídají, že mezinárodní elektronický obchod s nehmotnými statky bude i nadále růst, současný nástup 3D tiskáren by mohl významně přispět k další substituci dodávek zboží za výměnu digitálních dat. Je otázkou, zda je vhodné, aby se Vídeňská úmluva snažila i tyto nové obchodní vztahy obsáhnout nebo aby uvolnila místo speciální úpravě pro

[195] Čl. 34 CISG.

obchodování s nehmotnými statky po Internetu (alespoň částečné, jelikož jednotná úprava mezinárodní licenční smlouvy je za současné situace nereálná).

3.3.4 Část IV (čl. 89 – 101)

Poslední část vymezuje postavení Úmluvy v mezinárodním právu, práva států ve vztahu k Úmluvě a jiná závěrečná ustanovení a neobsahuje soukromoprávní normy, u kterých by bylo možné soulad se skutečnostmi mezinárodní B2B e-commerce posuzovat.

Závěr

Tato práce se zabývala problematikou aplikace norem mezinárodního práva soukromého v prostředí internetu. Práce byla rozdělena do tří kapitol, v nichž se postupně vypořádala s právním postavením internetu a jeho právně relevantními charakteristikami, uplatněním norem mezinárodního práva soukromého na internetu a právní úpravou mezinárodní B2B e-commerce.

Internet je z pohledu práva prostředím, existujícím paralelně s prostředím reálného světa, umožňujícím *inter alia* vznik a realizaci právních vztahů. Mezi jeho charakteristické vlastnosti, resp. charakteristické vlastnosti WWW patří vnitřní geografická nezávislost, pluralita mezinárodních prvků, komunikace typu jeden-k-mnoha, mající za následek celosvětové účinky sdělení a snadnost vytváření anonymních a falešných identit. Tato specifika jsou hlavní příčinou důvodů, proč je internet výzvou pro stávající metody právní regulace, a to jak na úrovni mezinárodní, tak vnitrostátní. Právo se zatím s internetem vypořádává primárně aplikací již existujících, obecných právních norem; zvláštní úprava se vyskytuje pouze v dílčích oblastech, jako je elektronický podpis, ochrana osobních údajů nebo elektronické obchodování.

Unifikovanou úpravu právních vztahů na internetu by bylo možné považovat za ideální řešení, jelikož by snadno překonalo většinu obtíží aplikace současného práva, uvedených výše. Zároveň se s ohledem na realitu dosahování mezinárodního konsensu jedná o variantu nejvíce utopistickou. Vedle trendů, podporujících stále větší geografickou diverzitu prvků internetu (cloudové služby, outsourcing) i subjektů právního vztahu (rostoucí popularita velkých mezinárodních serverů), lze pozorovat též opačné snahy států o kontrolu internetu na svém území a sdružování se uživatelů do národně omezených komunit i v rámci mezinárodních serverů. Řešení základních otázek mezinárodního práva soukromého spočívající primárně v aplikaci kolizních norem a národních právních řádů, je tak realitou, která pravděpodobně ještě nějaký čas přetrvá, a možná nakonec ani ne tak nevhodnou. Pouze je potřeba usilovat o vytváření kvalitních úprav, které možnosti vlastní aplikace v prostředí Internetu předpokládají a zohledňují.

Mezinárodní právo soukromé České republiky prochází jednak vnitřním vývojem (rekodifikace soukromého práva) a jednak vývojem evropského mezinárodního práva soukromého. To, ač členským státům Evropské unie poskytuje stále menší prostor pro

jejich vlastní úpravu, je považováno za jednu z nejrychleji rozvíjejících se oblastí evropského práva. Nové Nařízení Brusel I bis by mělo potvrdit jeho kvality, mj. posílením vlivu rozhodčích doložek a řešením kritizovaného problému *italského torpéda*. V oblasti smluvních vztahů uzavíraných přes internet nečiní aplikace evropských nařízení větší potíže, alespoň co se e-commerce týče. S potěšením lze obzvlášť kvitovat preferenci volby práva a práva místa nejužšího spojení v Nařízení Řím I, vycházejícím internetovým právním vztahům vstříc. Nejužší spojení sice neposkytuje takovou právní předvídatelnost jako jiné hraniční určovatele, pro úpravu internetových právních vztahů s typickou pluralitou mezinárodních prvků se ale jeví jako nejvhodnější. Obdobnou úpravu zavádí i zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, který je celkově hodnocen také pozitivně. Některé nedostatky může mít podřazování elektronického prodeje nehmotných statků pod ustanovení Nařízení Brusel I, jelikož ve výsledku je potřeba interpretovat pojem místa plnění ve vztahu k imaterializovanému statku. Vzhledem k judikovaným zásadám předvídatelnosti a blízkosti autor považuje za nejvhodnější interpretaci hraničního určovatele ve smyslu *nejužšího spojení* s vysokou mírou flexibility a individuální spravedlnosti, alternativně pak *lex fori* s vysokou mírou jistoty. V každém případě, z analýzy uvedených pramenů vyplývá závěr možná samozřejmý, vzhledem k právním úskalím elektronické kontraktace však jistě korektní: nejjistější je odpovědi na všechny základní otázky mezinárodního práva soukromého smluvně vymezit: rozhodné právo, pravomoc, i místo plnění. Zásady smluvní autonomie i dispozitivnosti soukromoprávních norem všechny důležité předpisy evropského i českého mezinárodního práva soukromého ctí.

Právní úprava mezinárodního obchodu je specifická existencí a akceptací pravidel nenormativní povahy. Významné jsou především aktivity orgánů mezinárodních obchodních organizací, které svou činností doplňují oblasti obchodního práva bez normativní úpravy a udávají právním řádům směr dalšího vývoje (např. vzorovými zákony). Smluvní závazky strany obvykle doplňují doložkami a obchodními podmínkami. Ve webové e-commerce se používají obchodní podmínky ve formě *shrinkwrap*, *browsewrap* a *clickwrap* smluv, z nichž poslední splňuje nároky práva na právní úkon nejlépe. Nejvýznamnější úpravou mezinárodních obchodních transakcí je Úmluva OSN o mezinárodních smlouvách o koupi zboží. Úprava byla zhodnocena jako vyhovující i pro elektronické obchody. Pro výklad Úmluvy v kontextu e-commerce lze použít Stanovisko č. 1 „Elektronická komunikace dle CISG“ poradního sboru CISG a přihlížet

i k Vzorovému zákonu UNCITRAL o elektronickém obchodu. Slabšími místy úpravy jsou elektronické obchodování s nehmotnými statky – i v případě, že by takový statek spadal do věcné působnosti Úmluvy, není úprava pro plnění závazku v prostředí počítačových sítí vhodná, především z hlediska části III Úmluvy, a čl. 90 Úmluvy, jež zakládá nejasné postavení Úmluvy v systému mezinárodního práva i vůči evropskému právu – Římské úmluvě i Nařízení Řím I. Autor by vzhledem k rostoucímu významu obchodu s nehmotnými statky doporučil zaměřit úsilí kompetentních orgánů mezinárodních obchodních organizací na otázky realizace závazků v prostředí internetu a pokusit se vytvořit úpravu komplementární k Vídeňské úmluvě. Přitom bude nutné zohlednit vývoj Úmluvy OSN o použití elektronických komunikací v mezinárodních smlouvách, zejména zkušenosti z aplikační praxe, rozšířenost i odborné ohlasy. Užší, leč pevně vymezená působnost by mohla šanci na celkové přijetí výsledné úpravy zvýšit a vyhnutí se zavádění paralelních režimů v základních otázkách kontraktace (oproti dualitě národních-mezinárodních smluv a elektronických-neelektronických smluv u ECC) její aplikaci zjednodušit. Zdá se, že vzájemnému přizpůsobování se internetu a práva svědčí spíše menší kroky, které mohou lépe přispět nalezení optimálního stavu – vytvořit na internetu minimální zónu právem chráněných zájmů tam, kde je to pro společnost prospěšné (např. podpora mezinárodního obchodu) a vyhnout se nadbytečné regulaci oblastí, ve kterých to není nezbytné.

Seznam zkratek

APEC	*The Asia Pacific Economic Cooperation* – Asijsko-pacifické hospodářské společenství
APEK	Asociace pro elektronickou komerci
B2B	*Business-to-business* – průmyslové obchody
B2C	*Business-to-customer* – spotřebitelské obchody
Brettonwoodská dohoda	Články dohody na Mezinárodním měnovém fondu, podepsané 22. července 1944 v Bretton Woods
Brusel I	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
Brusel I bis	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
Brusel IIa	Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003, o soudní příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů
Bruselská úmluva	Úmluva o soudní příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních, uzavřená 27. září 1968 v Bruselu
CISG	*United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* – Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, uzavřená 11. dubna 1980 ve Vídni
CMS	*Content management system* – systém pro správu obsahu
ECC	*Electronic Communications Convention*, zkrácené označení pro *United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts* – Úmluva OSN

	o použití elektronických komunikací v mezinárodních smlouvách
EDI	*Electronic Data Interchange* – Elektronická výměna dat
ES	Evropské společenství (nebo Evropská společenství)
EU	Evropská unie
ESD	Evropský soudní dvůr
EFTA	*European Free Trade Association* – Evropské sdružení volného obchodu
GATT	*General Agreement on Tariffs and Trade* – Všeobecná dohoda na clech a obchodu
Haagská úmluva	Úmluva o právu použitelném pro mezinárodní prodej zboží, uzavřená 15. června 1955 v Haagu
ICC	*International Chamber of Commerce* – Mezinárodní obchodní komora v Paříži
INCOTERMS	*International Commercial Terms* – Mezinárodní obchodní termíny
INTRATERMS	*International Trade Terms* – Mezinárodní obchodní podmínky
ISP	*Internet service provider* – poskytovatel internetového připojení
LICRA	*La Ligue Contre la Racisme et L'Antisémitisme* – Mezinárodní liga proti rasismu a antisemitismu
Lisabonská smlouva	Smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, uzavřená 13. prosince 2007 v Lisabonu
Lucemburská úmluva	Úmluva o přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Úmluvě o

	právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství, uzavřená 14. dubna 2005 v Lucemburku
Luganská úmluva	Úmluva o soudní příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, uzavřená 16. září 1988 v Luganu
Luganská úmluva II	Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, uzavřená 30. října 2007 v Luganu
Newyorská úmluva	Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, uzavřená 10. června 1958 v New Yorku
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
NZMPS	zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OECD	*Organisation for Economic Co-operation and Development* – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
PECL	*Principles of European Contract Law* – Principy evropského smluvního práva
Řím I	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy
Římská úmluva	Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, uzavřená 19. června 1980 v Římě
SES	Smlouva o založení Evropské unie

SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SMTP	*Simple Mail Transfer Protocol* – Jednoduchý protokol na přenos pošty
SMS	*Short Message Service* – služba krátkých zpráv
TLD	*Top level domain* – doména nejvyššího řádu
UEJF	*L'Union des Etudiants Juifs de France* – Svaz francouzských židovských studentů
ULIS	*Uniform Law on the International Sale of Goods* - Jednotný haagský zákon o mezinárodní koupi zboží
ULF	*Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods* – Jednotný haagský zákon upravující uzavírání smluv o mezinárodní koupi zboží
UNCITRAL	*United Nations Commission on International Trade Law* - Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo
UNIDROIT	*Institut International pour l´Unification du Droit* – Mezinárodní ústav pro sjednocování soukromého práva v Římě
Vídeňská úmluva	Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, uzavřená 11. dubna 1980 ve Vídni
WTO	*World Trade Organization* – Světová obchodní organizace
VPN	*virtual private network* – soukromá virtuální síť
ZMPS	zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů

Seznam bibliografických záznamů

Právní předpisy ČR

Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Zákon č. 55/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

Právní předpisy EU

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 97/7/ES ze dne 20. května 1997, o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, Úřední věstník L 144 ze dne 4. června 1997, s. 19-27.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/93/ES ze dne 13. prosince 1999, o zásadách Společenství pro elektronické podpisy, Úřední věstník L 13 ze dne 19. ledna 2000, s. 12-20.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2000/31/ES ze dne 8. června 2000, o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména

elektronického obchodu, na vnitřním trhu, Úřední věstník L 178 ze dne 17. července 2000, s. 1-16.

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, Úřední věstník L 012 ze dne 16. ledna 2001, s. 1-23.

Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003, o soudní příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů, Úřední věstník L 338 ze dne 23. prosince 2003, s. 1-29.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006, o službách na vnitřním trhu, Úřední věstník L 376 ze dne 27. prosince 2006, s. 36-68.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, Úřední věstník L 177 ze dne 4. července 2008, s. 6-16.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, Úřední věstník L 351 ze dne 20. prosince 2012, s. 1-32.

Mezinárodní smlouvy

Články dohody na Mezinárodním měnovém fondu, podepsané 22. července 1944 v Bretton Woods. Dostupné z: http://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/.

Úmluva o právu použitelném pro mezinárodní prodej zboží, uzavřená 15. června 1955 v Haagu. Dostupné z: http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=31.

Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, uzavřená 10. června 1958 v New Yorku. V ČR publikována jako Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 6. listopadu 1959, o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

Úmluva o soudní příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních, uzavřená 27. září 1968 v Bruselu.

Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, uzavřená 11. dubna 1980 ve Vídni. V ČR publikována jako Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 160/1991 Sb., o Úmluvě OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.

Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, uzavřená 19. června 1980 v Římě.

Úmluva o soudní příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, uzavřená 16. září 1988 v Luganu.

Úmluva OSN o použití elektronických komunikací v mezinárodních smlouvách, uzavřená 23. listopadu 2005 v New Yorku. Publikováno jako UNCITRAL. *United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts.* New York: United Nations publication, 2007, 100 s. ISBN 978-921-1337-563. Dostupné z: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/06-57452_Ebook.pdf.

Úmluva o přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství, uzavřená 14. dubna 2005 v Lucemburku. V ČR publikována jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2006 ze dne 13. července 2006.

Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, uzavřená 30. října 2007 v Luganu. V EU publikována jako Rozhodnutí Rady č. 2007/712/ES ze dne 15. října 2007, o podpisu Úmluvy o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech jménem Společenství, Úřední věstník L 339 ze dne 21. prosince 2007, s. 1-2.

Smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, uzavřená 13. prosince 2007 v Lisabonu.

Soft law a jiné legislativně zaměřené dokumenty

Commission on European Contract Law. *The Principles of European Contract Law*. 2002. Dostupné z: http://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.parts.1.to.3.2002/.

Vláda ČR. Vládní návrh na vydání zákona a o mezinárodním právu soukromém. In: *Sněmovní tisk 364/0, část č. 1/2*. Česká republika, 2011, 71 s.

The Law Commission. *Defamation and the Internet: A Preliminary Investigation, Scoping Study No 2*. Velká Británie, 2002, 52 s. Dostupné z: http://lawcommission.justice.gov.uk/docs/Defamation_and_the_Internet_Scoping.pdf.

ICC. *ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits: 2007 revision*. Paříž: ICC Publishing, 2007. ISBN 978-928-4212-576.

United Nations. *UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce with Guide to Enactment with Additional Article 5 bis as Adopted in 1998*. New York: United Nations Publication, 1999, 75 s. ISBN 92-1-133607-4. Dostupné z: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/05-89450_Ebook.pdf

United Nations. *UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures with Guide to Enactment 2001*. New York: United Nations Publication, 2002, 72 s. ISBN 92-1-133653-8. Dostupné z: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/ml-elecsig-e.pdf.

UNIDROIT. *UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2010*. Řím: nakladatelství UNIDROIT, 2010, 454 s. ISBN: 88-86449-19-4. Dostupné z: http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/main.htm.

Soudní rozhodnutí

Austrálie. Rozhodnutí Nejvyššího australského soudu (*High Court of Australia*) č. [2002] HCA 56 ve věci *Dow Jones & Co. Inc. vs. Gutnick*.

ČR. Rozsudek Městského soudu v Brně sp. zn. 95 T 172/2010 ze dne 27. září 2011. Veřejně nepublikován, pouze anotován či glosován v odborném tisku.

ČR. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 23 Cdo 1425/2011 ze dne 25. září 2012.

EU. Rozsudek ESD č. C-12/76 ze dne 6. října 1976 ve věci *Industrie Tessili Italiana Como v Dunlop AG*.

EU. Rozsudek ESD č. C-76/76 ze dne 17. února 1977 ve věci *Silvana Di Paolo vs. Office national de l'emploi*.

EU. Rozsudek ESD č. C-56/79 ze dne 17. ledna 1980 ve věci *Siegfried Zelger vs. Sebastiano Salinitri*.

EU. Rozsudek ESD č. C-440/97 ze dne 28. září 1999 ve věci *Groupe Concorde and Others vs. The Master of the Vessel „Sudahiwarno Panjan“ and Others*.

EU. Rozsudek ESD č. C-266/01 ze dne 15. května 2003 ve věci *Préservatrice foncière TIARD SA vs. Staat der Nederlanden*.

EU. Posudek ESD č. 1/03 ze dne 7. února 2006 ve věci *Pravomoc Společenství uzavřít novou Luganskou úmluvu o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Luganská úmluva II)*.

EU. Rozsudek ESD č. C‑533/07 ze dne 23. dubna 2009 ve věci *Falco Privatstiftung and Rabitsch vs. Weller-Lindhorst*.

EU. Rozsudek SDEU č. C-185/07 ze dne 10. února 2009 ve věci *Allianz SpA vs. West Tankers*.

EU. Rozsudek SDEU č. C-204/08 ze dne 9. července 2009 ve věci *Peter Rehder vs. Air Baltic Corporation*.

Francie. Soudní příkaz Soudu prvního stupně v Paříži (*Tribunal de Grande Instance de Paris*) ze dne 22. května 2000 ve věci *UEJF et LICRA c/ Yahoo! Inc. et Yahoo France* č. 00/05308 a 00/05309 (společné řízení).

Francie. Soudní příkaz Soudu prvního stupně v Paříži (*Tribunal de Grande Instance de Paris*) ze dne 20. listopadu 2000 ve věci *UEJF et LICRA c/ Yahoo! Inc. et Yahoo France* č. 00/05308.

Německo. Rozhodnutí Vrchního soudu v Koblenci (*Oberlandesgericht Koblenz*) č. 2 U 1230/91 ze dne 17. září 1993 (*Computer Chip case*). Dostupný z: http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930917g1.html.

Německo. Rozhodnutí Zemského soudu v Mnichově (*Landgericht Munich*) č. 8 HKO 24667/93 ze dne 8. února 1995 (*Standard software case)*. Dostupný z: http://www.cisg.law.pace.edu/cases/950208g4.html.

Spojené království. Rozhodnutí Soudu Královské lavice (*Court of King’s Bench*) č. [1818] EWHC KB J59 ze dne 5. června 1818 ve věci *Adams vs. Lindsell*.

Spojené království. Rozhodnutí Odvolacího soudu pro Anglii a Wales (*Court of Appeal of England and Wales*) č. [1892] 2 Ch 27 z r. 1892 ve věci *Henthorn vs. Fraser*.

Spojené království. Rozhodnutí Vrchního soudu pro Anglii a Wales (*England and Wales High Court of Justice, Chancery Division*) č. [2005] EWHC 872 (Ch) ze dne 25. května 2005 ve věci *Oakley vs. Ultra Vehicle Design Ltd & Anor*.

Spojené království. Rozhodnutí Vrchního soudu pro Anglii a Wales (*England and Wales High Court of Justice, Queen's Bench Division*) č. [2009] EWHC 196 (Comm) ze dne 1. dubna 2009 ve věci *National Navigation Co vs. Endesa Generacion SA*.

Švýcarsko. Rozhodnutí Obchodního soudu v Curychu (*Handelsgericht Zürich*) č. HG 980472 ze dne 17. února 2000 (*Computer software and hardware case*). Dostupný z: http://www.cisg.law.pace.edu/cases/000217s1.html.

USA. Rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojených států (*United States Supreme Court*) č. 521 U.S. 844 ze dne 26. června 1997 ve věci *Reno vs. American Civil Liberties Union*.

USA. Rozhodnutí Soudu vyšší instance státu New Jersey (*N. J. Superior Court*) č. 732 A.2d 528 ze dne 2. července 1999 ve věci *Steven J. Caspi, et al. vs. The Microsoft Network, L.L.C., et al*.

USA. Rozhodnutí Federálního soudu pro obvod Severní Kalifornie v San Jose (*District Court for the Northern District of California, San Jose Division*) č. 169 F.Supp.2d 1181 ze dne 7. listopadu 2001 ve věci *Yahoo!, Inc. v. LICRA*.

USA. Rozhodnutí Odvolacího soudu Spojených států, devátý obvod (*United States Court of Appeals, Ninth Circuit*) č. 379 F.3d 1120 ze dne 23. srpna 2004 ve věci *Yahoo!, Inc. v. LICRA*.

USA. Rozhodnutí Odvolacího soudu Spojených států, devátý obvod (*United States Court of Appeals, Ninth Circuit*) č. 433 F.3d 1199 ze dne 12. ledna 2006 ve věci *Yahoo!, Inc. vs. LICRA*.

Monografie a sborníky

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Římská úmluva, Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 2684 s. ISBN 978-807-4001-765.

CAIRNCROSS, Frances. *The Death of Distance: How the communications revolution is changing our lives*. Boston: Harvard Business School Press, 2001, xvii, 317 s. ISBN 15-785-1438-X.

CARR, Indira a Peter STONE. *International Trade Law*. 4. ed. New York: Routledge-Cavendish, 2010, xcvi, 738 s. ISBN 02-038-7254-1.

DAVIDSON, Alan. *The Law of Electronic Commerce*. Port Melbourne, Vic.: Cambridge University Press, 2009, xxxvii, 399 s. ISBN 05-216-7865-X.

EDWARDS, Lilian a Charlotte WAELDE. *Law and the Internet*. 3. ed. Portland, Or.: Hart Pub., 2009, 713 s. ISBN 978-184-1138-152.

EHRENZWEIG, Albert A. *A Treatise on the Conflict of Laws*. St. Paul, Minn: West Publishing Co., 1962, 824 s.

FRIMMEL, Martin. *Elektronický obchod: právní úprava*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 2002, 321 s. ISBN 80-717-5114-6.

GOLDSMITH, Jack Landman a Tim WU. *Kdo řídí Internet?: Iluze o světě bez hranic*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2008, 271 s. ISBN 978-80-7363-184-0.

GOODE, Roy, Herbert KRONKE, Ewan MCKENDRICK a Jeffrey WOOL. *Transnational Commercial Law: International Instruments and Commentary*. 2. ed. Oxford: University Press, 2010, 1072 s. ISBN 978-019-9582-860.

ICC. *Incoterms 2010: pravidla ICC pro použití dodacích doložek ve vnitrostátním a mezinárodním obchodě: platnost od 1. ledna 2011*. Překlad Miroslav Šubert. Praha: ICC Česká republika, 2010, 184 s. ISBN 978-809-0329-799.

JANKŮ, Martin a Linda JANKŮ. *Právo EU po Lisabonské smlouvě*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2012, 274 s. Právo (Key Publishing). ISBN 978-807-4181-528.

JANSA, Lukáš a Petr OTEVŘEL. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 340 s. ISBN 978-80-251-3458-0.

KANDA, Antonín. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (s komentářem).* 2 aktualiz. vyd. Praha: Hospodářská komora České republiky, 1995, 109 s.

KRÖLL, Stefan, Loukas MISTELIS a Pilar Perales VISCASILLAS. *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG): Commentary*. Mnichov: C. H. Beck, 2011, lxiii, 1251 s. ISBN 978-340-6584-169.

KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ, Květoslav RŮŽIČKA et al. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 407 s. Právnické učebnice. ISBN 978-807-3801-083.

KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009, 462 s. ISBN 978-807-3801-717.

MAREK, Karel a Lenka ŽVÁČKOVÁ. *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2008, 296 s. ISBN 80-735-7333-4.

NORTH, Peter M. a James J. FAWCETT. *Cheshire and North's Private International Law*. 13th ed. London: Butterworths, 1999, cxviii, 1069 s. ISBN 04-069-0596-7.

LIM, Yee Fen. *Cyberspace law: commentaries and materials*. 2nd ed. South Melbourne, Vic.: Oxford University Press, 2007, xxiv, 752 p. ISBN 01-955-5861-8.

PARZIALE, Lydia et al. *TCP/IP Tutorial and Technical Overview*. 8. ed. USA: IBM International Technical Support Organization, 2006, xxiv, 974 s. ISBN 07-384-9468-2. Dostupné z: http://www.redbooks.ibm.com/abstracts/gg243376.html.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008, xxxii, 409 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-4000-348.

PAUKNEROVÁ, Monika, Michal TOMÁŠEK et al. *Nové jevy v právu na počátku 21. století: Proměny soukromého práva*. 1. vyd. Praha: Nakl. Karolinum, 2009, 426 s. ISBN 978-80-246-1687-2.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. díl, § 261-408*. 2. upravené vyd. Praha: Linde, 1998, 543 s. ISBN 80-720-1120-0.

POLČÁK, Radim. *Právo na internetu: spam a odpovědnost ISP*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007, v, 150 s. ISBN 978-80-251-1777-4.

REED, Chris a John ANGEL. *Computer law: the law and regulation of information technology*. 6. ed. New York: Oxford University Press, 2007, lxiii, 610 s. ISBN 01-992-0596-5.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. Vyd. 2., aktualiz. a dopl. Praha: ASPI, 2006, 555 s. ISBN 80-735-7196-X.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, 386 s. ISBN 978-80-7357-324-9.

SATRAPA, Pavel. *World-Wide Web pro čtenáře, autory a misionáře*. 2. vyd. Praha: Neokortex, 1996, 317 s. ISBN 80-238-0534-7.

SCHLECHTRIEM, Peter. *Commentary on the UN Convention of the International Sale of Goods (CISG)*. 2. vyd. Překlad: Geoffrey Thomas. München: C.H. Beck, 1998, 803 s. ISBN 34-064-3882-2.

STONE, Peter. *EU Private International Law: Harmonization of Laws*. Cheltenham, Velká Británie: Edward Elgar Publishing Limited, 2006, lvi, 489 s. ISBN 978-1-84542-015-4.

SVANTESSON, Dan Jerker B. *Private International Law and the Internet*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2007, xxi, 440 s. ISBN 978-904-1125-163.

SVOBODA, Pavel et al. *Právní a daňové aspekty e-obchodu*. Praha: Linde, 2001, 461 s. ISBN 80-720-1311-4.

ŠTENGLOVÁ, Ivana et al. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, xxii, 1447 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-807-4003-547.

TANENBAUM, Andrew S. *Computer Networks*. 4. ed. New Jersey: Prentice-Hall, 2003, xx, 891 s. ISBN 01-306-6102-3.

VENEZIANO, Anna a Luisa ANTONIOLLI. *Principles of European Contract Law and Italian Law: A commentary*. Haag, Nizozemsko: Kluwer Law International, 2005, 518 s. ISBN 90-411-2372-5.

Články a odborné práce

BARKSDALE, Jim a Francine BERMAN. *Saving Our Digital Heritage*. In: *The Washington Post* [online], 16. května 2007 [cit. 8. dubna 2013]. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/05/15/AR2007051501873.html.

Brazil accedes to United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG). In: *United Nations Information Service Vienna* [online]. UNIS/L/182. Vídeň, 5. března 2013 [cit. 30. května 2013]. Dostupné z: http://www.unis.unvienna.org/unis/pressrels/2013/unisl182.html.

BŘÍZA, Petr. *Několik slov o novém zákonu o mezinárodním právu soukromém*. In: *Epravo.cz* [online], 27. července 2012 [cit. 7. května 2013]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: http://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-slov-o-novem-zakonu-o-mezinarodnim-pravu-soukromem-84528.html.

BYGRAVE, Lee A. a Dan Jerker B. SVANTESSON. *Jurisdictional Issues and Consumer Protection in Cyberspace: The View from "Down Under"*. 2001, 16 s. Prezentováno na konferenci "Cyberspace Regulation: eCommerce and Content", konané v hotelu Grace, Sydney. Dostupné z: http://folk.uio.no/lee/oldpage/articles/CLE_paper.pdf.

COFFMAN, Kerry G. a Andrew M. ODLYZKO. *Growth of the Internet*. AT&T Labs – Research, 2001. Dostupné z: http://www.dtc.umn.edu/~odlyzko/doc/oft.internet.growth.pdf.

ČECHOVÁ, Jana. *Význam výhrady podle čl. 95 Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží*. Brno, 2011. 73 s. Masarykova Univerzita, diplomová práce, vedoucí práce Klára Svobodová. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/209783/pravf_m/.

ČERMÁK, Jiří. *Právní aspekty odkazů (hyperlinks) - část II: Odpovědnost za odkazovaný cizí obsah*. In: *ITprávo.cz: Server o internetovém a počítačovém právu* [online]. 5. června 2002 [cit. 20. prosince 2012]. ISSN 1801-4089. Dostupné z: http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=92888.

ČERNÝ, Aleš. *Soud za vulgární e-maily mezi profesory potvrdil pokutu 50 tisíc*. In: *IDNES.cz* [online]. 27. září 2011 [cit. 8. ledna 2013]. Dostupné z: http://brno.idnes.cz/soud-za-vulgarni-e-maily-mezi-profesory-potvrdil-pokutu-50-tisic-p8m-/brno-zpravy.aspx?c=A110927_165935_brno-zpravy_zep.

CISG Advisory Council. *Opinion no 1: Electronic Communications under CISG* [online]. Zpravodaj: Christina Ramberg. 15. srpna 2003 [cit. 9. června 2013]. Dostupné z: http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op1.html.

CRHA, Martin. *Mezinárodní kupní smlouva a interakce metody přímé a kolizní*. Brno, 2007. 116 s. Masarykova univerzita, rigorózní práce, vedoucí práce Naděžda Rozehnalová. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/74306/pravf_r/.

DOLEČEK, Marek. *Mezinárodní právo soukromé*. In: *Businessinfo.cz: oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 1. srpna 2008 [cit. 10. května 2013]. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/mezinarodni-pravo-soukrome-opu-4568.html#b413.

DOCTOROW, Cory. *Shrinkwrap Licenses: An Epidemic of Lawsuits Waiting to Happen*. In: UBM LLC. *InformationWeek* [online]. USA, 3. února 2007 [cit. 21. května 2013]. Dostupné z: http://www.informationweek.com/shrinkwrap-licenses-an-epidemic-of-lawsu/197003052?pgno=2.

EISELEN, Sieg. *E-Commerce and the CISG: Formation, Formalities and Validity*. In: *The Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration*. 2002, roč. 6, č. 2, s. 305-318.

HOAR, Andy. *US B2B eCommerce Sales to Reach $559 Billion by the End of 2013*. In: *Forrester Research* [online]. 18. října 2012 [cit. 23. května 2013]. Dostupné z: http://blogs.forrester.com/andy_hoar/12-10-18-us_b2b_ecommerce_sales_to_reach_559_billion_by_the_end_of_2013.

HRUBEŠOVÁ, Helena. *Právní vztahy uzavírané prostřednictvím internetu v mezinárodním právu soukromém*. Praha, 2009. Univerzita Karlova, disertační práce, vedoucí práce Monika Pauknerová.

JUENGER, Friedrich K. *The Need for a Comparative Approach to Choice-of-Law Problems*. In: *Tulane Law Review*. New Orleans, Louisiana, USA: Tulane University Law School, 1999, roč. 73 (1998-1999), s. 1309-1334. ISSN 0041-3992.

KORDAČ, Zbyšek. *Odvolání výhrady dle čl. 95 Vídeňské úmluvy: chvályhodný návrh MPO*. In: *Jiné právo* [online]. Praha, 30. června 2012 [cit. 7. června 2013]. Dostupné z: http://jinepravo.blogspot.cz/2012/06/odvolani-vyhrady-dle-cl-95-videnske.html.

KOŠČÍK, Michal. *Pojem a obsah právních úkonů na internetu*. In: *RPT - Revue pro právo a technologie*. 2011, roč. 2, č. 4, s. 30-75.

KOUKAL, Pavel a Eva ZAHOŘOVÁ. *Listinná a elektronická podoba písemného právního úkonu*. In: *Epravo.cz* [online]. 20. července 2012 [cit. 16. prosince 2012]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: http://www.epravo.cz/top/clanky/listinna-a-elektronicka-podoba-pisemneho-pravniho-ukonu-84178.html.

KUČERA, Zdeněk (2). *Internet a mezinárodní právo soukromé*. Praha, 2009. 75 s. Univerzita Karlova, diplomová práce, vedoucí práce Monika Pauknerová.

LITTLE, Laura E. *Internet Choice of Law Governance*. In: *China Private International Law Forum 2012*. Temple University Legal Studies Research Paper Series, 2012, č. 2012-20, s. 25. Dostupné z: http://ssrn.com/abstract=2045070.

MASNICK, Mike. *Unsealed Megaupload Seizure Warrants Reveal Use of Flawed Logic... and an 'Undercover Computer'*. In: *Techdirt* [online]. Floor64, Inc., 2012 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z: http://www.techdirt.com/articles/20121116/14300021077/unsealed-megaupload-seizure-warrants-reveal-use-flawed-logic-undercover-computer.shtml.

MATEJKA, Ján. *Co vlastně přinesl zákon o některých službách informační společnosti?* In: *Lupa.cz: server o českém Internetu* [online]. Internet Info, s.r.o., 18. října 2004 [cit. 3. června 2013]. Dostupné z: http://www.lupa.cz/clanky/co-vlastne-prinesl-zakon-o-nekterych-sluzbach-informacni-spolecnosti/.

MIK, Eliza K. *Evaluating the Impact of the UN Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts on Domestic Contract Law - The Singapore Example*. Singapur: Singapore Management University, 2011, 19 s. Dostupné z: http://ssrn.com/abstract=2052995.

MORÁVEK, Daniel. *Co všechno musí obsahovat obchodní podmínky e-shopů?* In: *Podnikatel.cz* [online]. 8. dubna 2010 [cit. 17. května 2013]. ISSN 1802-8012. Dostupné z: http://www.podnikatel.cz/clanky/obchodni-podminky-eshop/.

MUÑOZ-LÓPEZ, José E. *Internet Conflict of Laws: A Space of Opportunities for ODR*. In: *International law: Revista Colombiana de Derecho Internacional*. 2009, č. 14, 27 s. ISSN 1692-8156.

Občanský zákoník bude účinný od příštího roku. In: *Vláda ČR* [online]. 27. února 2013 [cit. 3. května 2013]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/obcansky-zakonik-bude-ucnny-od-pristiho-roku-103876/.

O'REILLY, Tim. *Software and Business Method Patents*. In: O'REILLY MEDIA, Inc. *O'Reilly Network* [online]. Sebastopol, Kalifornie, 2005 [cit. 17. prosince 2012]. Dostupné z: http://oreilly.com/tim/patents/.

PETERKA, Jiří. *Jak to dopadlo s uchvácením Internetu: Konference v Dubaji skončila neúspěšným úspěchem*. In: *Lupa.cz: server o českém Internetu* [online]. Internet Info, s.r.o., 2012 [cit. 4. ledna 2013]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: http://www.lupa.cz/clanky/jak-to-dopadlo-s-uchvacenim-internetu-konference-wcit-12-v-dubaji-skoncila-neuspesnym-uspechem/.

PERRY, Nick. *Popular file-sharing website Megaupload shut down*. In: *USA Today* [online]. 19. ledna 2012 [cit. 11. dubna 2013]. Dostupné z: http://usatoday30.usatoday.com/tech/news/story/2012-01-19/megaupload-feds-shutdown/52678528/1.

SEHNALOVÁ, Jana. *Řešení sporů v oblasti domén podle ICANN*. In: *ITprávo.cz: Server o internetovém a počítačovém právu* [online]. 2002 [cit. 11. dubna 2013]. ISSN 1801-4089. Dostupné z: http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=70954.

SVANTESSON, Dan Jerker B. *Geo-location technologies and other means of placing borders on the 'borderless' Internet*. In: *The John Marshall Journal of Computer & Information Law*. 2004, XXIII, č. 1, s. 101-139. ISSN 1078-4128. Dostupné z: http://epublications.bond.edu.au/law_pubs/63/.

ŠČERBA, Tomáš. *Právně teoretické aspekty elektronické kontraktace*. In: *RPT - Revue pro právo a technologie*. 2012, roč. 3, č. 5, s. 36-120.

VAISHNURS, Anton. *The Uncitral Model Law on Electronic Commerce Compared with the European E-Commerce Directive 2000*. Kiel, 2002 [cit. 5. června 2013]. 3 s. Christian-Albrechts-Universität. Dostupné z: http://www.uni-kiel.de/eastlaw/ws0203/Contributions%20IT-Seminar/Vaishnurs.rtf.

VÁVRA, David. *Lokalizace a geografické určení polohy počítače v Internetu*. In: *Posterus: portál pre odborné publikovanie* [online]. 2012, roč. 5, č. 7, 6 s. [cit. 6. března 2013]. ISSN 1338-0087. Dostupné z: http://www.posterus.sk/?p=13222.

VERGANO, Dan. *First Internet message sent 40 years ago today*. *USA Today* [online]. 29. října 2009 [cit. 10. června 2013]. Dostupné z: http://content.usatoday.com/communities/technologylive/post/2009/10/620000700/1#.Ubq0-qmHg3x.

ZEZULKA, Denisa. *Internet a mezinárodní právo soukromé*. Praha, 2012. 188 s. Univerzita Karlova, disertační práce, vedoucí práce Monika Pauknerová.

Ostatní

BELLIS, Mary. *Inventors of the Modern Computer: ARPAnet - The First Internet*. In: *About.com* [online]. Akt. 9. dubna 2012 [cit. 13. prosince 2012]. Dostupné z: http://inventors.about.com/library/weekly/aa091598.htm.

Convention of 15 June 1955 on the Law Applicable to International Sales of Goods: Status table. In: *Hague Conference on Private International Law* [online]. Haag, Nizozemsko. Datum aktuality informace neznámé [cit. 30. května 2013]. Dostupné z: http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.status&cid=31.

CZ.NIC, z. s. p. o. *Pravidla registrace doménových jmen v ccTLD .cz*. 2012, 10 s. V platnosti od 1. 12. 2012. Dostupné z: http://www.nic.cz/files/nic/doc/Pravidla_registrace_CZ_DSDng_20121201.pdf.

CGP Holdings, Inc. *Geolocation Providers*. In: *WhatIsMyIPAddress.com* [online]. Akt. 2013 [cit. 7. ledna 2013]. Dostupné z: http://whatismyipaddress.com/geolocation-providers.

Eurostat. *Glossary:E-commerce*. In: *Eurostat* [online]. Akt. 10. září 2012 [cit. 21. května 2013]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:E-commerce.

Eurostat. *E-commerce statistics*. In: *Eurostat* [online]. Údaje z ledna 2012 [cit. 14. června 2013]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/E-commerce_statistics.

Pace Law School Institute of International Commercial Law. *UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods 2012: Digest of Article 1 case law*. In: *Electronic Library on International Commercial Law*

and the CISG [online]. USA, New York, 2012, akt. 26. července 2012 [cit. 28. května 2013]. Dostupné z: http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-01.html.

W3C. *Geolocation API Specification: W3C Proposed Recommendation 10 May 2012*. Ed. Andrei Popescu. 2012. Dostupné z: http://dev.w3.org/geo/api/spec-source.html.

World Wide Web (WWW). In: *Encyclopædia Britannica Online* [online]. Akt. 2006 [cit. 14. prosince 2012]. Dostupné z: http://www.britannica.com/EBchecked/topic/649051/World-Wide-Web-WWW.

World Wide Web. In: *Merriam-Webster.com* [online]. Datum aktuality informace neznámé [cit. 14. prosince 2012]. Dostupné z: http://www.merriam-webster.com/dictionary/world+wide+web.

Shrnutí

Tato práce se zabývá analýzou možností aplikace mezinárodního práva soukromého v prostředí Internetu. Práce je pro tento účel rozdělena do 3 kapitol.

V první kapitole je popsán internet z relevantně-technického hlediska, odlišen od jeho služeb, zejména WWW, a vymezen z pohledu práva jako prostředí, ve kterém může docházet ke vzniku a realizaci právních vztahů. Dojde k identifikaci základních charakteristik, které znesnadňují aplikaci norem mezinárodního práva soukromého. Zvláštní pozornost je věnována současnému stavu a budoucnosti geoidentifikace.

V druhé kapitole je zjišťováno, jestli se tradiční metody mezinárodního práva soukromého dokážou s novým prostředím vyrovnat a jakým způsobem. Nejprve budou určeny základní okruhy otázek mezinárodního práva soukromého, poté přiblíženy metody jejich řešení a určeny silné a slabé stránky jejich užití. Nakonec je vymezen okruh použitelných norem evropského a českého práva a ty jsou analyzovány z pohledu vhodnosti úpravy právních vztahů v prostředí internetu.

Poslední kapitola se zabývá právní úpravou mezinárodní B2B e-commerce. Dojde k vymezení pojmu z pohledu práva, určeny nejvýznamnější prameny právní úpravy a analyzována je Úmluva OSN o mezinárodních smlouvách o koupi zboží, které má v právu mezinárodního obchodu důležité postavení, z pohledu e-commerce.

Práce nachází uspokojivá řešení v aplikaci stávajících právních norem v prostředí e-commerce, jejich úskalí spatřuje zejména v dostatečné volnosti umožněné právní úpravou, uvážlivé aplikaci soudy a využití smluvní autonomie účastníky virtuálních právních vztahů.

Summary

The thesis analyzes the opportunities and limits of application of international private law on the internet. The thesis consists of three areas of interest, one chapter each.

The first chapter describes internet from relevantly technical point of view. Internet is distinguished from the services like WWW and analyzed by the view of law as medium that allows formation and realization of legal relationships. Identified are core internet characteristics which create impediments to the application of conflict of law rules. Particular attention is paid to the current state and future of geoidentification.

The second chapter unveils possibilities of traditional methods of private international law to cope with the new environment. Firstly are outlined elements of international private law, consequently determined applicable methods and assets and drawbacks of their application on the internet. Finally are delimited applicable instruments in European and Czech law and analyzed from the point of eligibility to effectively govern legal relationship, preferably contracts, emerging on the internet.

The last chapter deals with regulation of international B2B e-commerce. Firstly is defined the term itself, identified are the most important laws concerning the matter and finally is analyzed United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG) as one of the most important source of rules for international commercial transactions in the context of e-commerce.

The thesis finds application of current rules of international private law in the e-commerce context reasonable, the limits are sought in particular flexibility of basic concepts of private laws, sensible judicial interpretation of the laws regarding all circumstances of the internet involvement and utilization of contractual autonomy by the parties.

Martin Roubíček

Internet a mezinárodní právo soukromé

klíčová slova: internet, mezinárodní právo soukromé, B2B e-commerce

Martin Roubíček

Internet and Private International Law

keywords: internet, private international law, B2B e-commerce

červen 2013 / june 2013